

ОТ РЕДАКЦИЯТА

На всички колеги желаем не леко, а приятно прекарване на летните отпускарски дни!
Нека отграничим задачите, професионалното напрежение и професионалните радости от времето на двата императивно определени вида бездействие: а) пълно бездействие и б) бездействие, наричано активна почивка.

Препоръчваме Ви и а), и б), както се казва – въпрос на настроение. А настроенията, както твърди поетът, са нетрайни – това е основното им очарование.

Нека не мислим за такси, а за „острови, спотаиващи се като ягуари“, и „жаргонът на морето“ да замести жаргона на софийския градски транспорт. Защо да не се върнем и към студентските дни, когато винаги сме били облечени с „небесни одежди“, а в шепите си сме държали звезди, независимо че от тях се е сипел пясък.

Записал Димитър Танев

Острови

Острови
острови
острови където няма да пристанеш
острови където няма никога да слезеш
острови покрити със зеленина
острови спотаиващи се като ягуари
острови безмълвни
острови закотвени
острови незабравими и безименни
през борда хвърлям своите обуца
защото тъй горещо бих желал на вас да стъпя.

Блез Сандраф

Две ноктюрни

1
Морето говори слова, каквито почтените хора не смеят
повтори.
Страхотен е този жаргон, боклукчийски, без капка
приличие.
Нима е тъй страшно да бъдеш самотен?

2
А прериите нищо не казват, додето дъждът не поиска.
Досуц на жена ми приличат, потънала в мисли.
Нима е тъй страшно, страшно да любиш?

Карл Сандбъри

Да бих имал небесните одежди

Да бих имал небесните одежди,
от злато, сребро и светлина,
сините и здрачните одежди,
от нощ, светлина и полусветлина,

бих ти ги разстлал пред нозете,
но аз, бедният, имам само мечти,
аз ти разстлах мечти пред нозете,
тъпчи нежно, защото тъпчеш мечти.

Уилям Бътлър Йейтс

Звезди, лица, песни

Звездите, ако искаш, събери.
И песните сбери, пази ги.
Лицата на жените запомни.
Години дълги ги пази.
Тогаз...
Ръцете разтвори и сбогом си вземи.
Пусни лица и песни,
пусни звезди, години.
Ръцете разтвори,
кажи на всичко сбогом!

Карл Сандбъри

Акт Образец 26

На И.
Морето свири джаз
самотна лодка, пясък.
Усещам юлската романтика в твоя глас.

Звездите светват винаги накрая,
а плажът го затварят сутринта,
затова да идем в бара „Към безкрая“
и да изпием чаша с пясък и луна.

Морето е опразнен храм,
където стъпките ни не кънтят, а леко
ни водят към амвона ням,
докосвайки се само по лунната пътека.

Нотариална поезия

ОТ РЕДАКЦИЯТА

▶ 1

ДРУГИТЕ ЗА НАС

Интервю с г-н Красимир Влахов,
председател на Софийски районен съд

▶ 3

НОТАРИАЛЕН ГЛОБУС

105-и Конгрес на френските нотариуси
Лилия Герджикова

▶ 6

Съвместен семинар на нотариуси от РНК –
Варна и Обединението на нотариусите
от гр. Истанбул

▶ 16

НОТАРИАЛЕН ЖИВОТ

Обучение на нотариуси за работа с медиите
Ренета Николова

▶ 20

Спортни олимпийски игри в Полша
нотариус Красимир Анадолиев

▶ 21

Съвместен семинар на Нотариалната камара
на Република България и Службите по
вписванията на тема „Практически
проблеми на правоприлагането
в Службите по вписвания“
нотариус Димитър Танев

▶ 26

Кратък преглед на практиката на ВКС
Снежанка Николова, съдия от ВКС

▶ 27

Съвместен френско-български семинар
във Велико Търново

▶ 35

Теле@кт

*Франсоа-Ксавие Бари, директор на
Централния електронен регистър*

▶ 42

ЕВРОПЕЙСКА И СВЕТОВНА ПРАКТИКА

Европейското частно дружество
*съдебен съветник, нотариус Рихард Бок,
председател на Нотариалната камара
на гр. Кобленц, Германия*

▶ 52

БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Законът за културното наследство е
злонамерена и некачествена халтура
проф. д-р. Владимир Петров

▶ 54

Обновяване на българското семейно право
чл.-кор. проф. д-р. Цанка Цанкова

▶ 68

ПРАКТИКА

Решение от 30.12.2008 г. на ВКС, 3 ГО,
гр. д. № 3834/ 2007 г.

▶ 74

ЛИТЕРАТУРЕН РЕГИСТЪР

Възмездие

Владимир Петров

▶ 77

■ Г-н Влахов, вие сте председател на най-големия съд в страната, бихте ли се представили в личен и професионален план?

Роден съм през 1972 г. в гр. Плевен, където през 1990 г. завърших средното си образование в математическата гимназия. През 1994 г. се дипломирах в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. От началото на 1996 г. след конкурс бях назначен за младши съдия в Софийски градски съд. През 1997–2003 г. бях съдия в СРС, като през последните

С г-н Красимир Влахов,
председател на Софийски районен съд,
разговаря Ренета Николова

Правилното разчитане на законовия текст е изкуство, което се овладява с времето и с натрупването на юридически и житейски опит, при което буквалният прочит невинаги е в услуга на правото – в крайна сметка, законът не може да се чете като буквар.

две години заемах длъжността заместник-председател на съда и ръководител на неговата Гражданска колегия. След избирането ми за съдия в Софийски градски съд в продължение на 2 години бях постоянен преподавател по гражданско право и процес в Националния институт на правосъдието, а впоследствие, през 2007–2008 г., бях командирован като съдия във Върховния касационен съд. На 10 декември 2008 г. Висшият съдебен съвет ме избра за председател на Софийския районен съд, на която длъжност встъпих на 22 декември 2008 г. Колкото до семейното ми положение – женен съм от 2005 г. Съпругата ми Христина беше съдия в Районния съд, а от началото на настоящата година е нотариус в София.

■ *Изискванията на Европейската комисия за реформа в правораздаването за вас цел ли са или средство?*

Разбира се, че стремежът за осигуряване на компетентно, прозрачно, честно и ефективно правосъдие не може да е самоцел. Това е начин да осигурим на себе си и на поколенията, които ще дойдат след нас, един нормален и обезпечен живот, в който човешките ценности да бъдат надеждно съхранени. В този смисъл успешното провеждане на съдебната реформа е и трябва да бъде национален приоритет от първостепенно значение, който е редно да осъзнаем сами – в крайна сметка от наш изключителен интерес е да установим реда в собствения си дом.

■ *Резултатите от работата на един съдия според вас на какво трябва да отговарят – на потребностите на обществото или на разума на закона?*

Трудно е да се откъсне разумът в право-прилагането от необходимостта да се осигури обществения интерес, с оглед на който е създадена законовата норма. В този смисъл класическият конфликт по-скоро е между

разума и духа на закона, от една страна, и неговата буквална формулировка, от друга. За мен лично няма съмнение, че законът следва да се чете и прилага творчески, винаги в интерес на разума и справедливостта, дори и понякога това да е свързано с известно пренебрегване на буквата и запетайката. Правилното разчитане на законовия текст е изкуство, което се овладява с времето и с натрупването на юридически и житейски опит, при което буквалият прочит невинаги е в услуга на правото – в крайна сметка законът не може да се чете като буквар.

■ *Един китайски философ казва – „Нима не е безсмислица обичта към всички, нима безпристрастността не е при-страстност?“ – пристрастен ли сте към нещо или към определен тип юристи? Добре вързаната вратовръзка начало ли е на професионален успех?*

Пристрастен съм към необходимостта от спазване на правила и това, с което не мога да се примиря и не приемам както в частния си живот като гражданин, така и като участник в съдопроизводствения процес, а отско-ро и като административен ръководител в системата на съдебната власт, е масовото и демонстративно незачитане на установените норми за поведение от страна на граждани, държавни органи и длъжностни лица. За съжаление масовият ни морал боледува сериозно и стремежът да се излъже или дори открито да се погази законът се е превърнал в своеобразна социална ценност, която като тумор разяжда обществения организъм. Колкото до втората част от въпроса ви – пристрастен съм към юристите, които обичат правото, независимо в коя професионална област са избрали да се реализират. Иначе добре вързаната вратовръзка без съмнение е признак за добър стил, но това съвсем не е от определящо значение за професионализма на юриста.

■ *Нотариалната камара проведе преди 2 години семинар със СРС, бихте ли поели ангажимент да се организира отново такъв семинар по чисто правно-технически проблеми с участието на утвърдени преподаватели от Софийския университет?*

По въпросите, свързани с усъвършенстване на професионалната подготовка на юристите, поначало съм пристрастен – две от най-хубавите ми години в съдийската професия посветих на създаване на основите на задължителното първоначално обучение на новоназначените младши съдии в Националния институт на правосъдието. Семинарите, научните конференции и изобщо всички форми на споделяне на знания и опит винаги са били най-добрият начин за уеднаквяването на противоречивата практика и осигуряване на еднакво и точно приложение на закона – както в съдебната, така и в нотариалната практика. Преди броени месеци съвместно с ръководството на Нотариалната камара беше организиран съвместен семинар на нотариуси и съдии по вписванията от цялата страна, посветен на проблемите на отказите за вписвания. Това беше едно добро начало и вярвам, че то ще има своето продължение.

■ *Един делничен въпрос, който предавам от името на нотариусите – нотариу-*

сите извършват подлежащите на вписване актове два часа преди приключване на работното време на съответния съд (съгласно наредбата), което за съжаление в София съвпада с приемното време на Службата по вписвания – той е 15:00 часа. Възможно ли е да съдействате с оглед защита интересите на гражданите, чиито сделки вписват нотариусите, и отдалечеността на новата сграда на Агенцията по вписване, приемното време да се удължи до 16:30 часа?

Да, проблемът ми е познат. Той произтича от изискването на Наредбата за служебните архиви на нотариусите и нотариалните кантори работното време за извършване на подлежащите на вписване актове да приключи най-малко два часа преди края на приемното време на съответната Служба по вписванията. Очевидно е, че ако съдиите по вписванията в София бъдат преместени извън центъра, на нотариусите ще се налага да изтеглят по-рано времето си за изповядване на сделки, което със сигурност не е в интерес на оборота. В случай че това преместване все пак стане факт, декларирам готовността си съвместно с ръководството на Нотариалната камара и Агенцията по вписванията да намерим приемливо за всички решение, което да охранява интересите на гражданите.

105-и Конгрес на френските нотариуси

105-ият Конгрес на френските нотариуси се проведе в гр. Лил от 16 до 21 май 2009 г. В делегацията, начело с председателя на Нотариалната камара на Република България нотариус Димитър Танев, участваха нотариус Камен Каменов – член на Съвета на нотариусите, и нотариус Денчо Денчев – председател на Регионална колегия при Апелативен съд Велико Търново. Темата на конгреса бе „Неимуществени права на предприятието – търговско предприятие, земеделски, свободни и потенциални активи“.

Конгресът бе открит за трети пореден път от бившия вече министър на правосъдието г-жа Рашида Дати. Приветствия произнесоха г-жа Обри, кмет на гр. Лил, и г-н Жан-Пиер Фере, председател на Висшия съвет на френския нотариат. На 19 май, вторник, вестник „Льо Фигаро“ публикува статия, посветена на Конгреса на френските нотариуси. Поместваме резюме на статията и откъси от речите на г-жа Дати, г-н Фере и г-жа Обри.

Г-н Жан-Пиер Фере, председател на Висшия съвет на нотариата

по-добре гарантирана от държавата или нейните делегатори. Надяваме се, че англосаксонският мираж, който е отговор на всичко, ще престане на заслепява наивниците и измамниците. Нотариатът, който изпълнява мисията си в името на републиката и френския народ, бе заклеймен от тези, които виждаха в дерегулацията и загърбването на нормите царския път към връщането на икономическия растеж.

Събитията жестоко опровергават техните теории. Вие, г-жо Министър, не се поддадохте на тези сигнали. Но мога да ви споделя колко труден беше този период за нашата професия. Освен че бяхме изправени пред жестоката икономическа криза, трябваше да се справим и с критиките, породили съмнение в полезността на нашата функция, въпреки че никога не е изказвал упрек относно ефикасността на изпълнението на поверената на нотариуса мисия.

Френските нотариуси се надяват държавата да прояви твърдост и да подкрепя нашата правна система. Самият държавен глава подчертава необходимостта от това в своето писмо до адвокат Дароа. Нотариатът е стълб в правната система и държавата трябва недвусмислено да покаже своето доверие.

Промотирането на нашата правна система, чиито основни ценности са предвидимостта, достъпността за всички и спазването на поетите ангажименти, изисква по-голямо сътрудничество в съсловието на юристите. Докладът на

Благодаря, г-жо Министър, за честта, която ни оказвате, като откривате нашия конгрес за трети пореден път.

Вашата преданост е истинското доказателство за искрената ви привързаност към вашите длъжностни лица. Днес и те като много други са силно засегнати от хаоса в икономиката, но съжालяват за създалата се ситуация и продължават да призовават към по-голяма регламентираност, особено отвъд Атлантика.

Дори във Франция – родината на Гражданския кодекс, някои не преставаха да възхваляват ефективността на common law, чиито слаби места бият на очи. Същите сега преоткриват предимствата на контрола и незаменимата роля на държавата, която е единственият гарант за свободния, но справедлив и уравновесен пазар именно поради факта, че е регулиран.

Известен американски икономист, професор в Университета в Йейл, беше писал, че в САЩ имало нужда от нотариуси!

Така че се надяваме всеки днес да осъзнае, че не може да има икономически просперитет без правна сигурност, която не може да бъде

В залата присъстваха над 3000 души

комисията Дароа потвърди тази необходимост.

Френските нотариуси, чиято непрестанна грижа е интересът на потребителя, могат само да се присъединят към тази идея. Но нотариатът ще продължи без опасения по този път само ако види в своите партньори очевидни признаци на лоялност.

Както знаете, г-жо Министър, нотариусът е човек на доверието. Клиентите идват в нашите кантори именно заради това доверие. Нотариусите очакват от държавата недвусмислено да потвърди доверието си в нотариалната институция. Със задоволство отбелязахме, че вашето министерство отдели на автентичния акт нови сфери, за които гаранцията на държавния печат се смята за неизменна част за защитата на страните и правната сигурност.

Освен това забелязахме, че Франция е непреклонна и защитава своите нотариуси пред Европейската комисия в спора за националността, която е пряко свързана с упражняването на публична власт.

Признателни сме ви и за това, че правителството включи сред приоритетите на френското председателство на ЕС взаимното признаване на автентичните актове.

Вие ни оказахте честта във Висшия съвет на нотариата под ваше председателство и организация да протече Денят на френското председателство, посветен на темата.

Това доверие в нотариусите бе повод за държавна глава да изрази идеята да им делегира

Българските колеги с председателя на македонския нотариат нот. Златко Николовски

правото да установяват развод по взаимно съгласие. Тази възможност обаче срещна съпротивата на адвокатското съсловие, което още не е сигурно дали признава, че нотариусите нямат вина за това решение.

Комисията, председателствана от доайена Гиншар загърби тази идея, но за сметка на това поощри създаването в полза на адвокатите на нова партиципативна процедура. Отчитам, че ексклузивният характер на това посредничество не провокира непреодолими комплекси у нашите приятели адвокатите, които често бързат да заклеят монопола.

Малко преди това комисията, председателствана от г-н Атали, не само че не подкрепяше заличаването на нотариалната професия, а издаде заключение за неотменния характер на услугата, която предоставят нотариусите, и препоръчваше да се увеличи техният брой.

Някои анализи на тази комисия обаче показваха непознаването на същността на нашата професия, като подкопаваха съществени моменти като регламентираната тарифа и условията за установяване на кантора.

Каква логика трябва да се следва, за да се затвърдят добродетелите на нотариата и неговата полезност за обществото, като същевременно се предвиди оспорването на един от трите стълба на институцията:

- длъжностни лица, назначени и контролирани от държавата;
- кантори, чиито брой е съобразен с нуж-

дите на потребителите и държавата;

– тарифа, гарантираща равен достъп до правото и подкрепа за по-несъстоятелните.

От 2004 г. нотариатът започна процедура по увеличаване броя на нотариусите, което бе постигнато с вашето поръчителство, г-жо Министър, след заключенията на комисията Атали.

След този поет ангажимент можехме вече да се посветим изцяло на очакваното разширяване на професията.

Обаче не стана така. Писмото, връчено от държавния глава на адвокат Дароа, отново породи несигурност. Намерението на президента на републиката определено беше похвално: да се улесни достъпът до правото, да се промотира нашата правна система, да се допринесе за международното процъфтяване на нашата страна.

Но тези цели, под перото на ръководителите на адвокатското съсловие, се превърнаха скоро след това в създаване на единна професия, чиято цел беше нотариатът да се претопи от адвокатската професия.

Знаем, че тази хипотеза, която далеч надхвърляше първоначалната идея, дълго време се обсъждаше. Въпреки че бяха подложени на приятелски, но много силен натиск, Жан-Мишел Дароа съумя да запази интересите на държавата и на нашите съграждани. И комисията единодушно отхвърли така исканото от някои поглъщане на нотариусите от адвокатите.

Членовете на комисията, скъпи колеги, единодушно решиха, че такова сливане не съответства нито на нуждите на гражданите, нито на тези на предприятията, нито на каквато и да е сфера на дейност.

Още повече комисията стигна дотам, че да твърди, че „автентичният акт е част от правното наследство на нашата страна“. Така за по-малко от година тези два доклада не осъдиха нашата професия, а я направиха по-силна.

Няма съмнение, че това е голямо послание. Няма съмнение също така, че то е било прието и че позволява на професията най-накрая да се надява на мир и да не се страхува за в бъдеще както от постоянните язвителни думи на поддръжниците на common law, така и от корпоративните искания на същите тези юристи на територията на страната.

Надяваме се, г-жо Министър, да подновите от името на правителството пакта за доверие на

държавата спрямо вашите длъжностни лица.

Искаме да работим в мир и в услуга на французите.

Именно като работят в мир, вашите длъжностни лица, помирители на конфликти, съставители на актове и безпристрастни съветници, посредници на гражданския живот, ще бъдем в най-добра услуга на гражданите и държавата.

Не очаквате ли от тях принос за назидание в борбата срещу прането на пари, нещо, от което адвокатите искаха да се освободят?

Не очаквате ли от тях да възпрепятстват трансакции, каквито се случиха например в САЩ в сферата на недвижимите имоти?

Не очаквате ли от тях в тези смутни времена да вдъхнат отново доверие у нашите съграждани в бъдещето на техните деца, доверие в бъдещето на страната, доверие в Европа – пространство на развитие, просперитет и братство между народите?

Но за тази цел, г-жо Министър, не бива държавата, за да удовлетвори неутолими апетити, да отслабва функциите, които е отредила на своите длъжностни лица и които се изпълняват прекрасно от всички тях до ден-днешен.

С риск да се повтори, заявявам пред вас – никой не може да упрекне нотариата в липса на ефикасност, прозрачност, солидарност, лоялност.

Ето защо нотариусите се питат какви са реалните цели на някои от предложенията на комисията, които всяват смут в и без това помрачената ситуация.

Никой не се съмнява, че чрез качеството на намесата си и гаранцията, която дава, нотариусът осигурява пълна ефективност на акта за продажба на недвижим имот; защо тогава да се предлага нотариусът да бъде подпомаган от адвокат? За каква добавена стойност? Заради клиента ли?

Друго също толкова важно предложение: приподписването от адвокат! Всичко трябва да се изясни относно това отредено единствено на адвокатите правомощие. Това е още едно доказателство, че монополът е морален, когато е в полза на адвокатите.

Комисията Дароа се погрижи да не посяга на йерархизирането на доказателствата и да не създава междинни актове. Приподписването би имало като единствена последица отнемането правото на страните да оспорват своите подписи, като обаче това не прави неоспоримо

съдържанието на акта.

Нека не се заблуждаваме! Макар и да държат на това предложение, все пак е напълно незаконно да се говори за акт на адвокат. Изразът може да процъфтява сред тези, които привилегировават комуникацията, но той все пак не съществува в юридическия език.

Опитвайки се да измени закона от 1971 г. относно адвокатската професия, това предложение само затвърди реалността, която вече се потвърждава с националния устав на адвокатското съсловие.

Това не придава на частния документ, макар и приподписан, нито доказателствена сила, нито удостоверяване на датата, какъвто е случаят с автентичния акт. Защото тези качества изискват държавен контрол, на който по устав са подчинени нотариусите и от който пак по устав са освободени адвокатите.

При все това още с публикуването на доклада адвокатското съсловие не престана да поддържа объркването, що се отнася до автентичния акт, като се опитва да заблуди неюрисстите, че двата вида актове са равностойни, докато отговорността и предложените гаранции съвсем не са едни и същи.

Ако адвокатското съсловие спре да поддържа това объркване, ако престане да претендира, че става дума за преходен етап към сливане на професиите, при положение че тази идея беше отхвърлена, ако приеме, че ползата от това предложение е за всички тези, на които законът признава правото да съставят договор за сметка на друго, тогава ние бихме могли да приемем, че това предложение реално цели подобряване качеството на съвета и постигане на по-голяма правна сигурност.

Ние продължаваме да вярваме, че нашите партньори от правните професии вече ще свидетелстват добросъвестно.

За комисията Дароа обаче отказването от сливането на професиите не означаваше отказване от подпомагане появата на нови професии, „съсловие на юристи, запазили своите различия, но сътрудничейки си още повече, за да гарантират в най-добри условия сигурността на лицата и предприятията“.

Ние се присъединяваме към тази цел и сме готови да сътрудним за изготвянето на някои предложения за доклада.

Но важен фактор за такова сътрудничество е добросъвестността на всички участници. А в

днешно време се забелязва, че обективността и безпристрастността не са на дневен ред.

Ако нашите опоненти престанат да тръбят, че докладът Дароа е само етап от стратегията за завладяване, ако спрат да поддържат объркването, що се отнася до нашите правомощия и услуги, ако започне най-сетне да се зачита добросъвестността, ако стане очевидно, че пътят за траен мир вече е отворен, тогава нотариатът ще бъде готов да поднови диалога и хармонията между инстанциите.

Така за помирения вече правни професии ще започне нова ера в услуга на нашите съграждани и насърчаване на развитието на континенталното право.

Но като виждам как френските адвокати се съюзяват с депутатите отвъд Ламанша, за да провалят проекта за европейския автентичен акт, си казвам, че тъй като са се увлекли от мисълта за отмъщение, те мислят вече само за непосредствените си интереси, не защитават правната система, от която произлизат.

Но нищо не е загубено, може да се поправят нещата и да се скрепи истински съюз. Ако стане така, някои от дадените от адвокат Дароа насоки може да се конкретизират, например Висшият съвет на правните професии.

Нотариатът винаги е действал с мисъл за клиента и неговия интерес. Така че нека се отхвърлят тези корпоратистки искания и нека сътрудничеството да бъде в полза на клиента. Висшият съвет може да формира инициативи, например в областта на продължаващото обучение, тъй като между магистратите, нотариусите и адвокатите има много общи теми, които изискват плодотворно съпоставяне на опит.

Трябва да отбележа също, че министър-председателят заяви наскоро, че няма да приеме „на никаква цена“ повишаване на данъците. А именно за това става дума, когато се говори за принос на всички, които участват в предоставянето на правни услуги. Адвокатите смятат, че за да се разпредели приносът, трябва да се вземе предвид тяхното участие в достъпа до правото. От името на своите колеги съм длъжен да припомня, че нотариусите също активно участват не само в правните къщи, не само чрез организиране на дни на отворените врати навсякъде във Франция, а и с даването на безплатни съвети от всеки от тях ежедневно в канторите.

Нотариатът също така подкрепя предложението за общо обучение преди специализацията в избраната професия.

Но пак повтарям, когато днес се говори за общо обучение, това не означава, че за в бъдеще ще се говори за обща професия.

Нека разсъждаваме заедно и да създадем у всяко поколение добър общ дух. Но нека няма задни мисли, които да развалят този хубав план.

Както разбрахте, г-жо Министър, професията, която ви посреща днес на своя конгрес, е вярна на своята етика за адаптиране. Тя не затваря врати, винаги е готова да се развива.

Макар че нотариусите отбелязват невиджан досега спад в дейността, който не пощадява никого, председателите на регионалните камари и на регионалните съвети поеха решително ангажимента и благодарение на подкрепата на Депозитната каса подпомогнаха канторите, изпаднали в затруднение.

Вие очаквате от нас, г-жо Министър, въпреки обезпокоителната конюнктура да продължа-

ваме да се стремим към съвършенство.

От името на френските нотариуси аз поемам ангажимент да ви докажа този факт:

– теле@актът вече е реалност;

– автентичният акт на електронен носител, който познавате по-добре от всеки друг, тъй като ни оказахте честта да подпишете първия такъв акт, се развива;

– продължаваме ефективно да работим с териториалните административни единици, за да постигнем електронен обмен в областта на градоустройството и се надяваме, че ще можем да си сътрудничим за в бъдеще и с вашето министерство и с Министерството на вътрешните работи, за да постигнем същия резултат по отношение на гражданското състояние.

Както виждате, г-жо Министър, нито кризата, нито несправедливите критики попречиха на нашата решителност.

Френските нотариуси ви уверяват, че ще издигнат значението на автентичността, която ангажира и закриля, а в днешния несигурен свят внася и успокоение.

Залата посрещна с аплодисменти министъра на правосъдието г-жа Рашида Дати

Реч на г-жа Рашида Дати, министър на правосъдието, пазител на държавния печат

Френският министър на правосъдието г-жа Рашида Дати, която направи много за френските колежи и за Европейския нотариат изобщо

Голямо удоволствие е за мен, че съм сред вас в този ден. За трети пореден път участвам на конгреса на френските нотариуси. Още по-голямо удоволствие за мен е фактът, че за тези две години между нас се създадоха тесни връзки.

Г-н Председател, вие посветихте речта си на ангажимента и добрата воля, изразихте и няколко безпокойства. Разбирам притеснението ви и от все сърце ми се иска мотивите за тази тревога да изчезнат.

Искате ясно послание от мен и ще получите отговор на вашите въпроси. Знам, че икономическата криза засегна сериозно средствата на вашите кантори. Към тези финансови трудности се добави и притеснението от предприетите начинания от комисията Дароа, чиито заключения споменахте в речта си.

Освен това трябва да споменем и делото за националността, повдигнато в съда в Люксембург.

Г-н Председател, сигурна съм, че ще съумеете да гарантирате правна сигурност, модерен нотариат и търсене на общ интерес, който е в основата на честта и гордостта на вашата професия.

Имате вече визия за бъдещето, както показва и темата на конгреса: „Неимуществени права на предприятието“. Неимуствените права са ключов елемент в развитието на модерната икономика – клиентелата, търговското име, патентите, марката и авторските права са стратегически богатства за нашите предприятия.

Нотариатът е основен участник в учредяването, управлението и прехвърлянето на неимуствените права.

Доверието в създадените от вас актове е част от ефективността на икономическия живот.

Вие знаете, че се отнасям с голямо уважение и доверие към вашата професия. Това е особено важно в период на криза.

Президентът на Франция и правителството правят всичко възможно, решително и доброволно, да върнат доверието в икономическите играчи.

В този контекст повече от всякога имаме нужда от автентични актове, които са носители на несравнима правна сигурност и оправдават статута на нотариата.

За да защити автентичния акт, френското правителство държи на запазването на клаузата за националност на нотариусите пред Съда на Европейските общности, и то не защото гражданите на други европейски държави ще бъдат способни да упражняват функциите на нотариус, нито заради някакво желание за протекционизъм, а защото в качеството си на делегатари на публичната власт вие упражнявате прерогативи на публична власт. По тази причина вашите правомощия трябва да се поверяват единствено на френски граждани.

По същата причина по време на френското председателство на Европейския съюз реших да насърча движението на автентичните актове в европейското пространство. В този дух Министерството на правосъдието съвместно с Висшия съвет на нотариата организираха проява, която да изтъкне положителните страни на тази идея в присъствието на представители от повечето страни на ЕС.

Трябва да се признае юридическият обхват на тези актове без всякакви пречки за изпълнение на цялата територия на Европейския съюз. Такова признание ще улесни значително ежедневието на нашите граждани и предприятия, които сменят местонахождението си в Европа.

Идеята си проправя път и трябва да бъде включена в работната програма в сферата на правосъдието и външните работи за периода 2010–2014 г. Тази програма ще бъде приета в Стокхолм в края на 2009 г.

Взаимното признаване в тази сфера е само първи етап. Трябва да постигнем успех с европейския автентичен акт, който се вписва в целите, които си е поставила Франция: да се изгради Европа, която да е по-близка до своите граждани.

Закрилящата роля на нотариуса и на автентичния акт бе потвърдена през изминалата година в редица сфери. Както припомнихте преди малко, това стана най-напред при фидуциарните сделки, после в дружественото право, закрилата на едноличния търговец.

Вашата професия направи конкретни предложения, за да улесни и рационализира дейността на юристите в рамките на комисията, председателствана от г-н Гиншар. Тези предложения предстои да бъдат одобрени.

Друга комисия работи по основните теми за нотариалната професия, а именно комисията Дароа. Тя препоръчва „акта, приподписан от адвокат“.

Без съмнение това е най-очакваното от адвокатите предложение. Това ви безпокои, защото още не успявате напълно да прецените последиците. Не одобрявате принципа, защото се опасявате, че ще бъде предшественик на оспорването на автентичния акт и същността на вашите правомощия. Аз взех предвид вашата тревога, г-н Фере.

Днес отново ви казвам, в присъствието на представители на адвокатите, че приподписаният от адвокат акт не трябва и не може да бъде заместител на автентичния акт.

Чест ви прави фактът, който обявихте, че въпреки настоящата ситуация на криза вие ще се стараете да увеличите броя на служителите си, както се бяхме взаимно споразумели.

С постановлението от 22 април 2009 г. преодоляхме етап в еволюцията на правните и съдебните професии.

Освен отварянето към нови правни специалности вече трябва да се развие реално сътрудничество между правните професии в интерес на хората и предприятията.

Това сътрудничество трябва да започне с обучението и междупрофесионалната подкрепа, както препоръчва докладът Дароа.

Като става дума за обучение, можем да започнем с взаимното признаване на предложените обучения от различните професии и с разработването на програми за обучение с общи модули.

Поискайте задължението за продължаващо обучение да бъде затвърдено в законови текстове и именно това е целта на предложението за закон, депозирано от сенатор Бьотеї. Продължаващото обучение може да бъде подходяща почва за съвместна работа. Що се отнася до междупрофесионалното сътрудничество, наскоро сезирах Държавния съвет с проект за постановление. Става дума за отваряне на капитала на финансовите дружества със съучастие на професиите на съдебни изпълнители, съдебни оценители и нотариуси за други членове от съдебните и правните професии, както е случаят с адвокатите. Вашият предшественик на конгреса в Ница призова в пожеланията си именно към такова отваряне.

Тази реформа ще бъде допълнена от изменението на закона от 31 декември 1990 г., за да позволи на тези дружества да инвестират едновременно в адвокатски и в нотариални кантори. Това доброволно сближаване на правните професии може да съществува като се защитават етичните норми и отговорността на всеки.

Знам, че вие може да проявите такъв отворен дух. Докажете го с непрестанната си грижа за модернизирани. Винаги сте се възползвали от предлаганите от новите технологии възможности. Признателна съм ви за това, защото знаете, че става дума за област, която приемам присърце, за да се подобрят предлаганите на нашите съграждани услуги.

Успяхте да се възползвате от възможностите на закона от 13 март 2000 г. и от постановлението от 10 август 2005 г. Успяхте да въведете система, която вече позволява на нотариуса да съставя акт на електронен носител, който има същата стойност като акта на книжен носител.

Последният етап от този процес е създаването на Централния електронен регистър на френските нотариуси, който открихме през септември 2008 г. във Висшия съвет на нотариата. Благодарение на вас френските нотариуси използват електронен подпис от трето ниво – най-високото ниво на сигурност. Те разполагат с необходимия софтуер за съставянето на автентични актове на електронен носител. Съумяхте да съчетаете модерността със сигурността.

Гражданското състояние ви дава два повода да

потвърдите вашия ангажимент в тази посока. Знаем, че сте работили съвместно с Министерството на външните работи и европейските въпроси за издаване на постановление, което да ви позволи скоро по защитен електронен път от чужбина да получавате информация, съдържаща се в копията и извлеченията от актовете за гражданско състояние на французите.

Бих искала също да ви благодаря за интереса, който проявихте за въвеждането във френското право на нова процедура по проверяване на данните от гражданското състояние от длъжностните лица депозитари на оригинални актове. Трябва информацията за гражданското състояние да бъде по-надеждна и да се уважава личният живот. Тази нова процедура по проверяване е залог за бъдещето. В крайна сметка тя ще позволи да се избягва издаването на копия или извлечения от актовете за гражданско състояние.

Дами и господа, в заключение искам само да кажа, че с право сте спокойни от ангажимента,

който са поели публичните власти да ви подкрепят, от дълготрайността на вашите правомощия, от значимостта и полезността на вашата работа.

Най-вече искам да ви кажа, че вие с вашето сериозно отношение и професионализъм сте най-добрите гаранции за качеството на френския нотариат. Следователно вие сте и най-добрите гаранции на постоянството на вашите правомощия в област, която е все по-важна за нашето общество – а именно правото. В продължение на близо две години, посветени на реформата на правосъдието, нотариусите винаги са били качествени участници. Хареса ми вашият динамизъм, вашата човечност и чувството за общ интерес. Искам да ви благодаря за работата, която свършихме заедно в услуга на французите.

Сигурна съм, че ще продължим да работим заедно в интерес на вашата професия, правото и европейските граждани. Заявявам го съвсем искрено и убедено, благодаря, че сте такива каквито сте, и знайте, че винаги ще бъда до вас.

Приветствие на г-жа Мартин Обри – кмет на Лил

да се поспори, да сложат край на тази дългогодишна история. Днес не го казвам пред вас, за да ви доставя удоволствие, а защото такова е убеждението ми, тъй като нотариусите имат ключова роля в живота на нашите съграждани. Французите имат голямо доверие във вас и това е съвсем основателно, защото вие сте до тях в най-важните етапи от живота им. Вие ги съветвате, напътствате, подкрепяте, съпровождате в радостни моменти, например при сключване на брачен договор, и в моменти на житейски изпитания, когато се обявява наследство на скъп човек. Понеже сте упование за французите в този все по-оживен свят, те многократно са показвали, че са привързани към нотариуса също толкова, колкото и към личния си лекар. Всички познаваме семейства, които използват услугите на един и същ нотариус поколения наред: нотариусът е бил до тях при купуване на семейната къща, сватбата на дъщерята или сина, при дарение или при оказване на помощ на близък, изпаднал в затруднение.

Освен това вие, нотариусите, имате първостепенна роля в прогреса на икономическите структури, както се вижда от темата на конгреса.

Едно общество не може да функционира без норми. Едно общество не може да функционира без хора, които да гарантират спазването на тези норми. За тази цел са нужни правни специалисти като вас, хора, които разбират ситуацията, пред която сме изправени. В това се състои вашата сила!

Днес сте изправени пред заплахата за една двойна атака, която идва от Европа и от Франция.

С голямо удоволствие ви приветствам в Лил на 105-ия конгрес на френските нотариуси. Този конгрес се превърна с времето в истинска институция за нашия правен свят. Радвам се да видя толкова много хора днес, тъй като това е доказателство за динамиката във вашата професия. Благодаря на председателя Фере, че избра нас и че ни се довери. От посещението си в Лил вероятно сте установили, че нашият град се променя, претърпява метаморфоза. Всъщност може да се каже, че Лил прилича на френски-те нотариуси.

Може би в момента сте на кръстопът във вашата дълга история. Някои сякаш искат, използвайки за претекст модерността, за чиято обоснованост може

Много от английските адвокати solicitors гледат жадно на това, което смятат за обикновен правен пазар във Франция. За съжаление понякога те биват подкрепяни от Европейската комисия, която превърна дерегламентацията в свой модел на управление.

За щастие включването на нотариата в директивата „Услуги“ беше отхвърлено. Но се опасяваме, че проблемът ще възникне отново по повод иска за неизпълнение, заведен от Европейската комисия срещу шест страни, сред които и Франция, с цел да се премахне изискването за националност за встъпване във функциите на нотариус.

Свободата за установяване, постановена от Римския договор, не трябва да бъде претекст за маскиране на пагубните намерения за откриване на нотариата спрямо конкуренцията, сякаш става дума за икономическа дейност като всички останали.

Сега трябва да си извлечем поука от днешната криза. Защото всички знаем, че именно тази бурна конкуренция, тази липса на правила, този закон на по-силния ни изправиха до стената. Не можем да си затворим очите пред факта, че посягайки на това, което е присъщо на нотариата, а именно делегирането на публична власт, което му се полага, се излагаме на риск и на същите грешки като тези, които сринаха пазара за недвижими имоти в САЩ?

Редица американски институции призовават да се създаде нотариат в Америка, за да се въведе сигурност и морал във вече обърканата ипотечна система, което вече струва много на всеки. Затова нека си припомним, че нотариусите у нас не дадоха свобода на действие на тези финансови лудории.

От 27 страни – членки на ЕС, в 21 има нотариуси, така че разполагаме с достатъчно силни аргументи, за да изградим нотариат в европейски мащаб. Впрочем вече сериозно се обсъжда европейският автентичен акт. У нас сме наясно с важността на автентичния характер на документите, който осигурява специална защита на публичната власт. Както казва председателят Рейнис, автентичният акт „обединява доверието на клиента и съвестта на нотариуса“. Всички знаем, че доказателствената и изпълнителната сила, които са обвързани с този вид акт, са гарант за правната сигурност, която разсейва риска от бъдещи последици от договор между страните. Всяка година се сключват милиони автентични актове – доказателство, че този способ остава изключително модерен.

След изпълнителния европейски титул и в очакване един ден на Европейски граждански кодекс, признаването на европейския автентичен акт е

важен прогрес за гражданите. Само като си поимислим за хилядите европейски двойки от различни националности и откритите наследства в европейски мащаб, за които впрочем искам да спомена своята подкрепа за принципа на запазената част от наследството.

Признаването на европейския автентичен акт ще изясни приложимите правила, ще унифицира спорните правни норми. Това ще бъде важен коз в европейското изграждане.

Във Франция, както и във Европа, трябва да се въздържа да превръщаме бизнесмените във фактори в нашето правосъдие.

Но докладът на Комисията Дароа, който наскоро бе предаден на президента на Франция, поражда сериозно съмнение по въпроса. Макар че и аз като вас се радвам, че Комисията Дароа отхвърли идеята за сливане на професиите с цел създаване на голяма правна професия, се опасявам обаче, че ще настъпи объркване сред отделните професии. Според това предложение се смята, че приподписаните от адвокат актове между страните и техните правоимащи да бъдат също толкова достоверни, колкото и автентичен акт.

Също както изразих несъгласието си за прехвърлянето на развода по взаимно съгласие към нотариусите, защото смятах, че това не е свързано с вашата професия, така смятам, че не е работа на адвокатите, които нямат делегиране на публична власт, да съставят псевдоавтентични актове, чиято доказателствената сила не става ясна от доклада. Това предложение изглежда още по-изненадващо, именно защото Комисията Дароа отхвърли създаването на голяма правна професия поради специфичността на автентичния характер на изготвените от нотариус актове.

По същия начин идеята да се премахне нотариалната такса поради предварителната намеса на адвокат също не изглежда особено сериозна. Всеки следва да върши своята работа!

Разбира се, това не трябва да бъде пречка за правните професии да си сътрудничат помежду си. Но моята задача днес не е да подклаждам конфликта за преимущество между нотариуси и адвокати, който датира още от създаването на Гражданския кодекс...

Понякога на човек му се струва, че Комисията Дароа се е опиянила от очарованието на модерното англосаксонско право.

Вече изказах пред адвокатите по време на националното им събрание, което се проведе тук през октомври 2008 г., безпокойството, което предизвиква в мен тази идея. Напълно споделям

факта, че трябва да се заеме позиция в икономическата и финансовата сфера, за да се репликира на някои разраснали се англосаксонски кантори.

Желанието да бъдете конкурентоспособни е похвална цел и мисля, че вашият конгрес, който ще засегне темата за свободните активи, ще предложи амбициозно решение за постигане на целта.

Тъй като вашата професия не е пощадена от настоящата криза, искам да ви обърна внимание на парадоксалните последици от тази реформа в професията, която може да завърши с насищане на някои структури и обедняване на други, особено когато са еднолични.

Резюме на статията от в. „Льо Фигаро“ Докладът Дароа: Дати успокоява нотариусите

Министърът на правосъдието изяви желанието си вчера за прекратяване на предвидените реформи, а именно за акта на адвокат.

Вчера на излизане на Рашида Дати от конгресния дворец в Лил, където се бяха събрали около 3000 нотариуси, Жан-Пиер Фере, председател на Висшия съвет на нотариата, бе широко усмихнат. За третото и последно посещение на годишния конгрес на нотариата, министърът – кандидат на евроизборите, успокои представителите на тази професия, разтърсена от кризата и попарена от докладите на комисията, поверена на Жан-Мишел Дароа, която оспорва някои от техните дейности.

За да има развитие, модернизиране и приспособяване към времето, не е необходимо според мен да се обръща масата и да се пречупи крехкото равновесие, постигнато през вековете. Като доказателство си позволявам да припомня, че идеята за автентичния акт възниква още по време на управлението на император Константин.

В крайна сметка тази апология на мегакантори с огромни хонорари ме плаши с това, че се ограничава все повече достъпът до правото. Запазването на тарифата във вашата професия е от първостепенно значение в този случай.

Министър Дати заяви: *Където и да съм, можете да разчитате на мен*, преди да напусне сцената на конгресния дворец.

Перспективата да се появи нов акт, приподписан от адвокат, което желание на адвокатите е атакувано от нотариусите, се отдалечава във времето.

Лилия Герджикова

На 9 май – Деня на Европа, председателят на ЕК Жозе Барозу поздрави председателя на „Клуб – Журналисти срещу корупцията“ Ренета Николова

Председателят на ЕК Жозе Барозу поздрави председателя на българския „Клуб – Журналисти срещу корупцията“ Ренета Николова за филма „ОЛАФ – пазителят на европейските фондове“. Това стана днес при откриването на Деня на Европа в сградата на ЕК Берлемон. Николова, която е избрана за Журналист на Европа от престижното издание „Юрпийн войс“, бе представена на г-н Барозу от говорителя на ОЛАФ Алесандро Бутиче, който подчерта, че сътрудничеството между българския Клуб – ЖСК и ОЛАФ е пример за добро взаимодействие между медиите и разследващите служби, които работят за обща цел – противодействие и превенция на измамите и злоупотребите с европейските средства и защита на интересите на данъкоплатците. Николова е в Брюксел, където представи филма

„ОЛАФ – пазителят на европейските фондове“ пред Комуникационната мрежа ОАФСН, и на Открития ден на европейските институции в сградата на комисията.

Съвместна среща-семинар на нотариуси от РНК–Варна и Обединението на нотариусите в гр. Истанбул

В резултат на съвместна инициатива от страна на председателя на РНК-Варна и председателя на Обединението на турските нотариуси в гр. Истанбул (или РНК-Истанбул), на 13 юни 2009 г. в гр. Истанбул се проведе съвместна среща-семинар с участието на нотариуси от РНК-Варна и нотариуси от гр. Истанбул. Участваха над 120 български и турски нотариуси, адвокати, съдии и други колеги юристи.

Основната тема на семинара бе „Придобиване право на собственост и вещни права върху недвижими имоти от чуждестранни лица в Република България и Република Турция“. Разисквани бяха и общи проблеми, с които се сблъскват нотариусите в Република България и Република Турция при работата с документи, изготвени в България и Турция, запознаване с турската и българската нотариална практика.

Семинарът бе открит с приветствено слово на председателя на РНК-Истанбул г-н Метин Суябатмаз, поздравителна реч на председателя на Турското нотариално обединение г-н Хасан Иени и поздравителна реч на председателя на РНК-Варна Калоян Иванов.

От българска страна проф. Иван Русчев запозна турските колеги с придобиването на право на собственост и ограничените вещни права върху недвижими имоти от чуждестранни лица в България, а от турска страна проф. Хакан Пекджанитез запозна българските нотариуси с придобиването на право на собственост и вещни права върху недвижими имоти от чуждестранни лица в Турция.

С видеofilm от няколко истанбулски нотариални кантори участниците бяха запознати с турската нотариална практика. В Турция има 1580 нотариуси, като нотариатът им е структуриран на три степени – I, II и III степен нотариуси. За да работиш като нотариус I ст. в големите турски градове – Анкара и Истанбул, трябва да си работил като нотариус най-малко 15 години в по-малък град. Първа категория нотариуси са 593 в големите градове, от тях – 326 в Истанбул. В правомощията на турския нотариус са:

- всякакви пълномощни;
- преписи от документи;
- съглашения (за регистрация на нова фирма);
- наследства (документи за наследства);

- преводи;
- вторична продажба на МПС;
- легализация на официални документи;
- потвърждаване (ако преводът е бил верен), оформяне на чек, протест на чек, уведомления за кредитни и всякакви други задължения;
- съглашения на стойност над 1000 долара;
- завещания.

Завещанието може да бъде написано от самия завещател и донесено за съхранение при нотариуса в запечатан плик. Тогава нотариусът не носи отговорност за недостатъци, грешки и пороци на

завещанието. Нотариусът също може да изготви завещанието, което е за предпочитане с оглед цялостно съобразяване със закона. При направено (извършено) завещание – дали лично донесено или изготвено от нотариуса, последният е задължен веднага да уведоми службата по гражданската регистрация за направеното завещание. При смърт на лицето, направило завещание, службата по гражданската регистрация изпраща уведомление до нотариуса за факта на смъртта, след което нотариусът изпраща цялата преписка по завещанието на съответния граждански съд за обявяване на завещанието.

Турски нотариуси нямат права да удостоверяват (извършват) сделки за прехвърляне на право на собственост и вещни права върху недвижим имот, като в правомощията им се включват само предварителните съглашения за покупко-продажба. Сделките за прехвърляне на недвижими имоти и вещни права върху недвижими имоти се извършват в специална служба (служба по кадастър и тапиите – „тапъ даиреси“, т.е. в буквален превод – къщата на тапиите).

Интересното за нас бе, че от цялата сума като нотариална такса, която нотариусът събира за извършеното нотариално удостоверяване (нот. услуга), само 15% остават за съответния нотариус, а другите 85% отиват в обща сметка на всички нотариуси и се разпределят между всички.

На семинара присъстваха представители на българските изселници в Република Турция, които поставиха въпроси, свързани с наболели проблеми на тези лица при работата им с българските и турските нотариуси, на които въпроси същите получиха изчерпателни отговори.

След приключването на официалната част, всички гости – нотариуси и техни придружители, бяхме поканени на приятелска вечеря – разходка с кораб на Босфора, при чудесна организация от страна на домакините.

*Нотариална колегия при Апелативен съд
град Варна*

МЕЖДУНАРОДЕН СЪЮЗ НА НОТАРИАТА (U.I.N.L.)

Заседание на Генералния съвет
Пети международен форум на Пилотната
програма на електронните апостили (e-APP)
и за електронното удостоверяване
Лондон, Обединеното кралство, 10–13 юни
2009 г.

В периода 10–13 юни 2009 г. в Лондон се проведе редовното заседание на Генералния съвет на Международния съюз на Нотариата (UINL). Участие в него взеха постоянният представител на Нотариалната камара на Република България нотариус Красимир Анадолиев и нотариус Мина Стоилова.

Конференцията бе официално открита от многоуважаемия Лорд-мер и кмет на град Лондон.

В събота, след приключване на разискванията на Генералния съвет, Международният съюз на Нотариата (UINL), съвместно с Хагската конференция за международното частно право (НССН), организираха Петия форум за електронно удостоверяване и за Пилотната програма на електронните апостили (e-APP).

Форумът ще позволи на участниците да обменят опита си и по-добре да се запознаят с напредъка в областта на електронното удостоверяване.

Пленарно общо събрание на Съвета на Нотариатите от Европейския съюз

19–20 юни 2009 г., гр. Анеси, Франция

На 19 и 20 юни в китния град Анеси в сърцето на Алпите се състоя пленарното общо събрание на Съвета на Нотариатите от Европейския съюз. В заседанието участва представителят на Нотариалната камара на Република България в съвета, зам.-председателят на Съвета на нотариусите г-жа Адела Кац-Бояджиева.

През двата дни на заседанието бяха разгледани основните теми, по които се работи в момента в съвета: Европейският автентичен акт, ипотечно право, право на потребителите, новите технологии и Европейската нотариална мрежа, развитието на Асоциацията на Европейската мрежа на регистрите на завещанията. В заседанието участие взеха и ръководни представители на Международния съюз на Нотариата.

В следващия брой на *Нотариален бюлетин* ще публикуваме обзорни доклади по разискваните теми и на двата международни форума.

СПОРТНА БИОГРАФИЯ

на Цонко Пеев

11-годишен състезател по мотокрос и супермото

Цонко Пеев е роден в гр. Бяла Слатина на 21 юни 1997 г. От 7-годишна възраст се занимава на професионално ниво с мотокрос към СМК „Мотошмиц рейсинг“ в дисциплината мотокрос, клас 65cc и в Рейсинг Тийм Плевен като състезател по супермото в клас Супермото Джуниър 65 куб. см.

В настоящия момент се състезава с мотоциклет Кавасаки към МСК „Бяла Слатина Мотор Спорт“ под ръководството на своя баща и треньор Пламен Пеев.

Спортни постижения на състезателя Цонко Пеев до 31.12.2008 г.

2006 г. 12-о място в Републиканския шампионат по мотокрос клас 65cc

2006 г. 5-о място в Републиканския шампионат по мотокрос клас 65cc

2007 г. 16-о място в Балканския шампионат по мотокрос клас 65cc

2007 г. 6-о място в Източноевропейския шампионат по мотокрос

2008 г. 4-о място в Републиканския шампионат по мотокрос клас 65cc

2008 г. 1-во място в Републиканския шампионат по супермото

2008 г. 1-во място в Източноевропейския шампионат по супермото

Уважаеми колеги,

В нашия малък град си имаме шампион. Нямахме кой да му помогне да продължи да тренира и да се състезава. Затова учредихме и регистрирахме сдружение с нестопанска цел за осъществяване дейност в обществена полза „СПОРТЕН КЛУБ БЯЛА СЛАТИНА МОТОР СПОРТ“, по фирмено дело 84/2008 г. на ВОС, ЕИК 175615834, със седалище и адрес за кореспонденция гр. Бяла Слатина, ул. „Климент Охридски“ 56, етаж 2. Аз съм председател на този клуб.

Моторните спортове са доста скъпи. За един месец тренировки, състезания, с всичките необходими резервни части за моторите, без никакви екстри са необходими около 10 000 лв.

До 2008 г. Цонко Пеев се състезаваше в клас 65 cc, а от 2009 г. се състезава в клас до 85 cc. В този клас има момчета, състезавали се вече по две-три години, които са много добри.

Въпреки това в европейското първенство по супермото Цонко Пеев досега е на челните места. На 12 април 2009 г. на европейския шампионат по супермото в Гърция е на първо място. На 7 юни 2009 г. в Румъния на европейския шампионат по супермото заема второ място. Състезава се и по мотокрос в източноевропейския и републиканския шампионат, в България и в чужбина.

Българската федерация по мотоциклетизъм ни даде един мотор, но повече не може да помогне.

Общината също ни подари един мотор и колкото може ни помага. Нашият район е беден, почти няма работещи предприятия. Каквото можахме, събрахме от дарители, предимно земеделски производители, но средствата не стигат до никъде. Задължихме много за резервни части. На 15 тренировъчни часа се сменя бутало, а то е 200 лв. На 60 тренировъчни часа се сменя цилиндър, а той е 850 лв., да не говорим за гумите и т.н. Една тренировка е 3 часа, за която трябва и 80 лв. за бензин и масло. За да успее, момчето би трябвало да тренира поне 4 пъти в седмицата. Засега не можем да си го позволим.

Затова имам лична молба към Вас.

Каквото можете, дарете. Досега винаги сме помагали на деца и хора в беда. Нека да помогнем и на талантливите и можещите, за да продължат. Дарението се признава за разход, защото сдружението е с нестопанска цел за осъществяване дейност в обществена полза. Мога да издам необходимите документи за дарение, ако поискате.

Банковата сметка на клуба е:

IBAN BG08STSA93000016620702

BIC STSABGSF

„Банка ДСК“ ЕАД, гр. Бяла Слатина
Име СПОРТЕН КЛУБ Б. СЛАТИНА
МОТОР СПОРТ

С уважение и надежда:
Анелия Карабенчева

НОТАРИАЛЕН ЖИВОТ

Обучение на нотариуси за работа с медиите

На 20 и 21 юни 2009 г. по инициатива на председателя на регионалната колегия на Северозападна България Анелия Карабенчева и с активното съдействие на медийния съветник на камарата Ренета Николова в Белоградчик се проведе обучителен семинар за работа с медиите. „Поздравявам Анелия за нейната проактивна политика и изпреварваща визия към нотариалната професия“, каза при откриването на семинара Ренета Николова. „За всички вече е ясно, че в съвременния свят на комуникации нещо, което не е отразено от медиите, все едно не се е случило. Днес ние ще говорим за това как да поднесем информацията по максимално полезен за вас начин, как да изглеждате

най-добре, да се държите и да се представите по най-добрия начин“, добави тя. Гост-лектори на семинара бяха Ралица Петрова – медиен консултант, и Мария Матева – журналист от БНТ, а за стайлинга на присъстващите се погрижи Оксана Николова – гримьор в БНТ и експерт на компанията Мейбълин. Освен за предварително планирани интервюта участниците в семинара бяха обучени и за поведение при кризисни ситуации – как да се реагира при неудобни и неочаквани журналистически въпроси. При последвалата изненадваща анкета в кафе паузата след лекциите участниците демонстрираха перфектно поведение и бърза реакция. Председателят на

регионалната колегия г-жа Карабенчева благодари на медийния съветник за организацията на обучението и на лекторите за атрактивните презентации, а те пожелаха на участниците много и успешни медийни изяви в печатни и електронни медии. Гости на семинара бяха председателят на Нотариалната камара Димитър Танев и редколегията на сп. „Нотариален бюлетин“.

*Медиен съветник
Ренета Николова*

*Моменти от обучението
на нотариусите*

За първи път отбор от български нотариуси представи Нотариалната камара на Република България на спортни олимпийски игри, проведени на 14-17 май в Полша

В периода от 14 до 17 май 2009 г. се проведе VIII спортна нотариална олимпиада в Полша, в гр. Мшана Долна. Градчето се намира в планинска местност близо до гр. Краков, отличаваща се с чистия си въздух и красива природа. В олимпиадата тази година участваха отбори от регионалните колегии в Полша и сборни отбори от Словакия, Унгария, Украйна, Русия. За първи път в надпреварата се включи и отбор, сформирани от български нотариуси. В българския отбор се включиха Александър Никитов – нотариус от гр. Девня, Борис Василев – нотариус от гр. Варна, Женья Джикова – нотариус от гр. София, Румен Димитров – нотариус от гр. София, Георги Златев – нотариус от гр. София, Йордан Павлов – нотариус от гр. Каварна, Красимир Ана-

долиев – нотариус от гр. София, Тони Гетов – нотариус от гр. София, Сия Милева – нотариус от гр. Дупница. Делегацията се ръководеше от нотариус Красимир Анадолиев. Главен мениджър на отбора бе нотариус Тони Гетов. За краткото време, с което разполагаше българският отбор, благодарение на усилията на мениджъра на отбора беше проведена изключителна ползотворна физическа и психическа подготовка на състезателите, което доведе и до отличните постигнати резултати. Българският отбор спечели златен медал в турнира по тенис на маса в лицето на нотариус Александър Никитов, който просто прегази конкуренцията, като на финала победи най-добрия състезател на домакините, който е победител в последните две олимпиади. Не по-лошо се представи-

ха и другите двама състезатели по тенис на маса нотариус Красимир Анадолиев, заел седмо място, и нотариус Борис Василев – осмо място от общо 60 състезатели. Липсата на шанс и съдийската свирка в полза на домакините не им позволиха да се качат на почетната стълбица. Голяма част от състезателите в турнира по тенис на маса изразиха мнение, че не искат повече да играят срещу българи и ще се молят жребият през следващата олимпиада да бъде по-благоклонен към тях.

В състезанието по тенис на корт нотариус Тони Гетов мачкаше конкурентите си и бе спрял чак на полуфинала, като това не му позволи да се окичи с медал, който медал пък можеше да вземе на участието си по двойки, но тук, колкото и пристрастно да ви изглежда, отново грешно съдийско решение не му позволи. Участниците ни в състезанията по плуване заеха достойното осмо място за Евгения Джикова и девето място за нотариус Румен

Нотариус Женя Джикова във финален спринт

Нотариус Антони Гетов на полуфинала

Нотариус Красимир Анадолиев в надпревара за медал

Бълярският отбор

Изпълнение на песента „Назад , назад моме Калино“ и трети бронзов медал

Българските и руските участници в моменти на отмора

Димитров. Нотариус Георги Златев премери сили в дисциплините 400, 800 и 1500 метра, като се класира съответно на седмо и два пъти на осмо място. Със сигурност това бе една полезна проверка на възможностите му, като вече знае къде да наблегне при подготовката си за следващата олимпиада.

Българският отбор направи и един от най-сполучливите трансфери по време на олимпиадата, като преотстъпи нотариус Йордан Павлов да подпомогне руските отбори по футбол и волейбол, в резултат на което руският отбор спечели първо място и златен медал в крайното отборно класиране. За отличното си представяне нотариус Йордан Павлов бе награден от ръководителя на руската делегация с един от златните медали, получени от руските участници за спечеленото от тях първо място. Главният мениджър на руския отбор изяви желание да сключи постоянен договор с нотариус Йордан Павлов, но тъй като в момента се провеждат преговори, които са нотариална тайна, това ме спира да обявя повече подробности.

Поради заболяване на турнира по шах не можа да вземе участие нотариус Сия Милева, която беше подготвила четириходова комбинация за матиране на противниците си.

Българският отбор участва със специално изработени за

Златният медалист на България нотариус Александър Никитов и нотариус Сия Милева

Нотариус Желя Джицова и нотариус Румен Димитров

Нотариус Антони Гетов с неговия неповторим саксофон

Нотариус Йордан Павлов – участник във футболния и волейболния турнир

олимпиадата екипи с герба на Нотариалната камара, за което изказваме благодарност на фирмата производител „Бургелов“, която се справи чудесно с поставената ѝ задача.

Между двата състезателни дни, вечерта на 15 май, беше организиран конкурс за най-добро музикално изпълнение. Естествено и тук нямаше как да бъде изненадан българският отбор, тъй като това е дисциплина, в която имаме дългогодишни традиции. Представен беше аранжиран от нотариус Тони Гетов вариант на песента „Назад, назад моме Калино“ под акомпанимента на неповторимия му саксофон, което доведе до бурни аплодисменти от страна на останалите участници и спечелването на още един медал, този път бронзов, заемайки трето място в крайното класиране от общо осемнадесет групи, участвали в конкурса. Това наше участие ни наведе на мисълта, че българските нотариуси биха представили достойно страната ни, ако съществуваше евровизия за нотариуси.

Олимпиадата приключи с грандиозен спектакъл – церемония по награждаването на медалистите и танци до зори.

Това беше едно невероятно изживяване, което ни даде възможност да контактуваме с колеги от други страни в една неформална и неподправена обстановка.

Не мога да не спомена няколко думи за безупречната организация. Организаторите бяха положили огромни усилия, за да може всеки един от нас да се чувства прекрасно. Като се започне от организираното ни посрещане, тържественото откриване с олимпийския огън, дефилирането на всички отбори с техните национални флагове, изпълнението на химните на всички страни участници, запалването на олимпийския огън и гълъбите в небето, и се свърши до прекрасните условия за спане и обгрижване при всеки наш въпрос. Изказваме огромната си благодарност към организаторите от Полската нотариална камара за тяхното топло и сърдечно отношение към нашата делегация и за поканата, която ни отправиха, като им обещаваме, че догодина ще бъдем отново там с по-многоброен и още по-подготвен отбор.

За мен и за колегите, които участвахме на тази олимпиада, бе истинско задоволство да видим как различните нотариални колегии от Полша участваха със свои отбори, свои екипи и знамена, как умеят да се веселят и да се радват на това, че са заедно и че са част от нотариалната професия в Полша.

Медалистите празнуват победата

Ръководителят на отбора нотариус Красимир Анадолиев и главният мениджър нотариус Антони Гетов

Тържествуващите медалисти

Това е нещо, което истински ми се иска да видя и тук на наша територия, и затова ще се радвам, ако успеем да организираме една българска олимпиада между всички регионални колегии.

Благодаря на всички наши състезатели, които пожертваха време и средства и участваха на състезанията, представяйки достойно Нотариалната камара на Република България.

Нотариус Красимир Анадолиев

Съвместен семинар на Нотариалната камара на Република България и Службите по вписванията на тема „Практически проблеми на правоприлагането в Службите по вписванията“

На 4 април 2009 г., в гр. Хисаря, хотел „Аугуста“, се проведе съвместен семинар на Нотариалната камара на Република България и Службите по вписванията на тема „Практически проблеми на правоприлагането в Службите по вписванията“. Поводът за семинара бяха нарасналите повече от десет пъти откази на съдии по вписване, като особено фрустрираща е ситуацията в Бургас, където отказите са нараснали близо осемдесет пъти. В дългогодишната ми практика като нотариус никога до сега не е правена материално-правна „ревизия“ нито на работата ни като държавни нотариуси, нито на дейността на сега действащите съдии по вписванията. Идеята на семинара бе не да се поучаваме взаимно двете гилдии, а в чисто правно-технически аспект да търсим правната истина, единствено правните аргументи в изказванията на лекторите.

Факт е положителният резултат от семинара – намаляването на отказите, но естествено те никога няма да спрат. В тази връзка моля колеги, на които им е известно за грубо нарушаване на материалния закон и на процедурата по вписване – писаната процедура, а не на неписаните практики, да уведомят Нотариалната камара, ако не желаят да уве-

Участниците в семинара

домяват инспектората. Няма юридическа каквато и да е друга гилдия, в която всички членове да са с „бистър ум и честно сърце“.

Истината е, че не част от отказите, а нито един не бе свързан с Информационната система „ИКАР“ или други софтуерни продукти. Другата истина обаче е, че засега недостатъците на системата водят до хаос в работата на съдии по вписване и служители в АВ, въпреки добронамерената амбиция на създателите ѝ. „ИКАР“, както и всички други информационни системи, не са създадени на основа на правни норми (никога не е имало Заповед по чл. 41, ал. 2 от ПВ), структурата на имотните партии по тях и редът за вписването никога не са били и още не са легална процедура. Надявам се, това да стане от сега занапред, когато влязат измененията на ПВ във

варианта, предложен от Нотариалната камара. След влизане на измененията за софтуерния продукт можем да говорим, че е добър (съобразен с ПВ) или некачествен (несъобразен с ПВ). Всички колеги виждат примера на нашата Информационна система „Единство“ – първо тя става закон (норми от Наредба 32 и ЗННД), работи се 7 месеца по нея и след това започва да се използва. Представете си, че след като бяхме изработили софтуерния продукт на „Единство“ (в началото на тази година), веднага бяхме започнали да го използваме, хаосът и унищожените нервни клетки щяха да са не по-малко от тези при функционирането на „ИКАР“.

На семинара Снежанка Николова – съдия във Върховен касационен съд, известен специалист по вещно право, направи кратък пре-

Лекторите на семинара – Снежанка Николова, съдия във ВКС, и ил. ас. Красимир Димитров, преподавател по нотариално право

глед на практиката на ВКС по чл. 473 ГПК (отм.), респ. по чл. 577, ал. 1 ГПК и чл. 569, т. 5 от ГПК. Г-жа Николова заяви, че е работила върху материалите от семинара, като се е консултирала с други свои колеги вещноправници, така че изводите, представени по-долу, са изработени от едни от най-добрите професионалисти в страната. На възникнали въпроси отговаряше и преподавателят и известен специалист по нотариално право гл. ас. Красимир Димитров.

Димитър Танев

Кратък преглед на практиката на ВКС по чл. 473 ГПК (отм.) – обжалване отказите на съдиите по вписванията да извършат нотариално действие, респ. по чл. 577, ал. 1 ГПК – отказ да се извърши нотариално удостоверяване, каквото представляват вписванията, отбелязванията и тяхното заличаване в случаите, предвидени в закона, съгласно чл. 569, т. 5 ГПК

I.

Период 2007–2009 г., включващ отмяната на стария ГПК и влизане в сила от 1 март 2008 г. на новия ГПК. Влизането в сила на новия ГПК доведе до противоречива практика по един основен въпрос, касаещ разглежданата материя, а именно:

– подлежат ли на обжалване пред ВКС определенията на окръжния съд по частните жалби против отказа на съдията по вписванията.

Налице са две становища:

1. Не е налице производство по чл. 274, ал. 2, предл. 1, нито по ал. 3, т. т. 1 и 2 ГПК, поради което и последващият контрол за законосъобразност на определението на окръжния съд следва да се осъществи от функционално компетентния спрямо окръжния съд съответен апелативен съд, по аргумент от чл. 101, ал. 1 ЗСВ и чл. 276, ал. 2 ГПК.

2. Другото становище е за

наличие на производство по чл. 274, ал. 3, т. 2 предл. 1 ГПК – определения, с които се дава разрешение по други производства...

Съображенията за излагане на първото становище, намерило израз в постановени определения на ВКС с влизане в сила на ГПК, са, че ВКС е компетентен да разглежда ЧЖ срещу определенията по чл. 274, ал. 1, когато те са постановени от въззивния съд и този съд за първи път се произнася по съответния въпрос – съгласно чл. 274, ал. 2, изр. 1, както и при наличието на основанията по чл. 280, ал. 1 ГПК – т.е. предпоставките за допускане на касационно обжалване на въззивните решения, тези определения, посочени в чл. 274, ал. 3 ГПК – т. 1 – определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото, и т. 2 – определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие. Оттук се налага изводът, че компетент-

ността на ВКС да разгледа дела по частни жалби срещу определения е в зависимост от постановяването им от въззивен съд. В производство, образувано по частна жалба против определението на окръжния съд, с което е оставен в сила отказът на съдията по вписванията да извърши вписване, отбелязване или заличаване, не е налице производство нито по чл. 274, ал. 2, изр. 1, нито по ал. 3 ГПК и тези съдебни състави, поддържащи това становище, обосновават този извод с предвиденото в чл. 577, ал. 1 ГПК (както и в чл. 473 на отм. ГПК) – отказът да се извърши нотариално удостоверяване подлежи на обжалване с частна жалба пред окръжния съд. Вписванията, отбелязванията и тяхното заличаване в случаите, предвидени в закон, са от категорията на нотариалните удостоверявания – чл. 569, т. 5 ГПК, и когато касаят недвижим имот, те се осъществяват от съдията по вписванията от службата по вписванията, в чийто район се намира имотът. Самото вписване обхваща комплекс от действия, регламентирани в Правилника за вписванията и в Закона за кадастъра и имотния регистър, приложими съответно за съдебни райони, в които липсва обнародвана заповед по чл. 73, ал. 1 ЗКИР и за такива, в които е въведен имотен регистър (чл. 74, ал. 1 ЗКИР). Целите на вписването са да се даде гласност относно определени права и правни състояния. При извършването му съдията по вписванията действа като държавен орган, осъществяващ контрол съгласно чл. 32а от Правилника за вписванията – дали актът подлежи на вписване, налице ли са специалните изисквания за вписване на съответния подлежащ на вписване акт, съдържа ли този акт елементите по чл. 6 ПВП. С оглед на това се извежда изводът, че вписванията са държавни актове, извършвани от длъжностни лица в кръга на тяхната предметна и териториална компетентност. В производството по обжалване на отказа на съдията по вписванията по чл. 577, ал. 1 ГПК окръжният съд действа като контролна съдебна инстанция относно законосъобразността на обжалвания акт. Окръжният съд разглежда жалбата по реда за разглеждане на частни жалби, но не може да издаде нотариалното удостоверяване. Ако установи, че са налице условията за него, може да отмени отказа за вписване и да постанови вписването на съответния акт от съдията по вписванията. Право-

мощията му са контролно-отменителни, може само да отмени отказа, но не и да извърши вписването. Ето защо е изключен извод, че при постановяване на определението като контролен орган, без да може сам да извърши вписването, окръжният съд действа като въззивна инстанция.

Затова и определението на окръжния съд не може да се обжалва пред ВКС по реда на чл. 274, ал. 2, изр. 1, нито по ал. 3 ГПК.

Пример:

Опр. 279 от 24.07.2008 год. по ч. гр. д. № 1130/2008 г., V г. о.,

Опр. 309 от 29.09.2008 год. по ч. гр. д. № 1542/2008 г. V г. о.

Опр. 379 от 6.10.2008 год. по ч. гр. д. № 816/2008 г., II г. о., в което съставът се е позовал и на тълкуването, дадено в ТР № 3/2005 г. ОСГК на ВКС, в което е разгледан въпросът за компетентността за разглеждане на ЧЖ срещу определения за прекратяване на производството пред окръжния съд по обжалване действията на съдия-изпълнител, но за прекратяването на производството.

Опр. № 291 от 17.07.2008 год. поч. гр. д. № 918/2008 год. II г. о., същото позоваване на горното ТР.

Второто становище поддържа наличието на хипотезата на чл. 274, ал. 3 ГПК за допустимост на обжалване през ВКС на определенията на окръжния съд, с които е оставен в сила отказ на съдията по вписванията. Налице са множество определения на състави на ВКС, с които съдът се е произнесъл по същество на спора, което означава имплицитно приемане на допустимостта на производството по частните жалби против определенията на окръжните съдилища, с които последните са се произнесли по отказ на съдията по вписванията. Аргументи за това становище, поддържано и от мен, могат да се почерпят от самата самостоятелна регламентация в чл. 274, ал. 2, изр. 1 ГПК, като посочването в нея на „постановени от въззивна инстанция“ не следва да се тълкува в поддържания и посочен по-горе смисъл за това, че окръжният съд не е въззивна инстанция в този случай. Вторият аргумент е и ал. 3 на чл. 274 ГПК, с изрично посочване на определенията на въззивните (пак) съдилища, подлежащи на обжалване пред ВКС, в насоката на факултативното касационно обжалване и на определе-

нията, както и на решенията. Очевидно в ГПК е предвиден един нов подход за разлика от отменения ГПК, а именно – посочено е кои определения на въззивния съд могат във всички случаи да се обжалват пред ВКС и кои само ако са налице предпоставките за допустимост на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1 ГПК. Считам, че в хипотезата на ал. 3 определенията на окръжните съдилища по същество на отказите на съдиите по вписванията подлежат на касационно обжалване при наличието на предпоставките по чл. 280, ал. 1 ГПК, а тези, с които окръжният съд е прекратил производството пред него, ще подлежат на обжалване по ал. 2. Ако възприемем тезата за това, че окръжният съд в случая не е въззивна инстанция съгласно употребения термин в закона, то определенията му, с които е прекратено производството, и тези, с които се е произнесъл по същество на отказа, ще подлежат на обжалване пред по-горния апелативен съд и практика пред ВКС по тези въпроси не би се изработила. Аргумент против такова виждане може да се изведе и от характера на произнасянето на съдията по вписванията – същият постановява свой акт въз основа на своята компетентност, възложена му от закона. Този акт има своите последици – постигане целите на вписването, поради което и представлява правораздавателен акт, подлежащ на обжалване с оглед осигуряване защита против него. Затова считам, че последната следва да се осъществи включително и с произнасяне на ВКС по реда на чл. 274, ал. 2 и ал. 3 ГПК. Неудачно според мен е позоваването на ТР № 3/2005 г., тъй като то касае частните жалби против определенията за прекратяване на производството пред окръжния съд по обжалване действията на съдия-изпълнителя (частния случай), но извън обхвата на произнасянето по него остава въпросът за частните жалби против определенията на окръжния съд по същество при обжалване на действията на съдия-изпълнител, за които на общо основание се прилага чл. 218а, ал. 1, б. „в“ ГПК (отм.).

ТР № 1/2001 г. т. 5, ал. 5 за необжалваемост на определение, срещу което е подадена ЧЖ, която подлежи на разглеждане от ВКС по чл. 274, ал. 2.

ТР № 1/2001 г. – т. 6 запазва значението си и при новата процесуална уредба относно обжалваемостта на определението по чл. 577,

ал. 1 ГПК, аналогично на чл. 473, ал. 2 ГПК (отм.) за отказ да се извърши нотариално удостоверение – определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие, подлежащи на обжалване пред ВКС по реда на факултативното обжалване по ал. 3 на чл. 274 ГПК. Те представляват актове, с които се слага край на производството по подадена молба за вписване на дадено обстоятелство или за заличаването му, поради което считам, че подлежат на обжалване пред ВКС.

Наличието на противоречива съдебна практика обосновава необходимост от постановяване на тълкувателно решение по спорния въпрос, така както е налице и образувано производство по ТР № 1/2008 г. на ОСГК на ВКС по другия спорен въпрос – дължи ли се от общините внасяне на държавна такса за вписване на актове за частна общинска собственост, с оглед разпоредбата на чл. 84, т. 3 ГПК.

Съгласно Конституцията – чл. 124, върховният съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища се осъществява от ВКС, като той не е ограничен от инстанционната компетентност на съда, поради което и този въпрос не е обусловен от констатираната различна практика на отделните състави, посочена по-горе.

II.

Анализът на съдебната практика на ВКС в посочения период 2007–2009 г. налага извеждане на някои изводи относно производството по вписванията, отбелязванията и тяхното заличаване.

1. по въпроса за актовете, подлежащи на вписване – чл. 112, чл. 114 ЗС, чл. 4 ПВП посочва кои актове се вписват.

В практиката на ВКС са разгледани частни жалби против откази на съдиите по вписванията да впишат:

- законна ипотека;
- решения на ОбСЗГ;
- актове за частна общинска собственост;
- възбрана върху недвижими имоти, вписване и заличаване;
- съдебно решение по чл. 282, ал. 1 ГПК – допускане на съдебна делба, което не е от категорията актове, подлежащи на вписване, макар и да има самостоятелно значение и се ползва със сила на пресъдено нещо;

– допълнителен договор към договор за доброволна делба;

– искиви молби за съдебна делба неправилно е отказано да се впише, тъй като делбата представлява трансформация на правото на собственост на няколко лица, чрез различни способи, в основата на които стои или принудителното изкупуване на дял, или замяна на вещно права, т.е. сделки за прехвърляне на вещни права.

Като в повечето случаи отказите са постановени поради неизпълнение на изискванията за достатъчна индивидуализация на имота или вещите, както и пълна идентификация на същите, включително и в молба за вписване на законна ипотека. Позоваването в някои от отказите е на чл. 6, ал. 1, б. „в“ ПВп съгласно допълнението с Държавен вестник бр. 69/2004 г. относно изискването за посочване на естеството (вида), трайното предназначение, местността, общината и границите при означението на имота, до който се отнася актът. Неизпълнението на всяко едно от посочените изисквания се тълкува от съдията по вписванията като пречка да се извърши исканото вписване на акта, който строго формален подход считам за неправилен, а и в този смисъл е Опр. № 270 от 28.07.2008 г. по ч. гр. д. № 968/2008 г. IV г. о. – Достатъчно е за вписване на представения договор за прехвърляне на имот съгласно чл. 52, ал. 2 ППЗСПЗЗ обстоятелството, че обектът на транслативната сделка е индивидуализиран в договора, а и „целта на вписването е да се даде гласност на подлежащите на вписване актове. Посочената цел обуславя вида и обсега на упражнявания контрол от съдиите по вписванията върху актовете, представени за вписване“.

В тази връзка интерес представлява и гр. д. № 4994/2008 год., IV г. о., което е в производството по допускане на касационното обжалване – чл. 288 ГПК. Въззивният съд е отхвърлил иск по чл. 336, ал. 1 ГПК, като е приел, че разпоредителната сделка в полза на ищцата е осъществена след вписана възбрана по искане на съдебен изпълнител върху имота, поради което и е непротивопоставима на взыскателя по изпълнението. Възбраненият имот е гараж, собственост на длъжника, който не е описан, съгласно предвидените в чл. 26 ПВп във вр. с чл. 24 и чл. 6 от същия реквизит – неясно са посочени границите му, не е посочена площта, ид. ч. от общите части и правото на

строеж върху поземления имот, сгрешено е и името на длъжника собственик (Рашков вместо Рашковски). Поставен е въпросът за действителността на вписаната възбрана с оглед тези нарушения, като според мен правилно съдилицата са приели, че последните не могат да доведат до извод за липса на вписана възбрана върху имота, както е поддържал ищецът в производството. От съвкупния анализ на доказателствата е установено, че към момента на вписване на възбраната по искането на ЧСИ длъжникът не е имал друг гараж в тази сграда, възбраненият имот може да се идентифицира с посочване на собственика му и местонахождението му, но така или иначе, при спазване на реквизитите в правилника не би се стигнало до този спор.

Отказ да се впише нотариален акт за констатиране право на обитаване на терасовидна стая –находяща се на последния етаж в сграда – в действащото законодателство не е уредено като самостоятелен вид такова вещно право върху чужда вещ – право на обитаване, както и правото на употреба и плодopolзване, както в отменения ЗИСС. Следователно то не може да бъде придобито по давност, на което основание е бил издаден нотариалният акт, вписването на който правилно е отказано.

Интересен от практическа гледна точка е и въпросът за вписване на решенията на ОбСЗГ, представляващи актове, с които се признава право на собственост, и съгласно чл. 4, б. „а“ ПВп подлежат на вписване. Съгласно чл. 14, ал. 1 ЗСПЗЗ влязлото в сила решение за възстановяване на собствеността, придружено със скица, удостоверява правото на собственост и има силата на констативен нотариален акт за собствеността върху имота. Вярно е, че не всяко позитивно решение има това значение, а само тези, с които се възстановява правото на собственост в съществуващи или възстановими стари реални граници върху индивидуално определен имот (чл. 18ж, ал. 1 ППЗСПЗЗ) и решението по чл. 27, ал. 1 ППЗСПЗЗ – с влязъл в сила план за земеразделяне, но в практиката се постановяват откази, когато земеделските земи са в строителни граници, въпреки наличието на представени скица и удостоверение по чл. 13, ал. 4, 5, 6 и чл. 13а ППЗСПЗЗ, издадени от техническата служба. Налице е индивидуализиран по площ, граници и местност и сигнатура по плана земеделски имот, фактическият състав на

земеделската реституция е приключил с постановяване на решението на ОбСЗГ и е настъпило конститутивното му действие. В този смисъл е практиката на ВКС по приложението на ЗСПЗЗ по вещни искове относно легитимацията на ищците като възстановени собственици, поради което се констатира такова противоречие в производството по искането на такива собственици да впишат решенията на ОбСЗГ и получават отказ. (Реш. № 476 от 17.03.2005 г. по гр. д. № 2712/2003 г. IV г. о.) „ФС на земеделска реституция се счита за осъществен с постановяване на решение от надлежния орган

на поземлената собственост и заверката на скицата от общинска техническа служба не е елемент от конститутивното действие на решението, то има само информативно значение“.

В практиката е поставен и въпросът за това, кой е легитимиран да обжалва отказите на съдите по вписванията и в частност дали нотариусите имат това право. Почти единодушно е становището в практиката, че те не са легитимиранни, тъй като не са страна в производството, нито представител на такава страна.

*Снежанка Николова,
съдия от ВКС*

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

На 31 март 2006 г. Д.Г., съдия по вписванията при БРС, прегледах договор за доброволна делба, сключен на 31 март 2006 г. между съделителите Ц.П.Т. и А.П.Т. относно съсобствен недвижим имот, находящ се в гр. Бургас, ж.к. „Лазур“, бл.8, вх. 1, ет. 4, и като прецених, че не са спазени разпоредбите на чл. 69, ал. 2 от ЗН във връзка с чл. 34, ал. 2 от ЗС, отказвам вписване, мотивирана от следното:

Съгласно чл. 34, ал. 2 от ЗС разпоредбите за делба на наследство важат съответно и за делба на съсобствен имот. Формата на договора за делба е писмена с нотариална заверка на подписите.

Според чл. 69, ал. 2 от ЗН всеки наследник може да иска своя дял в натура, доколкото това е възможно. Неравенството на дяловете се изравнява с пари.

Съделителят А.П.Т. не получава дял в натура, нито неговото уравнение в пари, а е отстъпил своя дял на Ц.П.Т. безвъзмездно.

По своята правна същност този договор за доброволна делба представлява договор за дарение, с който съделителят А.П.Т. е дарил на Ц.П.Т. своята 1/2 идеална част от имота. Този договор за дарение обаче е нищожен съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 2 от

ЗЗД, тъй като не е спазена предвидената от закона в чл. 18 ЗЗД форма, т.е. договорът да е извършен с нотариален акт.

Предвидената в чл. 35, ал. 1 от ЗС облекчена форма – писмен договор с нотариално заверени подписи, се отнася само за договори за доброволна делба на недвижими имоти, а не за договори за дарение на такива имоти.

Безвъзмездният характер на договора от 31.03.2006 г. следва от неговото съдържание, което е в противоречие с предписаната от закона форма.

Мотивирана от гореизложеното и на основание чл. 32а от ПВ във връзка с чл. 83 от ЗКИР:

ОПРЕДЕЛИХ:

Отказвам да впиша договор за делба, сключен на 31.03.2006 г. между Ц.П.Т. и А.П.Т.

На основание чл. 473 от ГПК определението е обжалваемо с частна жалба в 7-дневен срок от съобщаването му на страните пред БОС.

Съдия по вписванията:

(Д.Г.)

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

гр. Бургас, 13.04.2006 г.

Бургаски окръжен съд, гражданска колегия, закрито заседание на тринадесети април през две хиляди и шеста година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: И.В.; ЧЛЕНОВЕ: П.Х., Г.И.

като разгледа докладваното от съдията Воденичаров ч. гр.д. №204 по описа за 2006 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството пред Бургаски окръжен съд е образувано по повод частната жалба на нотариус Ф.И. – район на действие БРС и Ц.П.Т., от гр. Бургас, против определение от 31 март 2006 г. на съдията по вписванията при БРС, с което е отказано вписване на договор за доброволна делба, сключен на 31 март 2006 г. между Ц.Т. и А.Т. Жалбоподателите считат отказа за незаконосъобразен. Излагат съображения, че задължението на съделителя А.Т. е имал имуществено задължение да полага грижи за своя баща, което той е бил възпрепятстван да изпълнява, поради което имотът по договора е бил поставен изцяло в дял на Ц.Т. – полагал самостоятелно грижи за баща им. По този начин според жалбоподателите е налице еквивалентност между имущественото задължение да се полагат грижи и поставянето на имота в изключителен дял на единия съделител. На второ място се изтъква, че съдията по вписванията недопустимо е превишил правата си, като в мотивите си е преценявал действителността на акта, подлежащ на вписване.

Съдът, по повод на частната жалба, намира следното:

Частната жалба е подадена в срока по закона и е процесуално допустима. По същество е неоснователна.

Представен е за вписване договор за делба, с който единият съделител получава в дял целия имот, а другия не получава нито дял в натура, нито уравнение в пари. След като единият от двамата съделители не получава нито имотно, нито парично уравнение, а отстъпва своя дял на другия съделител безвъзмездно, то договорът не е за делба, а дарение. За дарението формата по закона е нотариален акт.

В случая не се извършва преценка за недействителност на договора за делба. Съдията по вписванията е в правомощието си да преценява дали актът, който му се представя за вписване, е измежду актовете, подлежащи на вписване, и дали същият акт притежава съответната предвидена в закона форма. При положение че актът не е делба, а формата на дарението не е спазена според закона, отказът е правилен. По горните съображения съдът

ОПРЕДЕЛИ

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ частната жалба на нотариус Ф.И. – район на действие БРС и Ц.П.Т. от гр. Бургас, против определение от 31.03.2006 г. на съдията по вписванията при БРС, с което е отказано вписване на договор за доброволна делба, сключен на 31.03.2006 г. между Ц.П.Т. и А.П.Т.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО може да се обжалва пред ВКС на РБ в 7-дневен срок от съобщението.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ № 274

София, 09 юни 2006 г.

Върховният касационен съд на Република България, Трето гражданско отделение, в закрито заседание на шести юни две хиляди и шеста година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: С.С.; ЧЛЕНОВЕ: С.Ц., Б.Т.

като изслуша докладваното от съдия Т. ч. гр. д. № 223 по описа за 2006 г., приема следното:

Производството е по чл.217 във вр. с чл.218к във вр. с чл.473 от ГПК. Образовано е по жалбата на нотариус № 449 Ф.И. с район на действие РС Бургас и Ц.П.Т. от гр. Бургас срещу определението на Бургаския окръжен съд, постановено на 13 април 2006 г. по ч. гр. д. № 204/2006 г.

Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение, намира, че частната жалба е допустима, а разгледана по същество – и основателна, съображенията за което са следните:

С атакуваното определение Бургаският окръжен съд е оставил без уважение частната жалба на нотариус И. и Ц.Т. срещу определението от 31 март 2006 г. на съдията по вписванията при Бургаския РС, с което е отказано вписването на договор за доброволна делба, сключен на 31 март 2006 г. между Ц.Т. и А.П.Т.

За да постанови определението, съдът е приел, че тъй като по договора за делба единият съделител получава в дял целия имот, а другият не получава нито дял в натура, нито уравнение в пари, договорът не е за делба, а представлява такъв за дарение. То обаче не е извършено в предвидената в закона форма – с нотариален акт, поради което правилно съдията по вписванията е отказал вписването на договора за делба.

Определението е неправилно.

В нарушение на закона въззивният съд фактически е приел, че в производството по вписване, което е охранително, може да се проверява валидността на сделката, удостоверена с представения за вписване документ. В нотариалните книги се вписват актове, за които законът изрично го е предвидил. Вписването може да бъде отказано, ако актът не подлежи на такова, ако той не е съставен съобразно предвидените в закона изисквания за форма, ако няма необходимото съдържа-

ние – индивидуализация на страните и на предмета му, ако не е внесена дължимата такса. Дали актът поражда, или не поражда права, вкл. дали удостоверената с него сделка съдържа пороци, обуславящи дори нейната нищожност, не може да бъде проверявано в охранителното производство. Еwentуално възникнал спор за това може да бъде разрешен по общия исков ред с участието на спорещите страни.

Като е приел противното, въззивният съд е допуснал нарушение на закона, поради което постановеният от него атакуван съдебен акт следва да бъде отменен, като на основание чл. 217, ал. 2 във вр. с чл. 218к от ГПК настоящата инстанция се произнесе по същество.

Представеният за вписване документ е договор за доброволна делба, съставен в предвидената в чл.35 ал.1 от Закона за собствеността форма – писмена с нотариално заверени подписи на съдоговорителите, съдържащ необходимите данни за самоличността на последните и индивидуализиране на предмета му – делбения недвижим имот. С оглед на това и по силата на чл. 4 б. „г“ от Правилника за вписванията той подлежи на вписване, извършването на каквото следва да бъде разпоредено.

Водим от горното, Върховният касационен съд, състав на Трето ГО,

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯВА определението на Бургаския окръжен съд от 13 април 2006 г. по ч.гр.д. № 204/2006 г. и **ПОСТАНОВЯВА:**

ДА СЕ ВПИШЕ в книгите за вписванията при Бургаския районен съд договорът от 31 март 2006 г. за доброволна делба на недвижим имот между Ц.П.Т. от гр. Бургас и А.П.Т. от София със заверени на същата дата подписи от Ф.И., нотариус с район на действие РС Бургас. Определението е окончателно.

НОВАТА ВЕРСИЯ НА **СИЕЛА**

@ ciela[®] 5.0

Повече възможности!

По-бързо търсене!

По-добри функционалности!

На атрактивни цени!

Съвместен френско-български семинар

Велико Търново, 13 юни 2009 г.

На 13 юни т. г. нотариуси от Нотариалната колегия при Апелативен съд гр. Велико Търново се събраха на Третия френско-български семинар, който се проведе в заседателната зала на музей „Възраждане и Учредително събрание“ във Велико Търново. Основните моменти в семинара третираха важни въпроси от дейността на българските нотариуси, но отчасти и на френските им колеги. Напълно в крак с новите тенденции в развитието на българския нотариат бе темата за целите и функционирането на Депозитната и консигнационна каса във Франция. За съжаление г-жа Натали Жили, зам.-директор „Банкови операции“ на касата, поради независещи от нея причини в последния момент не можа да пристигне и изложението за Депозитната каса бе представено от приятеля на българския нотариат г-н Пиер Беке, отговарящ за връзките с България и Румъния във Висшия съвет на Френския нотариат. Особен интерес предизвика представянето на „Теле@кта“ от г-н Франсоа-Ксавие Бари, отговорник за Централните регистри и теле@кт към Асоциацията за развитие на нотариалната услуга. По-долу ще имате възможност да се запознаете със същността на теле@кт и начина на функциониране.

В края на семинара нот. Леонел Галие запозна участниците със системата на обучение и подготовка на нотариуси, помощник-нотариуси и служители в нотариалните кантори на Френския нотариат.

В тържествената обстановка на залата на I Велико народно събрание председателите на двата нотариата г-н Димитър Танев и

г-н Жан-Пиер Фере подписаха анекс към Договора за сътрудничество, подписан през 2007 г., с който анекс се продължи срокът на договора с още две години. Вече повече от десет години Висшият съвет на Френския нотариат оказва помощ и съдействие на Нотариалната камара на Република България в дейността ѝ, в усилията ѝ да развива и модернизира дейността на българските нотариуси. През всичките тези 11 години френските нотариуси бяха край нас със своя опит, съвети, напътствие, за което им благодарим от сърце.

Участие в семинара взеха и група журналисти, между които Ренета Николова-медиен съветник на Нотариалната камара, с телевизионен екип на БНТ, Богдана Лазарова – Дарик радио, Анелия Торошанова – БНР, Преслав Чернев – БТА, Мариана Корчакова – в. „Строител“, Мариета Велинова – в. „Банкер“, които осигуриха медийното отразяване на проявата.

Във времето извън семинара френските гости имаха възможност да се запознаят с историческото и културното наследство във Велико Търново и околностите, като посетиха крепостта „Царевец“, където им бяха връчени грамоти от двама студенти, облечени в одежди на цар и царица от Второто българско царство, манастирите и черквите в Арбанаси, Преображенския и Дряновския манастир, етнографското селище „Етъра“. Културното богатство на България и по-специално на региона впечатлиха френските ни приятели, които искрено споделиха своето възхищение.

Председателят на Висшия съвет на Френския нотариат нот. Жан-Пьер Фере поздрави българските участници в семинара

Нотариус Леонел Галие представи френската система на обучение и подготовка на кадри

Заседателната зала на Първото Велико народно събрание събра нотариусите от Нотариалната колегия при АС гр. Велико Търново

Председателят на Съвета на нотариусите нот. Димитър Танев и председателят на Висшия съвет на нотариата нот. Жан-Пьер Фере подписват анекса към Договора за сътрудничество

В чест на френската делегация посланикът на Република Франция Н. пр. г-н Етиен дьо Понсен даде вечеря за френските гости и българските им приятели

Българските нотариуси са достигнали изключително ниво на компетентност, което френските нотариуси нямаше да направят за тези 15 години

Жан-Пиер Фере,
председател на Висшия съвет
на нотариата във Франция

(Ние си знаем, че всъщност годините са 11 ненавършени)

■ *Какво е влиянието на финансовата криза в Европа като цяло и във Франция по отношение на нотариусите?*

Кризата доведе до спад на доверието на френските граждани и доверието в бъдещето. Но който иска да прехвърли имот на децата си, той трябва да вярва в бъдещето, ако това не е така, не може да го стори. Хората се страхуват да взимат кредити, затова у нас се извършват по-малки сделки. Работата на нотариусите е намаляла с 25 %. Тази година новите технологии са в центъра на вниманието ни, а през миналата бе режимът на собственост между съпрузите. Но професията на нотариусите е една модерна професия и в това е силата ѝ.

■ *Българските и френските нотариуси отдавна работят съвместно. Дадохте една много добра оценка за работата на българските нотариуси и реформата, която е направена през последните 15 години.*

Най-голямото предизвикателство е нотариусите да продължат да бъдат ефикасни, защото те обслужват държавата и съдействат за развитието на икономиката. Те трябва да упражняват контрол и да гарантират една правна сигурност. Така че и българските, и

френските нотариуси, както и всички европейски нотариуси, трябва да гарантират едно пространство на сигурност на европейските граждани. Статутът на френския нотариус е много близък до този на българския. Те се назначават от държавата и са независими професионалисти. Във Франция има 9000 нотариуси, които са наели още 50 000 други юристи, които им помагат да работят. У нас нотариусите са много близо до гражданите и се ползват с доверието им. Професията, която се ползва с най-голямо доверие във френско общество, са медицинските сестри. А на второ място е професията на нотариусите. Българските нотариуси напреднаха с голяма скорост. Днес те са достигнали изключително ниво на компетентност, което френските нотариуси нямаше да направят за тези 15 години – каза г-н Фере.

■ *Ролята на френските нотариуси в борбата с прането на мръсни пари?*

Френските нотариуси имат много важна роля, защото през тях минават всички сделки за недвижими имоти. Те работят в тясно сътрудничество с Депозитната каса, която е финансова институция и гарантира, че средствата са чисти. Ако има някакъв проблем, те може да информират държавата.

Пиер Беке, представител на Висшия съвет на Нотариата, отговарящ за България

■ *Г-н Беке, каква е ролята на Депозитната каса в условията на финансова криза?*

Депозитната каса има две роли: политическа и национална, и роля на нотариусите. Тя е финансова институция, основана през 1816 г. с цел да се възстанови доверието на французите. Тя помага на френската банкова система и на френските предприятия, също така подпомага и кантори на нотариуси. Депозитната каса проверява произхода на парите, тя извършва и финансов контрол. В същото това време касата защитава интересите на хората, които имат пари в нея, а от друга страна – помага във финансова криза. Много граждани, които имаха пари в частни банки, искаха да ги изтеглят и да ги депозират при нотариуси, за да ги гарантират, но нотариусите нямат право да държат средства, ако не става дума за недвижими имоти, и гражданите не можаха да сторят това.

■ *Г-н Беке, какво е отношението във Франция на обществото към нотариус-*

са, какъв е авторитетът на френския нотариус?

Във Франция, както и във всяка една държава, в която при дадени предприятия има много пари, се появява и доза скептицизъм, но специално у нас обществото има огромно доверие на нотариусите. Ще ви дам един пример: първата ми кантора беше в Монпелие, а втората в Северна Франция. И днес имам клиенти, на които разстоянието от 1000 км не им пречи и продължавам да им бъда личен нотариус. Нотариусът знае тайните на своя клиент.

■ *Има ли у вас механизми, г-н Беке, с които да се ограничават измамите, имотните измами, което все още е един голям проблем за България?*

У нас е много трудно да се направят имотни измами поради факта, че има отлична система на имотния регистър и на кадастъра и ако някой иска да прикрие пазарната цена на имота, това няма как да се случи. Ролята на нотариусите е свързана с Депозитната каса. Всъщност двете страни работят срещу изпирането на мръсни пари, но нотариусът от своя страна трябва да провери личността на лицето, което ще сключи сделката, т.е. да няма подставени лица. Ако има някаква съмнителна сделка, то тя се разкрива в банката. У нас актът за продажба може да бъде направен директно между страните, но финансовите трансакции трябва да минат през нотариуса и съответната сметка в Депозитната каса. Това се прави, за да се избегнат измамите и прането на пари. Хората, които перат пари, не искат сделките им да минават през Депозитната каса.

Интервюто взе Аnelия Торошанова – журналист в БНР

Г-н Димитър Танев
Председател
Нотариална камара
на България
Ул. „Пиротска“ 7
1000 София
България

Париж, 1 юли 2009 г.

Г-н Председател и драги колега,

Моите поздравления за отличната организация на френско-българския семинар, който се проведе във Велико Търново от 12 до 14 юни т.г. Благодаря Ви за топлия прием, който оказахте на френската делегация.

Изключително много се радвам за сключването на договора между нашите два нотариата.

Искрено Ваш колега,
С най-приятелски чувства,
Жан-Пиер Фере

*Франсоа-Ксавие Бари,
директор на Централния
електронен регистър в
Асоциацията за развитие на
нотариалната услуга*

Теле@акт

Доклад на г-н Франсоа-Ксавие Бари

На 19 декември 2005 г. дузина нотариуси за първи път депозираха акт в служба по вписванията, без да изпращат на хартия преписа за службата по вписванията. Посредникът вече не е хартията, а потокът от подписани информационни данни. От този ден нататък Френският нотариат решително се насочи към предаването на информация по електронен път. През 2009 г. 80 % от запитванията за издаване на удостоверения за актуално състояние се правят по електронен път. Нотариусите вписват актовете за продажба, вписване на ипотека и декларациите за данък, който плаща продавачът върху разликата в цената, на която е придобил имота, и цената, на която го продава, се правят по електронен път. Освен това те вписват и актове за вдигане на запор във всички служби по вписванията във Франция.

1. НАЧАЛОТО НА ПРОЕКТА

За да може да има обмен на електронни данни между нотариусите и службите по вписванията, Висшият съвет на нотариата и Главната дирекция за публични финанси (ГДПФ) лансираха проекта „Теле@акт“.

За да успее това начинание, трябваше да се постигнат няколко неща.

1.1 МОРЕДНИЗИРАНЕ НА СЛУЖБИТЕ ПО ВПИСВАНИЯ: СИСТЕМАТА FIDJI

Вече 7 години всички служби по вписванията разполагат със софтуера FIDJI (Информатизирана картотека с правна документация за недвижими имоти), електронна база данни за вписването в имотния регистър. Бяха нужни няколко години, за да се стигне до:

- дигитализиране на архивите на хартия;
- въвеждане на база за електронен опис в службите по вписвания;
- приспособяване на работния процес към новите изисквания.

Не беше възможно да се мисли за информатизиране на вписването в имотния регистър преди всички служби по вписванията да са минали към системата FIDJI.

1.2 ВЪВЕЖДАНЕ В ГЛАВНАТА ДИРЕКЦИЯ ЗА ПУБЛИЧНИ ФИНАНСИ НА СИСТЕМА ЗА ОБМЕН С НОТАРИУСИТЕ

Естествено нотариатът не вписва или не

публикува директно недвижимите имоти, обект на прехвърляне, в базите данни на службите по вписвания, а изпраща подписани документи, които се използват от службите по вписвания с цел публикуване и вписване.

Освен това данните, които се предават по време на публикуването на акт, не са всички предназначени за службата по вписвания, а могат да се отнасят до други отдели на Главната дирекция за публични финанси; например данъкът върху печалбата от продажбата на имота е такъв специфичен документ.

За да се автоматизира получаването на тези данни, проверяването на подписа и произхода на депозирания акт, ГДПФ въведе система за централизирано получаване на целия поток от данни от нотариата, която трябва да ги изпраща в службите по вписвания.

1.3 ВЪВЕЖДАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОБМЕН МЕЖДУ НОТАРИУСИТЕ

От 1996 г. нотариатът е поел по пътя към въвеждане на информационните технологии и комуникации в цялата професия.

След като се снабди със защитена система за електронен подпис и обезопасена мрежа, трябваше да си набави инфраструктура, която да позволява обработването, проверката и посочката на потока от информационни данни до всички партньори на професията (Земеделски кредит, базата за недвижими имоти Bien и Рег-

val, CRPCEN (Спестовна пенсионна каса за писари и служители на нотариуси), Депозитната и консигнационна каса...) и най-вече с Главната дирекция за публични финанси.

За да откликне на тази нужда, бе създадена платформата „Планета“, която функционира в седалището на фирмата Real.not, филиал на ADSN (Асоциация за развитие на нотариалната услуга), която отговаря за мрежата и основните програми, необходими на професията.

Платформата „Планета“ позволява да се управлява целият поток от информация от нотариалните кантори към трети лица. Това е възможно именно благодарение на използването на стандарти в областта на обмена на информационни данни (уеб-услугите и езика XML).

Основните функции на „Планета“ са:

– Да гарантира, че данните, които трябва да бъдат предадени подписани, наистина са такива.

– Да се увери, че даден партньор получава наистина данните, които трябва да получи, а не друг (което позволява именно да се избегне специализирани данни за недвижимите имоти, които по принцип са предназначени за PERVAL, да бъдат изпратени на службите по вписвания).

– Да се увери, че софтуерът, който е подал тази информация, наистина е на определените фирми и позволява качествена работа, която се изисква за този тип обмен.

– Да се увери, че цялата необходима информация наистина е налична (да няма пропуски в рождената дата на страните в даден депозиран документ).

– И друг вид контрол, по-технически, но също толкова необходим, а именно да се гарантира, че предадените данни не са заразени с вируси.

Именно с посредничеството на „Планета“ електронните досиета за депозиране се изпращат от кантората в Главната дирекция за публични финанси, която се заема с тяхното предаване на службата по вписвания. И по този начин нанесените данни относно вписването и други данни, върнати от службата по вписвания по електронен път, се изпращат на софтуера за съставяне на актове и изпълняване на формалните изисквания в нотариалната кантора.

1.4 ПРИСПОСОБЯВАНЕ НА СОФТУЕРИТЕ В НОТАРИАЛНИТЕ КАНТОРИ

Теле@актът не е просто изпращане на доку-

менти от програма за текстообработка към службите по вписвания. А много повече от това, тъй като Теле@актът позволява да се изпраща необходимата информация за вписване под специална форма, което позволява да се използва автоматично от системата FIDJI. Лицето, което се занимава с досието в службата по вписвания, остава само да потвърди тази информация в системата.

На последно място, за да се стигне до такъв резултат, подпродуктите на акта, които са преписът на автентичния акт и преписът за службата по вписвания, трябва да бъдат в специална форма, която следва да се направи преди актът да бъде потвърден от нотариуса и изпратен в службата по вписвания. Това е възможно само защото се използва софтуер за съставяне на актове, който е достатъчно усъвършенстван, за да се постигне такъв резултат.

Така че на софтуерните фирми, които създават програми за съставяне на актове и изпълняване на формалните изисквания, трябваше да се предаде списък с условия, които описват механизмите на приложение и операциите, които се извършват, за да се създадат електронни документи, които да могат да бъдат обработени от Теле@акта и да отговарят по всички точки на стандартния документ за службата по вписвания.

Освен това тези програми трябваше да включват система за електронен подпис, чрез която нотариусът да подписва по електронен път преписите за вписване, преди един след друг да ги изпрати в службата по вписвания.

Тези различни дейности са одобрени официално, а после са легализирани, след като са били използвани пробно от определен брой кантори, които са се уверили, че софтуерът отговаря на очакванията.

След като вече софтуерът може да се свързва с платформа „Планета“ (обмен в рамките на Теле@акта, Меканотер и др.), той лесно може да бъде приспособен към другите видове обмен, защото основният принцип е същият. Тогава приспособяването не е толкова техническо, а по-скоро функционално, за да отговори на очакванията на всеки проект. Ето защо Теле@актът е най-добрият предшественик на автентичния акт на електронен носител и на неговото вписване в централния регистър. И наистина, използваните технологии са същите.

1.5 ВЗАИМНО ПРИЛОЖИМ ОБМЕН

Теле@актът е нова система по много причини. А именно, той прилага механизъм за комуникация между счетоводния софтуер и софтуера за съставяне на актове и управление на удостоверенията за актуално състояние.

И наистина, всяко депозиране на акт в службата по вписвания трябва да бъде придружено от плащане. Поради автоматизиране на управлението на делата в службата по вписвания не е възможно плащането да се извършва с чек или на книжен носител. Само електронно плащане чрез счетоводния софтуер позволява да се извърши депозиране чрез Теле@акт. И наистина, съвместимият софтуер ще се свърже със софтуера за съставяне на актове и управление на формуляра „известие за извършено плащане“, доказателство за плащането, което ще бъде добавено към електронното дело, изпратено в службата по вписвания. Тогава службата ще може да изпълни необходимите операции по обединяване на данните, за да може да се осчетоводи вписването.

Особено внимание е обърнато, за да може нотариалните кантори, които използват различни софтуерни фирми за счетоводството и съставянето на актовете, да използват Теле@акта без проблем. И наистина, за да може да се обменя информация от програмите за съставяне на актовете и счетоводството, създадени само от една софтуерна фирма, трябваше да се стандартизира този обмен, за да може да се осъществява, дори когато програмите са създадени от различни софтуерни фирми. Тъй като софтуерните програми не позволяват такъв обмен между различен софтуер, те не могат да носят един и същ знак.

2. ПРИНЦИПЪТ НА ТЕЛЕ@АКТА

2.1 СПЕШНИ ЗАПИТВАНИЯ ЗА ОБОБЩЕНО СВЕДЕНИЕ

Софтуерът за съставяне на актове изготвя искането за удостоверение за актуално състояние в модула за управление на делото. Процесът е идентичен за удостоверението чрез Теле@акт и за удостоверението на хартия.

След като се получат данните, софтуерът за съставяне на акта изпраща искане за плащане към счетоводството. Тази информация автоматично се приема, за да бъде използвана от счетоводителя.

В своя модул за подготовка на плащането сче-

товодителят може да включи информацията, която се съдържа в искането за плащане само като я потвърди. И наистина, удостоверенията и депозираните актове чрез Теле@акт трябва да бъдат придружени от електронно плащане директно чрез одобрения счетоводен софтуер, за да се извърши плащането CDCNet/EDI. За да се направи плащането, е достатъчно само да бъде потвърдено с USB-то REAL, което е упълномощено да извърши плащането. Това упълномощаване, разбира се, се определя от нотариуса.

Потвърждаването на електронното плащане се извършва едновременно с неговото вписване в сметката. Известията за извършено плащане, което се изпраща от Депозитната каса, е електронен счетоводен документ. Той се получава съвсем ясно от модула за запитвания и остава само съставителят да го изпрати с помощта на своето USB REAL.

След като се изпрати удостоверението, Главната дирекция за публични финанси обработва документа за 1 до 5 мин. Тогава се връща съобщение до софтуера за съставяне на актове, което показва, че службата по вписвания ще се заеме с обработването на акта. Тази дата позволява да се изчисли периодът на валидност на запитването, което ще се използва, за да се предложи автоматично удължаване на удостоверението.

Службата по вписвания ще върне удостоверението за актуално състояние в срок от 4 до 7 дни. Това удостоверение се изпраща по електронен път и автоматично се добавя в съответната папка на софтуера за съставяне на актове.

Удължаването на валидността на удостоверението за актуално състояние, било то преди или при сключването на акта, също става по електронен път, като срокът за отговор в случая е 48 часа!

2.2 ДЕПОЗИРАНЕ НА АКТОВЕ ЗА ПРОДАЖБА

Независимо дали актът е на книжен или електронен носител, софтуерът за съставяне на актове, който носи знака Теле@акт, позволява да се направи един специален електронен продукт за преписа за службата по вписвания.

Извлечението модел 1, ако се поиска от интранет мрежата REAL, се получава под формата на два документа (файл, който както преди може да се разпечата, и файл, който директно се

използва от софтуера за управление на досието). Това позволява в акта автоматично да се включат кадастралните референции на вещта.

След като се подпише оригиналът или по време на подписването, документът, чрез който е подготвен актът, е съгласуван с оригинала (добавяне на препратки или корекции в текста на акта). Накрая документът бива обявен за подписан в информационната система на кантората. Човекът, който се занимава с формалните изисквания, може тогава да подготви неговото депозиране.

Той пристъпва към издаване на препис за вписване, проверява неговото съдържание, съответствието му с оригинала и пристъпва към евентуално добавяне на допълнителни и задължителни бележки. Преписът за службата по вписвания се намира в класъора за електронен подпис на нотариуса и е готов да бъде подписан.

Различните допълнителни данни, които се изискват за депозирането, също са подготвени (референции към извлечението модел 1, номер на удължаването срока на удостоверение за актуално състояние...). Някои от тях са свързани най-вече с проверяване, защото тези данни автоматично са обработвани през цялото придвижване на досието и получаването на документите).

Нотариусът разполага на своя компютър с електронен класъор, който му представя списъка с актовете, които трябва да бъдат депозирани посредством Теле@акта. От този списък той избира актовете, които иска да подпише. След като ги е прегледал и евентуално променил (или поръчал да променят), остава само да ги подпише със своето USB REAL.

След като бъдат подписани преписите за службата по вписвания и бъдат подготвени данните за депозиране, също като при запитването за удостоверение за актуално състояние, се прави плащане за депозирането. Доказателството за извършеното плащане се прикрепя към документите за депозиране, които включват:

- Препис за службата по вписвания, подписан от нотариуса;
- Допълнителни данни към документите за депозиране;
- Доказателството за извършено плащане.

Всичко това се изпраща в службата по вписвания от лицето, което се занимава с формалностите, което пристъпва към депозиране с помощта на своята карта REAL.

Тази операция може да се извърши по няколко начина според организацията на нотариалната кантора, например:

- Изпращане на искане от всеки сътрудник, който се занимава с досиетата и депозираните актове от техническия сътрудник през цялото време на подготвяне и плащане на депозирането;
- Централно изпращане на искане и депозиране от компютъра на човека, който се занимава с тези операции (куриерът е заменен от „отговорник за обмена чрез Теле@акт“).
- Изпращане на различни данни от компютъра на счетоводителя веднага след операцията по плащане.

Може да има и друга организация. Така че системата се приспособява към различното организиране на работата в нотариалните кантори.

След като се изпратят документите за депозиране в службата по вписвания, в следващите 15 мин оттам се изпраща съобщение за получаване. Тогава вече е сигурно, че депозираните актове ще бъдат обработени.

Службата по вписвания ще обработи самия депозирани документ в срок от 5–10 дни. След този срок, ако актът не е нито отхвърлен, нито отказан, ще бъде изпратен електронен документ в нотариалната кантора, който съдържа:

- Препис за службата по вписвания, подписан от нотариуса;
- Указания за вписване.

Именно е този електронен документ е оригиналът за службата по вписвания. За да издаде препис на този документ с указание за вписване, нотариусът го разпечатва и подписва (на ръка).

Тази промяна е важна, защото, от една страна, службата по вписвания издава вече само един документ, а от друга страна, понеже това е електронен подписан документ. Не е нужно повече, защото този подписан препис може да бъде принтиран многократно и после да бъде подписан толкова пъти, колкото е необходимо!

От службата по вписвания могат да бъдат изпратени два отговора:

- Отхвърляне;
- Отказ.

И в двата случая това става по електронен път. Тогава информацията се връща под формата на съобщение с дата и подпис на служителя от службата по вписвания (лично от него или чрез упълномощаване).

Когато всички подписани отговори са включени в информационната система на нотариалната кантора, е абсолютно задължително за нотариусите да ги съхранят в системата, без да ги променят. И наистина, най-малката промяна на подписан файл нарушава подписа. Той вече не е цялостен спрямо самия документ.

Електронният подпис в действителност се основава на няколко елемента, които позволяват да се идентифицира лицето, датата, в която е подписан документът, но се опира и на съдържанието на самия документ. Почти като метода на кода RIB (извлечение за банкова идентичност) на банковата сметка, който се превръща в неверен, ако се промени дори само един символ от сметката, отпечатъкът от подписа се смята за фалшив при най-малката промяна на документа, върху който е положен.

Освен това, тъй като всички елементи, издадени от службата по вписвания, се получават по електронен път, регистърът за удостоверенията за актуално състояние се обогатява непрестанно с тази информация. Затова вече не е необходимо да се набират отново. По този начин се елиминират печатните грешки по време на набрането. Освен това е много просто да се изготвят механизми за контрол, за да се провери дали всички депозирани елементи в службата по вписвания са обработени и да се задействат нови стъпки и други евентуални удължавания на удостоверенията в съответните срокове.

3. ДАННИТЕ, КОИТО СЕ ПРЕДАВАТ ЧРЕЗ ТЕЛЕ@АКТ

Разбира се, Теле@актът се прилага при актовете за продажба, за отпадане на основанието за съществуване на ипотека и при свидетелството за недвижим имот след смърт (акт, съставен от нотариуса при уреждане на наследство, наследниците получават акт, в който са посочени като собственици на имуществото). Освен това е възможно да се изпращат декларации за данък върху печалбата от продажбата на имуществото, както и да се вписват ипотеките.

3.1 ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА ОТ ПРОДАЖБАТА НА ИМУЩЕСТВОТО

За да може да се впише акт, който включва данък върху печалбата от продажбата на имуществото, е необходимо да се разреши изпращане на документи за депозиране, които включват доказателства за плащане. Този данък

се плаща от продавача.

Освен това информацията във формуляра се изпраща по електронен път, но клиентът трябва да подпише оригинала на декларацията за плащане на данъка. Нотариусът също подписва декларацията за данъка, която се изпраща в Главната дирекция за публични финанси, като удостоверява, че оригиналът, който запазва на съхранение, е подписан от клиента.

В процеса на подписване на актовете с електронен подпис нотариусът може да подпише последователно различни документи, представени заедно, и този процес му осигурява възможно най-малко манипулации.

Тези документи се изпращат в ГДПФ по време на депозирането. След като тези документи бъдат предадени на ГДПФ, те биват „отделени“ от останалите депозирани документи и изпратени в данъчния отдел, който се занимава с данъка върху печалбата от продажба на недвижим имот.

3.2 ВПИСВАНИЯТА

Вписванията в рамките на Теле@акта, както и при пратките на книжен носител, ако са взети едновременно с прехвърлянето на недвижимия имот, могат обаче да бъдат депозирани отделно.

Затова тази възможност трябваше да се предвиди в системата на Теле@акта. Има два вида обработка на вписванията:

– Актът включва вписване по право на купувача по време на изготвяне на депозираните документи, подготвянето за вписване ще бъде част от операциите за изготвяне на документите за депозиране.

– Уместно е вписването да се направи отделно от акта. Модулът за формалните изисквания трябва да предвижда изготвянето на специална пратка, придружена с плащане, до службата по вписвания.

Във всички случаи тези пратки се подписват.

Важно е да се отбележи, че Теле@актът обработва вписванията обезпечение по обезпечение. Така че не е възможно да се направят вписвания, които включват различни обезпечения. Така класическото депозиране на акт за продажба с движимост, който включва ипотечен заем с привилегия на заемодателя (ПЗ) и договорна ипотека (ДИ), не може да се извърши като вписване (ПЗ+ДИ), а като две отделни обезпечения: една привилегия на заемодателя (ПЗ) и една договорна ипотека (ДЗ).

Разбира се, със или без акт, след вписванията винаги има електронен отговор, което позволява актуализирането на регистъра на удостоверенията за актуално състояние, информацията на нотариалната кантора и набавянето на всички елементи.

3.3 ЗАЛИЧАВАНИЯ

Актовете за заличаване винаги се депозират отделно от актовете за продажба. Така че те са предмет на специална пратка, подписана от нотариуса.

Чрез Теле@акт може да се изпраща само един акт за продажба за депозиране, докато при заличаванията може да се направи групирана пратка. Зачиванията могат да бъдат изпращани едно по едно или наведнъж, като това позволява оптимизиране на работата на съставителите на актовете и формалните изисквания.

4. ПРАКТИЧНА РЕВОЛЮЦИЯ, КОЯТО Е ВЪЗМОЖНА БЛАГОДАРЕНИЕ НА НАЛИЧНАТА ПРАВНА РАМКА

4.1 ПРОМЯНА НА НОСИТЕЛЯ НА ИНФОРМАЦИЯ

Теле@актът е система за дигитализиране на вписването в имотния регистър, която е напълно съобразена с Постановление №55 и заповед №98. В известен смисъл чрез използването на структурирани информационни данни това е дори начин актовете в по-голяма степен да бъдат съобразени с постановлението, отколкото актовете, изпратени на хартиен носител.

Например не е възможно по време на депозиране чрез Теле@акта да се пропусне някой от предвидените параграфи в стандартната част. Дори да няма информация за попълване, този параграф все пак присъства, но е празен. Освен това вече не може да не се спази редът, в който трябва да бъдат тези параграфи.

Електронният подпис на изпратените данни се разпознава от служителя в службата по вписвания. В известен смисъл Теле@актът не представлява нищо повече от промяна на носителя при вписването в имотния регистър. Това е възможно, защото, от една страна, крайният носител на публикуването в имотния регистър вече е електронен (системата FIDJI е операционната система за всяко публикуване в имотния регистър), от друга страна, информационната система на нотариалните кантори също в голя-

ма степен е електронна. Оригиналът в крайна сметка е само резултат от дигитализирания в голяма степен процес.

4.2 ПО-ГОЛЯМА СИГУРНОСТ

Много средства бяха вложени, за да се осигури интегрирането на Теле@акта в професията. Тези средства са основно три вида:

По-точна и свързана информация:

– Списъкът с общините е свързан със списъка на службите по вписвания и така съставителят на акта, като избере адреса на имота, автоматично е насочен към съответната служба по вписвания (с изключение на общините с подрайони).

– Кадастралните данни автоматично се прибавят към акта и впоследствие към депозираните документи. По този начин е сигурно, че издадената информация е вярна (внимание, това не винаги важи за описанията на томовете, които не се взимат предвид в базата данни на централния отдел на кадастъра (ЦОК)).

Сигурност при плащането на депозирането или запитването:

– Тъй като плащането е извършено със счетоводен софтуер и счетоводната операция е записана едновременно с това към депозираните документи, рискът от измама е сведен до минимум. Освен това банковите сметки (RIB) на службите по вписвания са проверени, така че не е нужно да се набират отново, никаква печатна грешка не може да възпрепятства плащането.

– Всяко депозиране е придружено от конкретно плащане. Счетоводното съпоставяне е по-просто, а осчетоводяването е по-надеждно.

– Депозирането може да се извърши едва след плащането.

Има различни видове проверки на последователност и цялостност:

– Съвкупност от проверки за последователност се прави редовно за всяко изпращане на файл към системата „Планета“. Тази система гарантира, че данните са изпратени на правилния получател.

– Не може да се изпраща непълно досие, ако липсва даден елемент, като например името на съставителя, информация за гражданско състояние, плащане или други подобни, системата „Планета“ задържа файла и техническият сътрудник може да го изпрати отново, след като го допълни. Така службата по вписвания вече не се налага да получава файлове, които не

могат да бъдат използвани поради липса на някаква информация.

– Тъй като потокът от данни се подписва по електронен път, е възможно да се провери във всеки един момент дали данните са верни. Освен това процесът по проследяване и съхраняване на обменените данни позволява винаги да се открие дадена информация и на кое ниво от веригата за обработване е задържана в случай на проблем.

– Когато изпратеният документ е объркан, системата „Планета“ изпраща и-мейл на издателя на софтуера за съставяне на актове, за да го уведоми за възникналия проблем и за кой нотариус става дума. Това позволява по-добра реакция от страна на софтуерните фирми.

4.3 ПРОМЯНА В НАВИЦИТЕ?

Видяхме, че Теле@актът се приспособява към всякакъв вид организация на работата в нотариалните кантори.

Използването на Теле@акта обаче може в известен смисъл да смути методите на работа. И действително съвкупността от документи в информационната система на кантората (Workflow), свързани с формалните изисквания преди и след подписване на акта, се включва в системата за електронно управление на досиетата, актовете, кантората. Ползвателят се явява „експерт“, който задейства първоначалния процес, като проверява и потвърждава инструкциите, които е дал на системата.

Тази промяна има няколко следствия. Първото, което е най-значително в рамките на удължаването срока на удостоверение за актуално състояние, е намаляване сроковете на трансфер и обработване на исканията в службите по вписвания, както и значително намаляване на риска от допълнително вписване. Намаляването на срока за депозиране е друго следствие (може да се издава документ за собственост на клиента в срок, по-малък от един месец, благодарение на Теле@акта).

Друго следствие е радикалната промяна в издаването на документи и формалните изисквания по досиетата. Тези нови навици биват:

- Автоматизиране на задачите.
- Поставя се под въпрос начинът на контрол на извършените операции по време на работата на сътрудниците.
- Процесът по потвърждаване на документите и депозираните актове, както и на тяхното

подписване, вече е друг. Наистина фактът, че информацията се предава по електронен път, води до създаване на електронен класьор за подпис за ръководителя, но и за сътрудниците, които ще изпращат документи в службите по вписвания както за тяхното потвърждаване, така и за електронното им подписване.

– Връзката между лицата в кантората, които съставят документите и актовете за депозиране, също се поставя под въпрос. Използването на такива класьори, искането за плащане, получаването на известия за извършено действие, справката с документи, които директно се издават от счетоводството или от нотариуса чрез неговия класьор за подпис, са елементи, които ускоряват процеса по обмен на информацията, но и поставят под въпрос – или уточняват – периметъра на отговорностите на всеки един.

Въвеждането на обмена на документи, които съдържат „много“ информация, като актовете в рамките на Теле@акта, отваря пътя на системи в нотариалната професия във Франция, които често пъти са вече съществуващи, но не много разпространени, защото до този момент не са били стандартизирани: обменът на структурирана информация между колеги (клиенти, недвижими имоти, предварителни актове или разни документи). Теле@актът позволява да се стандартизира информацията и впоследствие прави възможно въвеждането на система за обмен на тази информация, която позволява на нотариусите, които действат със съучастие или които оказват съдействие, да си обменят данни, които позволяват да се състави актът. Това е и начин за оптимизиране на работата чрез взаимно предоставяне на информацията, с която разполага професията и партньорите на нотариата (местни органи на управление, състояние, банков свят), чрез изграждане на база данни за недвижими имоти, дори за информация, отнасяща се до клиентите, но всички тези възможности трябва да бъдат проучени от гледна точка на регламентирането (а именно CNIL – Национална комисия, която се занимава с информатиката и правомощията в сферата на информационните технологии).

И на последно място, тези промени трябва своевременно да доведат до предефиниране на задачите, предназначени за определени функции (а именно, връзката между формалните изисквания и счетоводството рискува да се промени – упълномощаване за извършване на

плащания на малки суми без двойно потвърждение, централизиране на обобщените сведения за удостоверение за актуално състояние...).

5. ВАЖЕН ЕТАП В ПЕРСПЕКТИВАТА ЗА АВТЕНТИЧНИЯ АКТ НА ЕЛЕКТРОНЕН НОСИТЕЛ И ЗА ЦЕНТРАЛНИЯ РЕГИСТЪР

Както установихме, Теле@актът е постигнал вече доказан напредък в нотариалните кантори: информационната система е напълно електронна. Отскоро единственото, което оставаше в първоначалната си форма, бе оригиналът, издаден от информационната система. Законът от 13 март 2000 г. и неговото постановление за прилагане от 10 август 2005 г. сложиха окончателно край на това. Вече може да се правят електронни автентични актове. Те вече няма да съществуват на „хартия“, а само на електронен носител.

5.1 НЕОБХОДИМА ВЗАИМНА ДОСТЪПНОСТ С ЦЕНТРАЛНИЯ РЕГИСТЪР НА НОТАРИАТА

Основното изискване, свързано с автентичния акт на електронен носител, се състои в необходимостта да се архивира регистърът на място, където може да се гарантира:

- неговата автентичност (подписаният нотариус, дата на подписване);
- неговата ненарушеност във времето (един век съхранение, после данните се предават на националния архив);
- неговата неповторимост (понеже става дума за електронен документ, по дефиниция той може да се възпроизвежда), така че именно мястото на съхранение доказва, че документът е единствен.

Тези различни изисквания могат да се изпълнят само в рамките на цялата професия. Безопасното прилагане на такива механизми със сигурност е немислимо в рамките само на една нотариална кантора.

Освен това трябва въведената система да гарантира на нотариуса или на неговите последователи, че са единствените, които могат да използват пряко издадените от тях оригинали.

Ето защо Висшият съвет на нотариата повери на организацията ADSN (Асоциацията за развитие на нотариалната услуга) създаването на централен регистър, който позволява записване и съхранение на автентичните актове на електронен носител.

Тези актове са създадени по същия начин като актовете на хартия, но посредством процес, който позволява тяхното форматиране и записване в централния регистър едновременно с тяхното подписване.

Централният регистър е техническа и човешка система, която подsigурява съхранение на актовете в пространство, което логически е един вид разширение на нотариалните кантори. Затова освен сградата, предназначена за управлението на централния регистър, бе изпълнен и невидан досега информационен проект, чиято цел бе обобщаването на система за събиране на автентичните актове на електронен носител и тяхното съхраняване за следващите поколения.

За разлика от книжните архиви това не означава, че се съхранява самият носител, а само информацията, която се съдържа на носителя, и системата, която помага за дешифрирането (прочитането) на тази информация. Промяната на физическия носител не променя изобщо самия файл. Всеки вече е получавал електронно съобщение в прикачен файл. Този файл е сменил поне три пъти физическия носител: хард-дискът (или паметта) на компютъра, на който е създаден, медните проводници или оптичните кабели на различните телекомуникационни системи, през които минава, и накрая хард-дискът на компютъра, от който се чете. Това обаче остава същият документ, който ще бъде получен като напълно идентичен на първия на компютъра, на който е запаметен, и ако се наложи, може дори да се презапише.

Централният регистър в своя мащаб може да претърпи промени в технологията, като обаче запази целостта, възможността за прочитане на актовете, които съдържа.

5.2 НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ, КОИТО БЪРЗО СЕ ПРОМЕНЯТ

Някои технологични елементи, които са заложени в перспективата на автентичния акт на електронен носител, са изцяло нови или отговарят на скорошни технически и правни критерии. Освен това тези критерии, най-вече когато са свързани с подписването и сигурността, може да се променят постепенно и ще изискват постоянно приспособяване на информационните системи.

Защитеният подпис, който служи за подписване на автентичния акт на електронен носител,

е доказателство за това: съществуват много малко системи понастоящем, които са абсолютно приспособени към автентичния акт на електронен носител. Постоянното приспособяване е необходимо, за да може да се използва система, която да отговаря на изискваното ниво на сигурност.

Повечето настоящи системи за архивиране не гарантират съхраняване за повече от 20 години. Системата трябва да вземе предвид важни промени, които настъпват с различна честота. Но тази проблематика е добре позната на научните, индустриалните и военните среди, които имат проблеми с надеждното съхраняване на информационни данни за дълъг период от време. Това изискване е известно и измеримо.

На последно място, за да се гарантира възможността за прочитане на информацията, която се съдържа в централния регистър, могат да бъдат използвани само признати и трайни стандарти, които впрочем са от публичната сфера. Например стандартът да се събира информация в централния регистър (както и за обмена чрез Теле@акта) е езикът XML (eXtended Markup Language). Това е език, който описва структурирано (подредено, йерархизирано) документите и PDFa, което е норма за съхраняване на електронни документи под формата на факсимиле (точно възпроизведено копие), което също се използва при автентичния акт на електронен носител.

5.3 ПОВОД ДА СЕ ЗАПИТАМЕ ЗА НЕГОВОТО ПРИЛАГАНЕ

Накрая си струва да бъдат уточнени някои въпроси относно създаването на автентични актове на електронен носител, каквито вече съществуват днес.

Как трябва да протече подписването на документа? Тъй като актът вече не съществува на хартиен носител, но все пак трябва страните да го „видят“ и да го подпишат, трябва да се запази процедурата по подписване.

Автентичният акт на електронен носител позволява да се опростят някои актове, като например актовете, удостоверени от двама нотариуси в отделни кантори. В действителност е възможно, без нотариусите да се събират в кантората на единия от тях, да подпишат акта едновременно, всеки нотариус в присъствието на страните, но от своята собствена кантора.

Този принцип е възможен, защото електронният акт не се характеризира със своя носител, а само със своята информационна структура. Тъй като е електронен, съвсем възможно е да бъде използван от разстояние от кантората на втория нотариус. Този нотариус получава акта чрез защитената нотариална мрежа в криптирана сесия на своя компютър, където се намира актът, за да го подпише на свой ред, и после по същия начин го изпраща незабавно на своя колега.

Анексите към акта могат да съдържат всякакъв тип електронни документи, понеже по същество са електронни. Така че нищо не пречи съвременно да се прибави към акта филмът от подписването или всякакъв друг мултимедиен елемент. Тези документи могат да бъдат подписани с акта и съхранени в централния регистър. Тук изниква единствено въпросът за възможността да бъдат прочетени след един век (кой днес може да прочете видеокасета във формат V2000?). По тази причина архивирането на този вид формат още не се прилага.

5.4 ДОПЪЛНИТЕЛНИ СИСТЕМИ ЗА СИГУРНОСТ

Централният регистър съдържа само електронни автентични актове. Не е възможно да се депозират в него сканирани документи, изображения на автентични актове на хартиен носител. Това няма да бъдат автентични актове, а обикновени копия на актове.

При все това централният регистър предвижда въвеждането на официален електронен общ регистър. Той е много по-подсигурен от хартиения регистър и неговото съхраняване ще бъде гарантирано също както при автентичните актове на електронен носител.

Когато кантората реши да води официален електронен общ регистър, ще може да вписва в него всичките си актове, независимо дали са на хартиен или електронен носител. Но няма да може да води „частичен“ общ регистър по очевидни причини за липса на последователност. Ако нотариусът избере електронния общ регистър, значи се отказва от общия регистър на хартиен носител.

Интересно е обаче да се подчертае, че както и при актовете, общите регистри в голямата си част са електронни общи регистри, разпечатани на хартия.

Международна експедиция на нотариуси от Русия и България до връх Мусала

28–31 май 2009 г.

На връх Мусала

На 27 май т.г. група от 13 руски нотариуси предприеха поход в Рила планина, придружени от нотариус Спасимир Хаджиангелов от гр. Самоков. Преди да се отправят към планината, руските нотариуси посетиха Нотариалната камара на Република България, където се срещнаха със свои български колеги.

Руските нотариуси на гости на Нотариалната камара на Република България

Европейското частно дружество

На 28–29 март 2009 г. в хотел „Самков“ в Боровец се проведе пролетният семинар с нотариуси от страната, Русия и Германия.

На семинара бяха разисквани темите „Европейско частно дружество“, „Информационна система между нотариусите и регистър на пълномощните“ и „Установяване на наследствено правоприемство в Русия и участието на нотариуса в този процес“.

Представяме на вашето внимание доклада на съдебен съветник Рихард Бок, нотариус в гр. Кобленц, Германия, за европейския публичен документ и европейското частно дружество.

Позволете ми най-напред да отправя благодарствени думи за добрата организация на семинара и по-специално за избора на едно такова необичайно място за провеждането му. Аз още миналата година имах удоволствието и честта да участвам в семинар на вашата камара и още пазя най-приятни спомени от него. Същевременно искам да ви предам най-добри пожелания за днешното мероприятие от името на президента на Федералната нотариална камара д-р Гьоте. Той самият с радост би изнесъл този доклад тук лично, но за съжаление е възпрепятстван да участва поради вътрешно заседание на комисията днес.

Ние държим много на добрите и приятелски контакти, които Германският нотариат установи междуременно с вас. Ние изпитваме наложителна необходимост да поддържаме и интензифицираме връзките с държавите членки от Източна Европа. Ние смятаме, че в едно толкова динамично професионално ангажирано време е крайно необходимо да укрепваме нашето единство, тъй като само заедно можем да отговорим успешно на предизвикателствата, които постоянно ни се отправят от европейските институции и най-вече от Европейската комисия.

Понастоящем ние се борим на два фронта. От една страна, нарастващата мобилност на

гражданите в една все по-единна Европа изисква от нас целесъобразни решения. Ние непрекъснато заверяваме брачни договори на чужденци, покупки на имоти от чужденци, учредяване на дружества с клонове в чужбина, уреждане на наследства, простиращи се и в чужбина. На базата на нашите материално-правни разпоредби и на нашето международно частно право по правило ние можем да разрешаваме тези случаи задоволително за всички участници. На практика няма никакви пречки, породени от трансграничен правен обмен или от случаи, свързани с чужбина, които да не можем да преодолеем и да не намерим разумно решение.

От друга страна, сме конфронтирани с потоп от европейски директиви и нормативни актове, които се занимават с такива трансгранични случаи на по-високо равнище, а именно – на законодателно равнище, и се опитват да унифицират юридическото третиране на такива процеси в европейски мащаб. Допълнителен проблем за нас нотариусите в усилията ни за унифициране е, че ние, нашето съсловие, на практика не сме включени в европейските директиви и разпоредби. Латинският нотариат е представен в 21 от 27 държави, членки на ЕС, и както знаем Латинският нотариат функционира в преобладаващата си част перфектно. Но

политически влиятелни страни като Англия например следят с изострено внимание да не би в сферата на правните актове на европейско равнище да се отреди една твърде голяма роля на Латинския нотариат за сметка на англосаксонската система. От много години Европейската комисия се опитва под англосаксонско и под скандинавско влияние чисто и просто да ни изтласка нас нотариусите от нормативните актове на общността. Статутът на едно европейско частно дружество, на което ще се върна малко по-късно, е добър и извънредно актуален пример за това.

Европейското частно дружество

В представената от Европейската комисия форма проектът за европейско частно дружество (Societas Privata Europaea, SPE) представлява значително отстъпление както от европейското континентално дружествено право, така и от постигнатото от общността, и следва в голяма степен англосаксонски модели. Той се отказва в преобладаващата си част от изисквания за прозрачност в дружествените отношения и означава явен отказ от надеждна регистрационна система. Дали дружеството е възникнало ефективно, какъв му е уставът, кой представлява дружеството и кой стои зад дружеството – това не проличава ясно. При SPE нотариусът вече не играе почти никаква роля и държавите членки няма да имат преди всичко никаква възможност да му отредят такава в рамките на националното приложение.

Подобен модел на дружество причинява значителни трудности на деловите партньори на дружеството, намалява драстично защитата на кредиторите и води до съществена опасност от злоупотреби при придобиването на дружествени дялове. „Фирмените погребения“ (това означава преместване на седалището на обявените в несъстоятелност дружества, съпроводено с промяна на фирмата и смяна на управителя с цел ощетяване на кредиторите) и прането на пари ще бъдат облагодетелствани, ще се затрудни облагането на дружеството с данъци от страна на националните данъчни служби.

При това едностранното ориентиране на SPE към англосаксонския модел е много проблематично в сравнение с английския търговски регистър – Companies House, който

вече от дълго време критикува и обръща внимание на съществени проблеми с т.нар. „Company Hijacking“ (фирмено пиратство) поради липсващата възможност за контрол на идентичността. Така например на своята интернет страница в открояващи се цветове Companies House предупреждава настоятелно за т.нар. Identity Fraud (измама с идентичността). Този разрастващ се феномен – неправоимащи да се регистрират като управители на фирми и след това да сключват сделки от тяхно име – причинява вече и в Англия значителни по обем щети на народното стопанство.

И тук европейските нотариуси са спешно призовани да вземат думата и да накарат своите правителства да гласуват в съвета приеждането на проекта без промени, преди да е станало късно. Комисията работи и в съвета настойчиво за безпроблемното му приемане. За съжаление ние от германска страна досега успяхме само да установим, че в съвета се чуват много малко критични гласове. Непонятно, но това се отнася тъкмо за онези държави членки, които по традиция отреждат в дружественото право една по-скоро силна роля на нотариуса.

По принцип по отношение на проекта за SPE всеки може да има мнение, каквото си иска. Ако проектът трябва да се приеме в сегашната му форма и по този начин без правомощия относно нотариата, това би се отразило и на национално ниво. Така нареченият spill-over-ефект (ефект на разпространение), който произтича от европейските правни актове на национално ниво, води до това, че в рамките на своето законодателство националният законодател се ориентира към европейския модел. В този смисъл SPE като нищо може да означава началото на края на нотариуса в дружественото право. А ние не бива да ставаме безучастни наблюдатели на това.

*Съдебен съветник, нотариус Рихард БОК,
председател на Нотариалната камара
на гр. Кобленц, Германия*

БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

ЗАКОНЪТ ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО Е ЗЛОНАМЕРЕНА И НЕКАЧЕСТВЕНА ХАЛТУРА

Проф. д-р Владимир Петров

Умението да се правят закони не се изучава в юридическите факултети. Това умение не се придобива, както много други, с практически опит, когато естествено е, колкото по-голям е опитът, толкова по-дълбоко и прецизно трябва да бъде и придобитото умение да се творят правни норми и логически да се подреждат в стройната система на нормативния акт.

Практическият опит в нормотворческата дейност е позволил да изкристализират правила, които са залегнали в уникалния по своя характер Закон за нормативните актове (ЗНА – обн. ДВ., бр. 27 от 3 април 1973 г., последно изм. и доп. бр. 46 от 12 юни 2007 г.).

Като „закон за законите“ ЗНА отразява правно-техническата и съдържателна страна на закона, като най-висш по ранг след конституцията нормативен акт.

Ще припомним някои от тези изключително важни правила. Съдържанието на закона като вид нормативен акт се изразява в общи правила за поведение, които се прилагат към индивидуално неопределен кръг субекти. Законът има нееднократно действие и се издава или приема от компетентен държавен орган (чл. 1а ЗНА). Той урежда първично или въз основа на конституцията обществени отношения, които се поддават на трайна уредба. Законът трябва да съответства на конституцията. Контролът за конституционно-съобразност на законите се осъществява от Конституционния съд на Република България.

Обратна сила на закона може да се даде само по изключение, и то с изрична разпоредба. Такава обратна сила обаче не може да се даде на разпоредби, които предвиждат санкции, освен ако те са по-леки от отменените.

Проектът за закон се внася за обсъждане и приемане в Народното събрание, заедно с мотивите и доклада към него, които трябва да

съдържат причините, които налагат приемането на законопроекта; целите, които се поставят; финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба; очакваните резултати от прилагането, включително финансовите, ако има такива; анализ на съответствието с правото на Европейския съюз. Проектозакон, към който няма мотиви и доклад, не се разглежда и обсъжда от Народното събрание (чл. 28, ал. 3 ЗНА).

Законът трябва да бъде написан на общоупотребимия български език, кратко, точно и ясно (чл. 9, ал. 1 ЗНА), а строежът и формулирането на неговите разпоредби трябва да бъдат съобразени и с Указ № 883 за прилагане на Закона за нормативните актове (УПЗНА – обн. ДВ., бр. 39 от 21 май 1974 г., изм. и доп. бр. 46 от 12 юни 2007 г.).

Обществени отношения от една и съща област, които подлежат на уреждане със закон, се уреждат с един, а не с няколко нормативни акта, с ранг на закон. А ако тези обществени отношения са вече уредени с такъв закон, други такива обществени отношения, които спадат към областта на вече уредените, се уреждат с изменение и допълнение на съществуващия закон, а не с друг отделен нормативен акт от същата степен (чл. 10 ЗНА).

В ЗНА са уредени и въпросите, свързани с отменянето на закона и заменянето му с нов, който се отнася до същата материя. Това според чл. 11, ал. 1 ЗНА е възможно, ако промените, които се предвиждат, са многобройни и важни.

Предвидените в ЗНА и УПЗНА правила и тяхното стриктно съобразяване обаче са само едната страна на процеса, от който зависи качеството на нормотворчеството. Другата и по-съществената е тази за субекта на нормотворческата воля – законодателят, чиято нормативна идея за регулиране на подлежащите на уреждане обществени отношения трябва посредством правилата на правната техника да

бъдат формулирани в правни норми.

Събирателното понятие „законодател“ обхваща неимоверно пъстра по пол, възраст, образование, житейски опит, мотивация, практически умения и отношение към професионалните им задължения група от хора – народните представители. Всеки от тях, с индивидуалните си качества, участва в създаването на нормативния продукт – закона. Затова този продукт е толкова различен по качества в широкия диапазон от напълно негоден за осъществяване на правно регулиране до прецизно изработен, с ясни и логични конструкции, теоретически издържан, практически справедлив. Законодателят в демократичен парламент, какъвто е българското Народно събрание, не работи с готови комисии от професионални юристи, които да подпомагат в сложната материя на правото народните избраници, да обличат в правна норма заданието на носителите на политическата воля, като правят това по най-добър начин. Съгласно чл. 87, ал. 1 от Конституцията, право на законодателна инициатива освен Министерският съвет има и всеки народен представител. А не е трудно да си представим, какви правни норми могат да творят депутати, чиято нормотворческа воля не е подплатена със съответни юридически знания – лекари, инженери, учители, икономисти, културни дейци, депутати без образование или ниско образование. Даже и да са отлични специалисти в собствената си професионална област, тези законодатели и при най-добро желание не могат да надскочат юридическата си некомпетентност и изработените от тях закони, логично е да бъдат некачествени и с нисък коефициент на регулативно полезно действие.

Макар че не са изрично формулирани в нормативен акт, добрият законодател трябва да притежава редица други позитивни характеристики.

При правното регулиране на обществените отношения законодателят трябва да бъде особено внимателен и прецизен в изразените чрез нормите на закона оценки за тези отношения. Чрез нормите на закона той не може да дава отклик на позитивни или негативни настроения в обществото, като това се изрази в необективност, непремемереност и афектираност на законодателната реакция. Законодате-

лят няма право на гняв и емоции, защото те не могат да бъдат добър съветник при безпристрастната преценка по какъв начин да се изрази неговата нормотворческа воля. Законът не може да бъде злобен и отмъстителен. В него не може да има място и за отнапред начертани амбиции и проекти, реализирането на които трябва на всяка цена да се търси и преследва. Законът трябва да има винаги за цел постигането на най-добро и справедливо, полезно за обществото правно регулиране. Законодателят не бива да се страхува, че може да бъде упрекнат в компромиси, че не прилага с максимална тежест законовата и държавната принуда. Мъдрата законодателна политика трябва да степенува обществените интереси, като ги решава чрез закона по възможно най-общоприемлив и с минимална държавна принуда начин.

Тези прости правила на нормотворчество не съобразиха авторите на Закона за културното наследство (ЗКН – обн. ДВ., бр. 19 от 13 март 2009 г., в сила от 10 април 2009 г.). Затова ЗКН беше изработен, обсъден и приет с претенциозните и мъгляви мотиви, че той ще отмени и замени „действащата нормативна уредба в България, която от години не съответства на добрите практики и модели на цивилизовано отношение към собственото национално културно-историческо наследство“. Че законът ще „транспонира в българската правна среда европейските директиви, модели и политики за ефективно издирване, идентифициране, съхраняване, консервация, реставрация и социализация на културните ценности, като съдейства на държавните и местните институции за съхраняване и опазване на българското културно наследство и природно богатство по адекватен начин“. Че законът ще бъде „бариера срещу иманярството, ограничава възможностите за разширяване на черния пазар на културни ценности, създава правила и прозрачност в собствеността, движението, ползването и търговията с тях и чрез това прегражда пътя на организираната престъпност“.

Нито една от тези декларираны в мотивите цели Законът за културното наследство не е постигнал. Едно сравнение между него и отменения Закон за паметниците на културата (ЗПКМ) показва, че отмененият закон е многократно по-качествен не само в правно-тех-

ническо отношение, но и като регулиране по същество на обществените отношения в областта на културата. ЗПКМ – постоянно допълван и изменян, за да отговаря на динамичните обществени отношения, отразил и голямата промяна, осъществена с Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз – глава шеста „б“ „Връщане на незаконно изнесени движими паметници на културата, представляващи национално богатство“ (нова – ДВ, бр. 21 от 10 март 2006 г.), напълно задоволяваше нуждите от правно регулиране на тези отношения.

Със Закона за културното наследство се търсеше постигането на несъмнено популистки цели, свързани с приближаваните парламентарни избори, които трябва да представят в очите на българското общество вносители на законопроекта като патриотично и обществено ангажирани личности, които милеят и се борят за отстояване и опазване на културното наследство – историческо достойние на българския народ. Фанатичната упоритост, с която налагаха приемането на закона, въпреки широкия отзвук на обществено недоволство в средствата за масова информация, от експроприационния характер на много от неговите норми, целеше да манифестира вносители като принципни борци срещу корупцията и „българската мафия“ с предмети на изкуството и паметници на културно-историческото наследство.

Законът не е насочен срещу иманярството, развитието на черния пазар на културни ценности и организираната престъпност с антики и национално богатство. Досегашният опит по прилагането на Закона за паметниците на културата и музеите и на Наказателния кодекс показва, че от законови норми иманярството, черният пазар и организираната престъпност с антики и културни ценности не се плашат. Върху тях и най-строгият закон не може да окаже възпиращо въздействие.

Разпоредбите на Закона за културното наследство са директно насочени към физическите и юридическите лица – притежатели на културни ценности, на които чрез противоконституционно използване на закона като средство за принуда, се стремят да отнемат собствеността върху тези културни ценности.

Законът ще има точно обратния ефект. Вме-

сто да направи публично достойние културните ценности, като с икономически механизми и юридически средства мотивира техните собственици да ги придобиват, използват, съхраняват и се разпореждат с тях по взаимноизгоден за собствениците, българското общество и държава начин, неговите рестриктивни и изобилстващи със санкции норми ще мотивират точно обратните резултати – укриване, изнасяне в чужбина, продажба на чужди колекции и даже унищожаване на културни ценности.

Прибързано направен, с недопустимата за законодателя амбиция на всяка цена да бъде наложен на обществото, ЗКН изобилства с недостатъци, които го компрометират като полезен и ефективен и, струва ми се, ще остане с „най-важните“ си разпоредби в неупотреба.

Законът съдържа много голям брой норми без регулативно значение, самоцелно дефинирани на понятия, привличане на материи, които би трябвало да бъдат уредени в Закона за устройство на територията и в Закона за концесиите, доколкото са необходими за пълнотата на правното регулиране и вече не се съдържат уредени в тях. Мнозинството от нормите му не отговарят на изискванията на Закона за нормативните актове, за включването им в нормативен акт с ранг на закон, защото не регулират особено съществени обществени отношения, които се поддават на трайна уредба. Близко една пета от нормения обхват на Закона за културното наследство (чл. 196 – 230 ЗКН) се състои от административно-наказателни разпоредби, които предвиждат санкции за съществуващи или несъществуващи нарушения на закона и допълнително отежняват неговите негативни характеристики.

Това многословие прекалената разточителност на правни норми не са случайни. Те целят да завоалират и прикрият действителните намерения на вносители чрез закона да посегнат върху законно придобити от техните собственици културни ценности. Най-убедително доказателство в това отношение е, че изключително съществените въпроси, свързани с правните последици от идентификацията, установяването на способа за придобиване и правото на собственост върху културните ценности и разпоредителните сделки с такива вещи, са уредени в Преходните и заключителните разпоредби на Закона за културното

наследство, където най-малко може да се очаква, че ще се съдържат правилата, които трябва да осъществят радикалната промяна в режима на собствеността върху културните ценности. Затова обяснимо е, ако вниманието на депутатите при гласуването на тази част от закона е до голяма степен принижено, а нормите на Преходните и заключителните разпоредби се гласуват набързо и амблук.

Съгласно чл. 34 УПЗНА с преходни разпоредби се продължава действието на правила, отменени с новия нормативен акт, или се урежда тяхното прилагане спрямо висящи правоотношения или спрямо юридически факти, които са започнали, но не са завършени при действията на отменения акт. Нормите на ЗКН нито продължават действието на правила от отменения ЗПКМ, нито уреждат прилагането на собствените си норми спрямо висящи правоотношения или спрямо юридически факти, които са започнали, но не са завършени при действието на отменения акт.

С Преходните разпоредби не може да се уреждат основни текстове на закона, текстове, до които се свежда същността на реформата в правото на собственост върху движими археологически културни ценности. Освен ако това не се прави с цел, адресатите на тези норми да бъдат поставени пред свършен факт и, което е много възможно, за да пропуснат сроковете, определени в закона за деклариране, идентифициране и регистриране, след което се прилагат многобройните санкционни правила на закона.

Тези прости правила не съобразиха вносителите на законопроекта за културното наследство, в мотивите на който изначално си поставиха амбициозната задача да създадат бариера срещу иманярството, да ограничат възможностите за развитие на черния пазар на културни ценности, да създадат правила и прозрачност в собствеността, движението, ползването и търговията с културни ценности. Да преградят чрез закона пътя на организираната престъпност, търгуваща с антики и национално богатство. Да мобилизират компетентните органи и власти за решително противодействие срещу злоупотребата с националната ни памет и достойнство.

Затова и законопроекът за културното наследство беше изработен с правила, пълни с

принуда и санкции, много от които и след широката и критична обществена дискусия върху неговото съдържание останаха и са част от приетия от Народното събрание Закон за културното наследство. И най-предубеденият прочит в полза на закона на тези правила показва, че в основните си цели да идентифицира и регистрира културните ценности, собственост на физически и юридически лица, като предпоставка за тяхното съхраняване, защита и използване, Законът за културното наследство ще остане неприложим.

Та кой здраво мислещ притежател на движима културна ценност ще се реши да се подложи на процедурата по чл. 96–107, предвидена за идентификация и регистрация в Закона за културното наследство. Министърът на културата съгласно чл. 101 от Закона за културното наследство не издава заповед за предоставяне на статут на национално богатство и не разпорежда вписването на културната ценност като национално богатство в регистъра на движимите културни ценности, „ако има данни да се предположи, че вещите – обект на идентификация, са незаконно придобити“. Директорът на музея съгласно същия законов текст не издава удостоверение за идентификация на вещта като културна ценност или като културна ценност – национално богатство, „ако има данни да се предположи, че вещите – обект на идентификация, са незаконно придобити.“

Трудно може да си представи юридическо мислене в демократична държава, отказ от регистрация, съответно от идентификация, въз основа на предположение, че вещите, обект на идентификация и регистрация, са придобити незаконно. Такова предположение за незаконно придобиване може да бъде повлияно от субективни мнения и становища, а при определени хипотези и внимателен анализ в отказа въз основа на предположение за незаконно придобиване на вещта могат да бъдат открити и добре завоалирани корупционни възможности. Не бива да забравяме за какви по вид и стойност културни ценности става дума.

Отказът от идентифициране и регистриране на културната ценност обаче не е най-страшната и неблагоприятна последица за притежателя на културната ценност. Защото във второто изречение на чл. 101 от Закона за културното наследство, и сякаш съзнателно, за да

осуеят или изкористят този идентификацион-но-регистрационен режим, вносителите на законопроекта са въвели, а Народното събрание е приело за норма задължението на министъра на културата и директора на музея да уведомят органите на Министерството на вътрешните работи и Прокуратурата. Заплахата за притежателя на вещта – културна ценност, да завърши предприетата от него процедура по идентификация и регистрация на вещта, с привличането му по досъдебно производство за извършено от него престъпление, вероятно ще бъде онзи мотивиращ момент, който ще направи правилата за идентификация и регистрация на културните ценности неприложими.

Законът не трябва да мами своите адресати. А именно към маменето на адресатите е насочена нормата на чл. 93 от Закона за културното наследство.

Лице, което в случаите по чл. 88 и 91 от Закона за собствеността е намерило вещ и съгласно чл. 93, ал. 1 от Закона за културното наследство не е изпълнило задължението в седемдневен срок да уведоми най-близкия държавен или общински музей, не може да придобие право на собственост върху намерената вещ по давност. А какво губи това лице, че няма да може да придобие собствеността върху намерената вещ по давност, след като ако изпълни задължението и съобщи за намирането на вещта в най-близкия държавен или общински музей, на основание чл. 88 от Закона за собствеността той е длъжен да я предаде на собственика и изгубилата вещта, а ако те не са известни, трябва да я предаде незабавно в съответната служба „Общинска собственост“. И ако собственикът или изгубилите вещта не се намери или не се яви в годишен срок, вещта, съгласно чл. 89 от Закона за собствеността, минава в собственост на общината.

Чл. 207 от Наказателния кодекс въздига в престъпление неизпълнението на задължението за съобщаване в седмичен срок за намерената вещ на собственика, на властта или на този, който я е загубил. Поради това лицето, което е намерило чужда движима вещ, след изтичането на седмичния срок, по чл. 207 от Наказателния кодекс се смята, че е придобило владението върху тази вещ чрез престъпление и съгласно чл. 80, ал. 2 от Закона за собстве-

ността не може да придобие собствеността върху вещта по давност. Оказва се, че нормата на чл. 93 от Закона за културното наследство, освен безсмислена, е и измамлива. В нарушение на основното начало, че законът трябва да внушава и да гарантира доверието на адресатите в неговите разпоредби, въвежда тези адресати в юридически капан, от който те не могат да получат облагата на придобиването на вещта по давност, но са реално заплашени да бъдат подведени под отговорност за извършеното от тях престъпление по чл. 207 от Наказателния кодекс.

Новите и съществените моменти в Закона за културното наследство, онези, които биха оправдали отмяната на ЗПКМ и неговото приемане, са отразени именно в онези текстове на ЗКН, които повдигат въпроса за тяхната противоконституционност. Както дискусиите около законопроекта, така и оценките като действащо право, след влизането в сила на ЗКН са, че цялата новост на „реформата“, осъществена със ЗКН в правното регулиране на паметниците на културата, се свежда до неговите не само противоконституционни, но и противоречащи на вековни правни принципи юридически необмислени идеи.

Съгласно чл. 4, ал. 1 от Конституцията – Република България е правова държава, която се управлява според конституцията и законите на страната. А в чл. 58, ал. 1 Конституцията задължава гражданите да спазват и изпълняват конституцията и законите. Те са длъжни да зачитат правата и законните интереси на другите.

На тези конституционни норми противоречи § 5, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) на Закона за културното наследство. Според § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН при идентификацията на движимите културни ценности национално богатство, правото на собственост се установява с официален документ, а лицата, които са установили фактическа власт върху такива културни ценности, не могат да се позовават на изтекла придобивна давност.

Това не е норма, присъща на демократичен закон. С такива норми си служеше законодателят в тоталитарна България, и то от най-ранния период на социализма. Тогава те се наричаха „класово-революционни мероприятия на

народната власт“. Днес такива норми компрометират правната система на България и разрушават правната сигурност в имуществените отношения.

Но преди да посоча юридически аргументи, които правят нормата на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН противоконституционна, заслужава си да се помисли по житейската несъстоятелност на такова нормативно решение.

Известно е, че по българските земи са съществували народи и култури, материалните следи от които, включително и движими културни ценности по смисъла на ЗКН¹ са се предавали от векове в българските семейства като семейни ценности, подарявали са се от родители на деца при сватби и кръщенета, дарявани са на хора в знак на особена благодарност и уважение. По отношение на тези движими вещи никога не е имало съмнение, че са принадлежали на семейството или рода и никога не се е поставял въпросът за правото на собственост върху тях.²

Впрочем трудно могат да бъдат посочени пътищата, по които много от движимите културни ценности могат да се окажат притежание на частни лица, без техните собственици да притежават официален документ, с който да

¹ Според чл. 54, ал. 2 ЗКН национално богатство е културна ценност с изключително значение за науката, културата, природата или техническия прогрес, чието разрушаване, повреждане или погиване е непоправима загуба за обществото и която отговаря на поне един от следните критерии:

– Да представлява единствен най-характерен или рядък пример за човешка дейност или творчество за периода, от който произхожда;

– Да е с доказана автентичност и да има висока научна и художествена стойност;

– Да е свързана или да представлява свидетелство за идеи, вярвания, събития или изтъкнати личности, които са имали решаващо значение за развитието на обществото.

² Малко встрани от занимаващия ни въпрос ще отбележа, че това е положението и при предаваните по наследство от род в род семейни имоти и къщи, за които не съществуват никакви документи и в тесните родови връзки на българските градове и села, собствеността върху които никога не е подлежала на съмнение. Защото характерните за старите българи – нашите предшественици на българската земя, качества като честност, доверие и висок морал, са правели излишни установените от правото актове за правна сигурност при сделките с недвижими имоти. Почтеността и добросъвестността на българина е сложила своя отпечатък и върху продажбата на недвижими

установят това право на собственост, както повелява нормата на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН. Кое не означава, че те са придобили незаконно и че лицата, които са ги придобили, не могат да се позоват на придобиването им по чл. 78 ЗС или по давност. Защото противното – законът да изисква официален документ за собственост, вместо към момента на установяването на фактическата власт върху движимата вещ културна ценност значително по-късно, когато владелецът на тази движима вещ чрез позоваването на давността превръща фактическата власт върху нея (владението) в право на собственост, е несъмнена нормотворческа шикана, с която българският законодател не може и не бива да се гордее. Въпреки всички псевдоблагородни обяснения, че по такъв начин се закриля националният интерес и се защитава българското културно наследство.

За чест на ЗПКМ (отм.) той не се реши на подобна стъпка, въпреки че до отмяната му в някои от последните си изменения и допълнения можеше „да свърши“ тази порочна и противоконституционна „услуга“ на българското законодателство. Вносителите на Законопроекта за културното наследство с всевъзможни прийоми, а струва ми се и с политическо изну-

имоти, при която и по законодателството на буржоазна България се е изисквало сделката да бъде сключена в нотариална форма. Смятало се е за израз на недоверие към продавача, ако купувачът поиска продажбата на недвижими имот да бъде сключена в нотариална форма. Интересна илюстрация на тази почтеност на българина в гражданските му отношения са думите на Александър Стамболийски пред XIV обикновено народно събрание при разискванията на законопроекта за изменение и допълнение на някои членове от Закона за привилегиите и ипотеките (Стенографски дневници на XIV ОНС, 1910, II редовна сесия, с. 3017 и сл.) „Болишинството от тези имоти са продадени така. До сега даже се смяташе за унижение, когато купиш от някой почтен човек имот, да го караш да отива в града при нотариуса, да си заверява подписа; напротив, той с възмущение ще отхвърли това нещо. И аз съм слушал хората, които карани да сторят това, са казвали: „Аз тогава не продавам имота си, защото мене ме е срам; ти ако нямаш вяра у мене, то какво става! Тези думи ни напомнят времената на патриархалната добросъвестност, когато дадената дума е била свято зачитана, в съгласие с изразителната народна поговорка, че волът се върже за рогата, а човекът – за езика!“ (цит. по Сталев, Ж. А. Василев. Продажба на недвижими имоти с частни актове. С., 1943, 13–14).

дване, успяха да наложат ЗКН на българското общество с шаманската претенция, че „развалят магията над културното наследство“. Всъщност нищо от „магията“ те не са успели да развалят. Защото магия няма. Единствено показана до какво унизително положение може да бъде доведен законът, да се отрича от вековно установени юридически конструкции, когато този закон е моделиран от дилетантската воля на безпринципен законодател.

С отмяната през 1998 г. на чл. 2, ал. 2, т. 3 от Закона за държавната собственост (ЗДС – ДВ., бр. 124 от 27 октомври 1998 г.), законодателят определи движимите археологически културни ценности като частна държавна собственост. А след изменението на чл. 86 от Закона за собствеността от 1996 г. (ДВ., бр. 33 от 19 април 1996 г., в сила от 1 юни 1996 г.) законодателят допусна вещи държавна или общинска частна собственост да бъдат придобивани по давност и само за придобиването на държавни и общински имоти предвид с няколко последователни закони за допълнение на Закона за собствеността, че давността спира да тече.

Следователно всеки от притежателите на движими археологически културни ценности съвършено законно може да се счита за техен собственик по давност, защото ги е придобил с непрекъснато владение в продължение на пет години, както предвижда чл. 80, ал. 1 от Закона за собствеността. И разбира се, ако лично той не е придобил владението на движимата вещь чрез престъпление, защото съгласно чл. 80, ал. 2 от Закона за собствеността, който придобие владението на движима вещь чрез престъпление, не може да придобие собствеността ѝ по давност.

Когато в чл. 58, ал. 1 Конституцията предвижда задължение за гражданите да спазват и изпълняват конституцията и законите, тя несъмнено има предвид, че това задължение се отнася и за самата държава с нейните органи. Следователно противоречи на конституцията правилото на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН, което (след като Законът за собствеността, във връзка със Закона за държавната собственост, допуска придобиването на движими археологически културни ценности – частна държавна собственост по давност), забранява позоваването на изтекла давност при установяването на правото

на собственост върху тези вещи при идентификацията им като национално богатство.

Законът не може да си служи с непочтени прийоми, като подвежда адресатите на правните норми и уврежда техните интереси. Те трябва да имат доверие и да съобразяват поведението си с установените в закона правила. От тази основополагаща и за българската правна система идея е обусловена и нормата на чл. 14 от Закона за нормативните актове, която предвижда, че обратна сила на нормативен акт може да се даде само по изключение и само с изрична разпоредба. Стар юридически принцип е, че който трябва да гарантира, той не може да дерогира. Държавата с нормите на закона определя поведението на правните субекти, правата, които тези субекти имат и могат да придобиват. Затова тези субекти не могат да търпят неблагоприятни последици, включително и административно-наказателни санкции заради това, че са съобразили поведението си с нормите на закона.

Ето защо, когато със закон е създадена възможност правни субекти – физически и юридически лица, да придобиват по давност определена категория вещи – движими археологически културни ценности, не може с обратно действие на последващ закон да се прогласи неприложимост на давността, още повече със съображения, проявили се десет години по-късно, че правните последици на тази давност не са според вносителите на закона в интерес на държавата. Подобно решение, което не зачита предходна и действаща, установена в закона нормативна уредба, освен че противоречи на чл. 4, ал.1, чл. 17, ал. 1,3 и 5 и чл. 58, ал. 1 от Конституцията, компрометира нормотворческата дейност на върховния законодателен орган – Народното събрание, zlepоставя Република България като правова държава пред собствените ѝ граждани – адресати на нормите, и пред държавите от Европейския съюз и света, където подобен подход на zlepоставяне чрез закона може да бъде оценен единствено като недопустим.

Затова не могат да бъдат споделени аргументите, които черпят основание в поначало върнатата констатация, че не съществува йерархическа съподчиненост между разпоредбите на чл. 17, ал. 2 и чл. 23, изр. 2 от Конституцията, защото и двете разпоредби „имат непосред-

ствено действие и закрепват равностойни по юридическо значение основни принципи“. Но от тази вярна констатация се извеждат погрешни и противоконституционни изводи, че държавата, за да изпълни вмененото ѝ от чл. 23, изр. 2 от Конституцията задължение, да се грижи за опазване на националното историческо и културно наследство, трябва да предприеме необходимите юридически мерки „за запазване в своя патримониум на тези от тях, които са били владени от физически и юридически лица, възползвали се в ущърб на обществения интерес от допуснатия през 1998 г. пробив в традиционната правна закрила на движимите археологически културни ценности – национално богатство“.³

В светлината на тази препоръка към държавата, обяснението на нещата сякаш прехвърля проблема от болната глава върху здравата. Упрекът е насочен към тези, които са се „възползвали“ в ущърб на обществения интерес от допуснатия през 1998 г. пробив в традиционната правна закрила на движимите археологически културни ценности – национално богатство, вместо да бъде насочен само и единствено към органа, който е допуснал този пробив, със съответните правни последици – върху държавата и нейния законодателен орган – Народно събрание. Защото едва ли могат да бъдат винени собствениците на такива културни ценности за „национално безотговорната и необмислена отмяна на чл. 2, ал. 2, т. 3 от Закона за държавната собственост (ДВ., бр. 124/30, окт. 1998 г.)“, че са се възползвали от пробива във вещноправната закрила на тези паметници. И ако заменим думата „възползвали“, която съдържа сериозен нюанс на морално осъждане, трябва да признаем, че тези собственици просто са упражнили предоставени им от закона права и върху тях не може да тежи упрекът, че тези права са им били предоставени от национално безотговорно поведение на законодателя. Ще припомним древната римска максима,

³ Вж. Матеева, Ек. *Относно правото на собственост върху частните колекции на археологически паметници на културата*, Търговско право, 2008, бр. 3, с. 45. В този смисъл вж. и Чилова, Н. в интервю на М. Веселинова – Нина Чилова: *Развалихме магията над културното наследство*, Правен свят, юни, 2009, Приложение „Културното наследство“, с. 9.

която е и основно начало на правото, че „Не причинява вреда онзи, който упражнява свое право“ – *Nullus videtur dolo facere, qui suo iure utitur*⁴.

Разпоредбата на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН противоречи и от друга гледна точка на чл. 4, ал. 1, чл. 58, ал. 1 и чл. 17, ал. 1, 3 и 5 от Конституцията. С изискването на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН (по отношение на движимите културни ценности национално богатство правото на собственост да се установява с официален документ) се дерогира един установен от векове и уреден в чл. 78 ЗС способ за придобиване на движими вещи от несобственик. По чл. 78 ЗС добросъвестният владеец на движима вещь, ценна книга на приносител или вещно право върху движима вещь придобива собствеността върху вещта, макар че я е придобил от несобственик, но без да знае това. Това правило, върху което се изгражда сигурността на оборота с движими вещи, е познато на всички правни системи, а българското законодателство за първи път го е заимствало от чл. 2279 на Френския граждански кодекс.

За сделки с движими вещи – културни ценности, не съществуваше и не съществува форма за валидност. Следователно те са подчинени на режима по чл. 78 ЗС и придобиване без официален документ за установяване на правото на собственост, но даже и от несобственик прави владееца на движимата вещь собственик по силата на закона. § 5, ал. 2 и 3 ПЗР на ЗКН не могат да дерогират такова придобиване, без опасност да разрушат, напълно противоконституционно, правния ред и сигурност при сделките с движими вещи.

Неудържимо, както от теоретическа, така и от нормотворческа гледна точка и в противоречие с чл. 4, ал. 1 чл. 17, ал. 1, 3 и 5 и чл. 58, ал. 1, е свършено произволното решение в § 5, ал. 3 от Закона за културното наследство, лицата, които в срока по ал. 1 на този параграф са поискали идентификация и регистрация, но не са установили правото си на собственост върху движимите археологически културни ценности – национално богатство, да се смятат за техни държатели, а не за владетци.

Разликата между владееца и държателя, като

⁴ *Gaius libro secundo de testamentis ad edictum urbicum – D. 50. 17. 55.*

носителите на фактическа власт, е установена от векове, а в действащия Закон за собствеността е проведена в чл. 68. Тя беше ясно и категорично подчертана и в отменения ЗПКМ. Параграф 3, т. 6 от Допълнителните разпоредби на ЗПКМ (отм.) определя „владелеца“ като „лицето, което лично или чрез друго фактически държи предмета – движим паметник на културата, представляващ национално богатство, като свой“. „Държател“ според следващата точка 7 на § 3 от Допълнителните разпоредби на ЗПКМ (отм.) е „лицето, което фактически държи предмета – движим паметник на културата, представляващ национално богатство, не като свой.“ Тази разлика не може да се дерогира с фикция, която при наличие на фактическа власт върху вещта, която владелецът държи лично или чрез друго като своя (владение), да третира тази фактическа власт като държане, т.е. че собственикът на движимата вещ археологическа културна ценност държи вещта за държавата – собственик. Още повече че в чл. 69 ЗС е установена една оборима презумпция за своене, за държане на вещта като своя – „Предполага се, че владелецът държи вещта като своя, докато не се докаже, че я държи за друго“. Следователно не с фикция за държане, а с доказване, че вещта се държи за друго, в случая за държавата, може да бъде оборена презумпцията.

Но тук е и проблемът. Как да бъде доказано, че притежателят на движимата вещ държи вещта за държавата? Държането е фактическа власт, която се осъществява на някакво правно основание – например договор за наем, заем, влог. Поради липсата на намерение да свои вещта, за държателя не съществува интерес да упражнява държането като фактическа власт, без правно основание.

Конструкцията, с трансформирането чрез фикция, на недоказаното с официален документ право на собственост върху движимата вещ – културна ценност национално богатство в държане, е изключително нежизнена. Обясненията, че по такъв начин се позволява „осветляването“ на тези вещи за държавата и обществото като част от българското културно наследство; че за техните държатели се създава законно основание за упражняване на фактическа власт върху тях за в бъдеще; че чрез фигурата на държателя *ex lege* се стимулира

съхраняването на тези културни паметници в тяхната социо-културна среда, приобщаването им към държавния доминиум като гаранция за опазването им в общонароден интерес, са напълно неоснователни. Повечето от тези цели могат да бъдат постигнати без въвеждането на абсурдната и противоконституционна фикция на държателя *ex lege*. Не може обаче да бъде постигната целта – по одържавяването на вещите културни ценности национално богатство, които, ако държавата желае да придобие, ще трябва да ги отчужди от техните собственици и, разбира се, да ги заплати. И защото не става дума за вещи на ниска стойност, а за културни паметници със световно значение, за които държавата ще трябва да заплати огромни суми, на помощ идва изключително непочтената идея, да се преобърнат и изопачат установени от векове гражданско-правни институти, безспорни и съществуващи във всяка правна система юридически понятия, чрез които да бъде постигната целта – държавата да стане собственик безвъзмездно на тези вещи.

В една морална и правова държава, правният ред, установените от закона правни институти, принципите, прогласени от конституцията, са по-ценни от придобиването от държавата, чрез шиканьозни прийоми на юридическа техника и жертване на авторитета на закона, на културни ценности, които в дългата си, а и съвременна история българската държава е доказала, че не цени твърде много. Защото противно твърдение трябва да обясни със сериозни аргументи, защо в продължение на десет години – от дисквалифицирането през 1998 г. като публична държавна собственост на паметниците на културата с национално и световно значение (отмяната на чл. 2, ал. 2, т. 3 от Закона за държавната собственост) до приемането на Закона за културното наследство, нито едно правителство или група депутати не направи необходимото за изменение отново на Закона за държавната собственост, като извади преминалите в категорията на вещите частна държавна собственост – паметници на културата, и отново ги обяви за публична държавна собственост.

Между юристите обяснението е, че както всичко в България, изменението от 1998 г. на ЗДС не е случайно. След изменението на чл.

86 ЗС, с което беше допуснато придобиването от физически и юридически лица на имоти и вещи – частна държавна и частна общинска собственост по давност, това е бил удобният момент за узаконяването и на изтекла придобивна давност върху вещите – паметници на културата.

Съществуват спекулации (размишления) и по въпроса за избрания момент да се изработи и приеме Закон за културното наследство. Обяснението далеч не приема активно натрапваното обяснение от мотивите и вносителите на законопроекта за ЗКН, че се касае за грижи за националното културно богатство, за адекватно реагиране на извършеното „безпрецедентно нарушение на конституционни норми“ и поправка на „катастрофалните за обществения интерес правни последици от приетата през 1998 г. поправка в Закона за държавната собственост“. Нито пък твърденията, че законът цели да предотврати изнасянето на културните ценности извън България.

Правилата, установени в ЗКН, по-скоро целят обратното и ще постигнат точно обратните резултати – укриването и изнасянето в чужбина на тези културни ценности.

Изваждането на „светло“ на културните паметници, каквато според авторите на законопроекта за културното наследство е целта на ЗКН, не се върши със заплахи за санкции, с непрекъснати предупреждения, че за деклариране на неверни данни деклараторът носи наказателна отговорност по чл. 313 от Наказателния кодекс (например чл. 96, ал. 5, § 5, ал. 1 и § 6, ал. 3 ПЗР на ЗКН) или с вменяване в задължение на министъра на културата или директора на съответния музей, въз основа на предположение, че вещите – обект на идентификация, са незаконно придобити, да уведомят органите на Министерство на вътрешните работи и прокуратурата (чл. 101 ЗКН). Избраният от ЗКН начин на защита на държавния и обществен интерес по отношение на движимите вещи – културни ценности, е сигурният път, целите на закона – да бъдат защитени тези вещи и направени достояние на българското общество, да не се постигнат.

Това поражда основателно съмнение, че истинската цел на вносителите на законопроекта за културното наследство е била доста по-

различна от декларираната в мотивите и от това, което се афишира след приемането на ЗКН. Тази истинска цел е, с рестрикции и заплаха от национализация да бъдат „насърчени“ притежателите на вещи културни ценности да ги изнесат и изтъргуват в чужбина. Че изключителната активност при подготовката и приемането на ЗКН, освен като задача, спусната върху депутатите в парламента от ръководството на НДСВ, като своеобразна рекламno-пропагандна манифестация на активността и „народополезната“ дейност на депутатите от тази партия, е и внимателно завоалиран, съзнателно насочен опит за натиск чрез закона върху многобройните български колекционери, за да изнесат и продадат притежаваните от тях културни ценности.

Начинът, по който беше изработен, обсъден и приет ЗКН, не ни разубеждава в неверността на този извод.

В желанието на държавата със ЗКН да отнеме вещите културни ценности, които с цел или поради безотговорност е позволила да бъдат придобити от частни лица, можем да видим и нарушение на едно основно начало на правото – че никой не може да черпи права (благоприятни правни последици) от собственото си неморално (противоправно) поведение – „Nemo audetur propriam turpitudinem allegans“.

Срещу възможните възражения, че разпоредбата на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН е противоконституционна, защото нарушава чл. 17, ал. 3 от Конституцията, която прогласява частната собственост за неприкосновена, най-напред Ек. Матеева по законопроекта за културното наследство, а след това Н. Чилова, като председател на Комисията по културата в Народното събрание – инициатор и ръководител на работната група по изработването на законопроекта за вече приетия и влязъл в сила Закон за културното наследство, изразиха становище, че разпоредбата на § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН не накърнява неприкосновеността на частната собственост, защото самата конституция изхожда от разбирането, че неприкосновеността на частната собственост не е абсолютна. В определени от закона случаи конституцията не само допуска частната собственост да бъде ограничавана, но и принудително отчуждавана (арг. от чл. 17,

ал. 5 от Конституцията)⁵.

Безспорно е, че частната собственост не е абсолютна и в определени от закона случаи може да бъде ограничавана и принудително отчуждавана. Впечатлението за абсолютния характер на неприкосновеността на частната собственост се формира от нормата на чл. 17, ал. 5 от Конституцията, от където същевременно се черпят и аргументите, че неприкосновеността на частната собственост не е абсолютна. Защото в чл. 17, ал. 5 от Конституцията конституционният законодател е установил толкова сериозни гаранции за нейната неприкосновеност, толкова условия за стриктното спазване на конституционния текст, че на практика неприкосновеността може да бъде накърнена в много малко на брой хипотези, сред които очевидно не спада накърняването на тази неприкосновеност в хипотезата на §5, ал. 2 ПЗР на ЗКН.

Преди всичко принудителното отчуждаване на частната собственост като форма и акт на нарушаването на нейната неприкосновеност става само въз основа на закон. Това не е ЗКН, който не предвижда отчуждаване на движимите вещи културни ценности национално богатство. Но от друга страна, това отчуждаване не би било и възможно. Защото, както с основание посочва Ек. Матеева, анализирайки фигурата на държателя *ex lege*, отказът на българската държава да зачете последиците на изтеклата придобивна давност по отношение на движимата вещь културна ценност национално богатство в полза на лицето, упражнявало владение върху нея, означава, че българската държава никога не е загубвала правото си на собственост върху тази вещь. Че това право на собственост никога не е напускало патримониума на държавата. Чрез фикцията на държателя *ex lege* „държавата постановява, че владее определени свои движими вещи чрез друго, а именно чрез физическите и юридическите лица, които до момента са били владетци на тези вещи, но по силата на закона се считат за техни държатели.“⁶

Отчуждаването на вещите културни ценно-

⁵Матеева, Ек. *Цит. съч.*, 44–45; Чилова, Н. *Развалихме магията над културното наследство*, с. 9.

⁶Матеева, Ек. *Цит. съч.*, 41–42.

сти национално богатство може да се допусне, при условие че държавните нужди от тези вещи не могат да бъдат задоволени по друг начин. Това условие може да бъде вероятно най-лесно конституирано, защото един от критериите в чл. 54 ЗКН, за да е налице културна ценност национално богатство въобще, е тази вещь да представлява единствен, най-характерен или рядък пример за човешка дейност или творчество. Логично е да допуснем, че държавните нужди не могат да бъдат задоволени по друг начин, поради което се налага отчуждаването на вещта, която е единствен най-характерен или рядък пример за човешка дейност или творчество.

Текстът на чл. 17, ал. 5 от Конституцията обаче, за да бъде допустимо отчуждаването, кумулативно с посочените вече условия изисква на собственика на вещта културна ценност национално богатство да бъде изплатено предварително и равностойно обезщетение, което едно противоконституционно изменение на чл. 32, ал. 1 ЗДС предвиди, че може да бъде само парично. А какво предварително и равностойно обезщетение да дължи държавата, след като се оказва, че не е налице отчуждаване, защото движимата вещь културна ценност национално богатство е нейна собственост.

Фигурата на държателя *ex lege* поражда едно безумно безредие в Закона за културното наследство, което никога не може да си обясни. Защото за юриста, още повече за юриста-законодател, качеството на закона, чистотата на неговите конструкции, конституционносъобразността на този закон, върху които се крепи правния ред в една държава, би трябвало да има първенстващо значение (*Fiat lex, pereat mundus*) и този правен ред не би могъл да бъде с лека ръка нарушаван, за да бъдат противоконституционно поправяни чрез закона неизгодни за държавата законодателни решения. Правната сигурност, доверието на адресатите на закона в неговата разумност и справедливост налагат такива значими изменения да бъдат много внимателно обмисляни и мотивирани, а не плод на импулсивни решения, самоцелна и упорита амбиция да бъдат на всяка цена проведени в закона и обяснени на адресатите с високопарни и научно дълбоко неверни декларации, че „културно-историческото ни наследство е фундаментът на нашата

идентичност като нация.“

„Връщането на собствеността на държавата“ в Закона за културното наследство трябваше да бъде уредено като конфискация, каквото е то по своята правна същност. В резултат на тази конфискация на досегашните собственици и владелци, които не могат да установят правото си на собственост върху движимите културни ценности национално богатство с официален документ, правото на собственост върху тези вещи се отнема. А като някакво много цинично, недопустимо и срамно за демократичен закон издевателство над безсилието на тези лица „великодушно“ им се предоставя държането на културната ценност национално богатство. Постига се прагматичната до вулгарност цел „тези лица да не се лишават от „афектационната“ (емоционалната) стойност на създадените от тях колекции от археологически паметници, но да не могат да застрашават обществения интерес, като сами определят юридическата им съдба, включително чрез разпоредителни сделки.“

А като връх на този юридически цинизъм и недомислие на държателите им се напомнят задълженията по чл. 112 ЗКН:

– да поддържат вещите културна ценност или колекциите за своя сметка, с грижата на добър стопанин (защото ЗКН е решил и от това задължение да освободи държавата – собственик);

– да осигуряват достъп и съдействат на контролните органи да осъществяват правомощията си, установени в закона;

– да уведомяват компетентните органи при констатирани повреди и престъпни посегателства.

В противоречие с конституцията са и ограниченията, въведени в чл. 113, ал. 1 от Закона за културното наследство – възмездни прехвърлителни сделки с движими културни ценности да могат да се извършват само ако са идентифицирани и регистрирани по реда на закона, а ако културните ценности са национално богатство, и след писмено уведомяване на министъра на културата. Неспазването на тези изисквания води до нищожност на сделките.

Във връзка с подобно ограничение на правото на собственика да се разпорежда със своята вещ, съдържащо се в чл. 28, ал. 1 ЗПКМ (отм.), е имал повод да се произнесе

Конституционният съд на Република България с Решение № 5 от 21 март 1996 г. по конституционно дело № 4 от 1996 г. (обн. ДВ., бр. 31 от 12 април 1996 г.), като е обявил нормата за противоконституционна. В решението Конституционният съд отбелязва: „ограничаването на едно от основните правомощия на собственика да се разпорежда със своето право на собственост е по същество намаляване на обема на това право. Разпоредбите на чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията са в глава първа на основния закон – „Основни начала“. Те издигат във върховен принцип правата на личността, нейното достойнство и сигурност и са гаранция, че правото на собственост се защитава от закона и че частната собственост е неприкосновена. Съгласно тези начала собственикът – физическо лице, не може да бъде ограничаван в правото му да се разпорежда със своя имот по начин и при условия, каквито той намери за добре. При условията на пазарна икономика и гражданско общество, регламентиран и гарантиран от конституцията, държавата в лицето на свои институции или общините не могат да се намесват в гражданския оборот и да диктуват условията на една сделка, включително и това с кого тя да бъде сключена.“

Противоконституционен е и чл. 124 ЗКН. Той противоречи на чл. 19, ал. 2 от Конституцията, който предвижда създаване и гарантиране от закона на еднакви правни условия за всички граждани и юридически лица за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя.

Не са еднакви правните условия, когато в чл. 124 ЗКН е създадена противоконституционна привилегия за държавата да придобие като първи купувач културната ценност национално богатство по първоначално обявената цена. Това правило обезсмисля както самата тръжна процедура, така и участието на други лица в търга. Процедурата, в нарушение на чл. 19 от Конституцията, уврежда и интересите на търговеца – аукционист, който с основание очаква на търга да получи по-високата цена, която ще се постигне при наддаването. И в това наддаване държавата не може да има повече права от всеки друг участник в търга. В чл. 124 ЗКН веднага се открива разликата с

чл. 113, ал. 2 ЗКН, където изкупуването от страна на държавата в лицето на министъра на културата се извършва при същите условия, при които е предложена културната ценност национално богатство на трети лица.

Параграф 9 ПЗР на ЗКН е също противоконституционен. Той предвижда, че с влизането на закона в сила движимите културни ценности – държавна собственост, които са „инвентирани“⁷ във фондовете на общинските музеи, преминават в собственост на общините, с изключение на археологическите културни ценности.

Параграф 9 ПЗР на ЗКН противоречи на чл. 18, ал. 6 и чл. 23 от Конституцията.

Наистина, чл. 31 ЗДС, за имотите и вещите държавна собственост културна ценност предвижда, че се управляват при условия и по ред, определени с отделен закон, какъвто претендира да бъде ЗКН. Става дума обаче за управление на тези културни ценности, което да изпълни конституционната повеля на чл. 18, ал. 6, държавните имоти да се стопанисват и управляват в интерес на гражданите и на обществото. Именно на държавата е възложена в чл. 23, изр. 2 от Конституцията задачата, да се грижи за опазване на националното историческо и културно наследство.

Затова не подлежи на съмнение, че когато с § 9 ПЗР на ЗКН законодателят е извършил едно разпоредително действие, като е отчуждил безвъзмездно движимите културни ценности – държавна собственост, и *ex lege* ги е прехвърлил в собственост на общините, той е постановил една противоконституционна норма, в нарушение на чл. 18, ал. 6 и чл. 23, изр. 2 от Конституцията. В този смисъл трябва да се разглежда и становището на Конституционния съд по тълкуването на чл. 106 от Конституцията.

В тълк. решение № 19 от 1993 г. по конст. дело № 1 от 1993 г. Конституционният съд съвършено правилно е изтъквал правомощието на Министерския съвет по чл. 106 от Конституцията да организира стопанисването на държавното имущество. Става дума обаче именно за стопанисване, т.е. за управително

правомощие. Прехвърлянето на права на собственост върху държавни вещи и имоти е разпоредително правомощие. То намалява обема на държавната собственост и не може да бъде сведено до правомощията – управление и стопанисване.

Съгласно чл. 140 от Конституцията общината има свое право на собственост, което използва в интерес на териториалната общност. Затова противоречи на конституцията разпоредането с общонационалната собственост – каквато е държавната собственост, която трябва да се стопанисва и управлява в интерес на гражданите и обществото на Република България, вместо както предвижда § 9 ПЗР на ЗКН, да се превърне в общинска собственост и да се използва в интерес само на териториалната общност на съответната община.

Въпросът с противоконституционността на § 9 има и друга страна. Освен продължаване на противоконституционната линия на нормативно увреждане на държавната собственост чрез непрекъснато прехвърляне на обекти от тази собственост в собственост на общините, промяната в правото на собственост може да се окаже определен етап в законов механизъм за придобиване на тези културни ценности от частни физически и юридически лица. Няма и не може да има съмнение, че принадлежността на културните ценности към обектите на държавната собственост съдържа повече и по сериозни гаранции за опазване на културните ценности от присвояване и кражби.

Противоконституционна е и разпоредбата на чл. 146, ал. 2 ЗКН. С нея законодателят обявява обектите по ал. 1 на същия член от ЗКН за публична държавна собственост. Става дума за археологически обекти, които обхващат всички движими и недвижими материални следи от човешка дейност от минали епохи, намиращи се в земните пластове, на тяхната повърхност, на сушата и под вода, за които източници на информация са теренните проучвания. Чл. 146, ал. 2 нарушава чл. 4, ал. 1 и чл. 17, ал. 5 от Конституцията.

Наистина, чл. 17, ал. 4 от Конституцията предвижда, че режимът на обектите на държавната и общинската собственост се определя със закон. А в чл. 31 от Закона за държавната собственост законодателят е делегирал на отделен

⁷Тази и много други думи и изрази от административния жаргон, са обсебили изразните средства в нормения обхват на ЗКН.

закон да определи условията и реда, по който се управляват имотите и вещите държавна собственост, които са културни ценности. *Ex lege* промяната на статуса на тези културни ценности обаче, които на основание чл. 146, ал. 3 ЗКН са недвижимите археологически обекти – с категория културни ценности, с национално значение, а движимите археологически обекти – с категория – културни ценности национално богатство, до установяването им като такива по реда на ЗКН, засяга права на техните притежатели – физически и юридически лица. Нормата не урежда последиците от промяната на статуса на обектите, което по правна същност представлява отчуждаване, без предвиденото в чл. 17, ал. 5 от Конституцията предварително и равностойно обезщетение. Нарушава и чл. 4, ал. 1 от Конституцията, защото извършва това отчуждаване, в нарушение не само на чл. 17, ал. 5 от Конституцията, но и на правилата за принудително отчуждаване на имоти – частна собственост, за държавни нужди, по чл. 32–42 от ЗДС.

В нормите на ЗКН не липсват и юридически разминавания в нормативните разрешения, които ще породят спорове и проблеми при прилагането им.

Според § 5, ал. 1 ПЗР на ЗКН, в 6-месечен срок от влизането на закона в сила (10 април 2009 г.) лицата, които са установили фактическа власт върху движими археологически обекти или движими паметници на културата, до влизането на ЗКН в сила са длъжни да поискат тяхната идентификация и регистрация като движими културни ценности.

При идентификацията на движимите културни ценности национално богатство, правото на собственост се установява с официален документ. Въвежда се недопустимост за позоваване на изтекла придобивна давност (§ 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН).

Накрая, лицата, които в 6-месечен срок от влизането на ЗКН в сила са поискали идентификация и регистрация, но не са установили правото си на собственост върху движимите културни ценности национално богатство, се смятат за техни държатели (§ 5, ал. 3 ПЗР на ЗКН).

Какво се оказва? Притежателите на движими археологически обекти или движими археологически паметници на културата искат

в срок идентификацията и регистрацията на тези обекти. Прилагат и декларация с опис на вещите, посочване на произхода им и способа за тяхното придобиване. Следователно на този етап от идентификацията и регистрацията на движимите културни ценности, официален документ за установяването на правото на собственост върху тях не е необходим и тези лица могат да бъдат признати за собственици по давност на движимите културни ценности. За тях няма да се прилага и правилото на § 5 ПЗР на ЗКН и те ще бъдат признати за собственици на културните ценности, а няма *ex lege* да бъдат считани за държатели.

Въпросите с идентификацията и регистрацията имат и друго разрешение, което се съдържа в чл. 97 ЗКН и отрича това по § 5, ал. 1-3 ПЗР на ЗКН.

Според чл. 97, ал. 3 ЗКН физически и юридически лица, притежаващи вещи, които могат да се определят като културни ценности, могат да поискат тяхната идентификация от съответния по тематичен обхват музей. В този случай обаче позоваването на придобивна давност също не е допустимо за доказване на придобитото право на собственост върху вещта културна ценност. Към искането за идентификация лицата, които са я поискали, трябва да приложат документ, удостоверяващ правото на собственост или държане и декларация за произхода и способа за придобиване на вещта.

Неясноти и съмнения относно обективността на идентификацията на движимите културни ценности национално богатство, поражда и § 5, ал. 2 ПЗР на ЗКН. Недостатъчно прецизната редакция на текста създава сериозни опасения, че ще бъде използван за произволно вкарване на движимите вещи културни ценности в категорията на тези, които са национално богатство и за които давността е недопустима, при доказване на правото на собственост върху тях. След което логически ще се приложи § 5, ал. 3 ПЗР на ЗКН и на техния владеец-собственик по давност, вещта ще бъде одържавена чрез фикцията на държателя *ex lege*. За този собственик-владеец ще остане съмнителното утешение, да се задоволява с афектационната стойност на движимата вещь културна ценност национално богатство, като упражнява фактическата власт върху вещта за държавата.

ОБНОВЯВАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО СЕМЕЙНО ПРАВО

Чл.-кор. проф. д-р Цанка Цанкова

На 1 октомври 2009 г. влиза в сила нов Семейен кодекс, обнародван в ДВ, бр. 47 от 23 юни 2009 г. Завърши една продължителна и много дискутирана законодателна дейност за обновяване на българското семейно право.

Новият Семейен кодекс е част от реформата на българското законодателство след приемане на Конституцията на Република България през 1991 г., отговор на изискванията към правното регулиране на отношенията в семейството в съвременните условия на живот. Новата регламентация показва, че има баланс на новото и традиционното, че е осигурена приемственост в правните разрешения, в достатъчна степен е отчетена както реалността, така и трайният характер на семейните отношения, съобразени са международните и вътрешните правни актове, относими към семейството и неговите проблеми. Дадена е перспектива на развитие на семейното право в динамичната среда на гражданското общество. Определено се чувства цивилистичният подход при уредбата на семейноправните институти.

Ето някои основни нови положения в уредбата.

1. Брак. Признато е за първи път изрично субективното право на всеки да сключи брак и да има семейство при условията, определени от кодекса (чл. 3 СК-нов). Запазен е светският характер на брака. Бракът се основава на съгласието на встъпващите в брак мъж и жена, което чл. 5 СК-нов изисква да бъде „взаимно, свободно и изрично“. Само при изпълнение на всяко от тези изисквания ще признаем брака за сключен. Неизпълнението им ще има за последица нищожност или унищожаемост.

2. Произход. Новите положения в института са основани на принципа на особена закрила на детето (чл. 2, т. 4-СК-нов). Изцяло в негов интерес е съобразяването на изискванията на чл. 7 на Конвенцията за правата на детето – то да има установен произход и да познава своите родители още от раждането си. Предоставено е право на роденото в брака дете да оспорва презумпцията за бащинство (чл. 62, ал. 4 СК-нов), така както има право да оспорва произхода си от

жената, посочена като негова майка в акта му за раждане. Уредени са въпросите на майчинството и на бащинството, когато детето е родено при асистирана репродукция – различните способности за създаване на поколение при условията на Закона за здравето. Много важни са новите правни разрешения в материята на припознаването – широко приложим несъдебен способ за установяване на бащинството в повечето от 50% от случаите на раждане на деца във от брака на родителите им. Уредено е припознаването преди съставяне на акта за раждане на детето с допълнителни гаранции за стабилност на установения произход. Така детето още от раждането си има статус както на брачното дете с известни двама родители, равно положение в семейството и право на грижа от двамата родители. Новият Семейен кодекс не допуска оспорване на акта на припознаване от трети лица. Право да оспорват имат само другият, известният родител и детето по реда и в сроковете, посочени в чл. 66 СК-нов, а припозналият може да иска унищожаване на припознаването, ако при извършването му е бил недееспособен или има порок във волята (чл. 67 СК-нов). Взето е предвид особеното социално значение на този способ за установяване на произход и недопустимостта за намеса в строго лични, интимни отношения, която би имала изключително тежки неблагоприятни последици за детето.

3. Осиновяване. Новият Семейен кодекс дава богата и усъвършенствана уредба на този с изключителна социална значимост институт. Регламентацията е разгърната в 44 члена – от чл. 77 до чл. 121 СК-нов, в пет раздела и са уредени както вътрешното, така и международното осиновяване. Уредени са разгърнато извършването на осиновяването, неговото действие и прекратяването му. Подробни разпоредби уреждат административната фаза, предхождаща и предпоставяща допускането на пълното осиновяване – организация и процедури, включително посредническата дейност при международното осиновяване. Запазени са основните положения на сегашната уредба: два вида осиновяване – пълно и непълно; прекратяемост на осиновяването; унищожаемост с действие за в

бъдеще с посочени ново основание – изпълнение на изискването за включване на детето в регистрите за пълно осиновяване; допускане на осиновяване без съгласието на родител при определени изчерпателно от закона условия. Всички нови положения, с които е обогатена регламентацията на отношенията по осиновяване, отразяват актуалните социални потребности, новата социална политика на държавата при изменените обществени условия на живот, новата концепция за грижа за децата и е в синхрон с уредбите на Закона за закрила на детето (ДВ, бр. 48 от 2000 г. с посл. изм.), отчетен е опитът от реформата на института от 2003 г. относно извършването на осиновяването. Основна цел на промените и допълненията е осигуряване на нормативни условия за бързо извеждане на децата от социалните институции и поверяването им на осиновители. Детайлно са уредени административните процедури, съществено са преработени изискванията и редът на извършване на пълното осиновяване. Установени са и нови правила за разглеждане и решаване на гражданските дела за осиновяване. Новите положения се отнасят преди всичко до пълното осиновяване, но се отразяват и върху непълното осиновяване. Водещо в регламентацията на условията за допустимост на осиновяването и на организацията на извършването му е грижата за **интереса на всяко осиновявано дете от допускането на осиновяването**. Осиновяването се допуска от съда, ако е в интерес на осиновявания (чл. 97, ал. 2 СК-нов). Цялата предходна, несъдебна фаза е подчинена на изискването да се открие този интерес на детето и да му се намери подходящ осиновяващ. Затова са разработени съществените положения за регистрите на подлежащите на пълно осиновяване деца и национален регистър на лицата, желаещи да станат осиновители. Премахнато е съдебното производство за включване на детето в регистъра. Много важно ново положение, отговор на настоячивите искания на организациите, занимаващи се с проблемите на децата, е, че срокът 6 месеца за включване на детето в регистъра и за допускане на осиновяването без съгласието на родителите започва да тече от настаняването на детето по административен ред в специализираната институция (чл. 93, ал. 2, чл. 84, ал. 2 СК-нов). Само в две хипотези може да се извърши пълно осиновяване, без да е необходимо включване на детето в регистъра – осиновяване на

внук от дядо и баба и осиновяване на детето от съпруг на родителя. Подобрена и допълнена е уредбата на Съвета по осиновяване при регионалните дирекции за социално подпомагане (чл. 94, чл. 95 СК-нов) и на Съвета по международни осиновявания в Министерството на правосъдието (чл. 114, чл. 115 СК-нов), като новите правила за състава и дейността на съветите целят рационализиране, ритмичност и бързина при определяне на подходящ осиновяващ за всяко дете. Прецизирани са критериите за определяне на подходящ осиновяващ на конкретното дете и е предвидено да се определят и следващи подходящи осиновяващи. Ясно е посочен приоритетът на вътрешното осиновяване. Международно осиновяване се допуска само ако е невъзможно осиновяване в страната, при това включването на детето в регистъра за международно осиновяване не е пречка да продължи работата по намиране на подходящ осиновяващ за вътрешно осиновяване (чл. 113, ал. 3 СК-нов). Правилата за унищожаемост на осиновяването са приложими и за международното осиновяване. В кодекса е уредено и посредничеството при международното осиновяване и положението на акредитираните организации за международни осиновявания. Съдебното производство за осиновяване, както пълно, така и непълно, запазва охранителния си характер, но в него са внесени важни изменения, приложими и при международните осиновявания (чл. 96 чл. 99 СК-нов).

4. С много нови положения е обогатена уредбата на **отношенията между родителите и ненавършилите пълнолетие** деца. Център на регламентацията е закрилата на детето и осигуряване на неговото нормално физическо, умствено, нравствено и социално развитие, защита на неговите права в семейната среда на биологическото семейство. Съобразено е социалното законодателство и новите форми на грижи за децата, има съгласуваност с основните положения на Закона за закрила на детето, показана е ролята на дирекциите „Социално подпомагане“. За първи път в Семейния кодекс са установени основни права на детето в семейството и са посочени личните права и задължения на родителите – грижа, възпитание и надзор (чл. 125 СК-нов). Установена е по-голяма взискателност и отговорност за изпълнение на родителските задължения. Подобрена е уредбата на класическия институт на ограничаване и лишаване

от родителски права (чл. 132 –чл. 136 СК-нов).

Родителските права и задължения са на двамата родители (чл. 122, ал. 2 СК-нов). Те трябва да ги упражняват в интерес на децата. И майката, и бащата носят еднакво родителска отговорност. Всички въпроси относно живота на детето следва да се решават по общо съгласие на двамата родители. Установен е правен механизъм за преодоляване на разногласията между тях по конкретни въпроси на упражняването на родителските права, както и за разрешаване на споровете за родителските права, когато родителите не живеят заедно. Акцентът е поставен върху постигане на споразумение, като е посочена ролята на органите по закрила на детето (чл. 123, чл. 127 СК-нов). Новост е възможността то да бъде утвърдено от съда, което му придава сила на изпълнително основание по чл. 404, т. 1 на ГПК.

Предвидено е задължително изслушване на детето по реда, установен в чл. 15 на Закона за закрила на детето във всички случаи на административно и на съдебно производство, по което се засягат негови права или интереси (чл. 138 СК-нов). Разширена е възможността непълнолетното дете да действа самостоятелно или чрез дирекция „Социално подпомагане“, включително при разногласие с родителите по съществени въпроси (чл. 124, ал. 2 СК-нов).

Много съществени и с пряко отношение към дейността на нотариусите са новите положения в уредбата на представителството и попечителското съдействие за извършването на действия по управление и разпореждане с имуществото на детето (чл. 130 СК-нов). Общото положение е, че родителите са законни представители на малолетното дете. Като такива те трябва да действат в негов интерес. При противоречие в интересите се назначава особен представител (чл. 129 СК-нов). Новият Семейен кодекс има различен подход при определяне правомощията на родителите за разпореждане с имуществото на детето. Сделки с недвижими имоти, с движими вещи, когато сделката е формална, както и с влогове и с ценни книги, принадлежащи на детето, се допускат с разрешение на районния съд. Критерият за даване на разрешението е разпореждането да не противоречи на интереса на детето. Що се отнася до недопустимостта на безвъзмездните сделки и сделките за обезпечаване на чужди задължения, трайно установена в семейното ни право, уредено е много важно изключение.

Могат да бъдат обезпечавани със залог или ипотека чужди задължения с разрешение на районния съд при алтернативно посочените условия – нужда, очевидна полза или извънредни нужди на семейството. Новост е изискването управлението от родителите на имуществото на детето да се извършва с грижата на добър стопанин, както и създадената възможност доходите на детето, които не са необходими за задоволяване на негови потребности, да се използват за задоволяване на потребности на семейството.

Семейният кодекс за първи път предоставя представителни правомощия на лицата, които по надлежния ред са натоварени да осъществяват заместваща грижа, за да може своевременно и адекватно да се отговори на нуждите, свързани с личността на детето – живот, здраве, образование, гражданско състояние (чл. 137 СК-нов).

5. Няколко са съществените нови положения в института на **издръжката**. Има промяна в поредността на лицата, дължащи издръжка, като в първия ред са поставени деца и съпруг, а в тази поредност, както и в установената поредност на лицата, които имат право на издръжка, бившият невиновен за развода съпруг е поставен в трети ред (чл. 140 и чл. 141 СК-нов). Макар разпоредбата на чл. 85 на СК от 1985 г. да е отречена в хода на прилагането ѝ, и новият Семейен кодекс установява минимален размер на издръжката на дете – 1/4 от минималната работна заплата (чл. 142, ал. 2 СК-нов), ефектът от което е твърде съмнителен, не може да се отрази върху събираемостта, но може да злепостави интереса на детето, свеждайки дължимата издръжка до този минимален размер. Правилото е в противоречие и с установеното в чл. 59, ал. 5 СК-нов за определяне на издръжката при развод на родителите – най-честите практически случаи на търсене на издръжка на деца. Като удачно обаче може да се определи новото положение за присъждане на добавка към издръжката при изключителни нужди на детето (чл. 143 СК-нов).

Подробно в кодекса е уредено изплащането от държавата за сметка на длъжника на присъдена издръжка (чл. 152 СК-нов).

6. От важно значение за нотариалната практика са уредбите на развода и на имуществените отношения между съпрузите. Разводът – защото има сериозни имуществени последици, а имуществените отношения – защото имат отражение върху участието на всеки съпруг в гражданскоправния

живот и засягат интереси на третите лица.

7. Развод. Новият Семейен кодекс запазва двете форми на развод – по взаимно съгласие и по искков ред на основание дълбоко и непоправимо разстройство на брака. Следвайки линията на промяна на брачното производство в Гражданския процесуален кодекс (ДВ, бр. 59 от 2007 г.), СК-нов урежда материалноправните предпоставки за осигуряване по-динамичен бракоразводен процес и открива възможности на страните да се споразумеят както относно допускането на развода, така и относно последиците му. Идеята е да се насърчат страните към споразумение. Съпрузите могат да се споразумеят при всяко положение на делото, и то както по всички въпроси, така и само по някои от последиците на развода. Премахнат е тригодишният срок от сключването на брака като условие за допустимост на развода по взаимно съгласие. Отпада помирителното производство. Съдът се произнася по вината за дълбокото и непоправимо разстройство на брака само ако някой от съпрузите е поискал това. Споразумението им при развода по взаимно съгласие може да има по-богато съдържание от императивно установеното от закона и да обхваща не само последиците, уреждането на които е условие за допускането на развода, но и други последици по преценка на страните по спора. (чл. 51, ал. 1 СК-нов).

Редица нови важни положения откриваме и в уредбата на последиците от развода. Откроява се приоритетът на уговореното от съпрузите в брачния договор. Предвиденото в кодекса е приложимо, доколкото няма уговорено нещо различно в договора (чл. 58 във връзка с чл. 38, ал. 1, т. 5 СК-нов). Следва да се има предвид още, че разпоредбите на закона ще се прилагат само ако няма и споразумение в хода на брачния процес за развод.

Нови моменти има в регламентацията на всички последици. Това се отнася и до фамилиното име – само от волята на съпруга(та) зависи дали да възстанови името си преди брака или да продължи да носи брачното име, прието съгласно чл. 12 СК-нов. Всички последици от имуществен характер са преуредени. По нов начин е уредена отмяната на даренията, направени на съпруг по повод или през време на брака (чл. 55 СК-нов). Допълнена и уточнена е уредбата относно ползването на семейното жилище за различните хипотези. Във всички случаи, когато ползването е предоставено на съпруга-несоб-

ственик, възниква наемно отношение (чл. 57 СК-нов). Детайлно и единствено в интерес на децата са уредени отношенията с децата. Акцентът е поставен върху общото съгласие на съпрузите, като съдът определя мерките за упражняване на родителските права и поддържането на лични отношения само ако не е постигнато споразумение. Осигурено е изслушването на децата и е гарантирано изпълнението на решението на съда относно родителските права. Проведено е последователно служебното начало, вкл. определяне на защитни мерки и разглеждане на отношенията при изменение на обстоятелствата (чл. 59 СК-нов).

8. Материята на отношенията между съпрузите е разработена на основата на съобразяване на тяхната воля, на общото им съгласие за организиране на семейния живот, на правното и нравствено изискване за разбирателство, взаимно уважение, зачитане на личността при осъществяване на съпругеските права и изпълнение на съпругеските задължения. Тези положения, записани и в действащия Семейен кодекс, съобразени и с принципа на равенство, имат ново звучение и нов смисъл в контекста на радикално променената уредба на съпругеските отношения с имуществен характер. Именно в регламентацията на имуществените отношения откриваме свършено новото, запомнящото се веднага, това, с което винаги ще свързваме Семейния кодекс от 2009 г. – установяването на **нов, диспозитивен имущественобрачен режим и въвеждането на брачния договор**. Дискутиран в продължение на повече от 10 години, той е вече факт на българското семейно право. Значението му тепърва ще се оценява. Новият режим е отрицание на императивния, недопускащ отклонение режим на съпругеска имуществена общност, установен със Семейния кодекс от 1968 г. за вещните права, и неудачно разширен от Семейния кодекс от 1985 г. с включване в общото притежание на съпрузите и на паричните влогове. Новият кодекс дава възможност за избор. Отчитайки критиката на този режим, богатата съдебна практика по имуществените спорове, все по-много и все по-ожесточени, новите социални и икономически реалности на свободно придобиване на имуществени блага и разпореждане с тях, автономията на семейството, кодексът ни представя нормативно претворена идеята за свобода на индивида в частноправния живот. Предпоства се, че

няма по-добро решение на който и да било семейноправен въпрос от решението на съпрузите, което те ще дадат по общо съгласие и с грижа за настоящето и бъдещето на своето семейство.

Регламентацията на имуществените отношения на съпрузите се намира в глава четвърта на СК-нов и дава отговор на всички основни въпроси в членове от чл. 18 до чл. 43 включително. Кодексът установява три режима на имуществените отношения между съпрузите (чл.18): законова имуществена общност; законова имуществена разделност и договорен режим.

Право да изберат един от двата законови режима имат встъпващите в брак. Изборът предхожда сключването на брака, но връзката с него е в две посоки: формална – избраният режим се отразява в акта за сключване на граждански брак, и по същество – изборът има действие само ако бъде сключен бракът.

Право на избор имат и съпрузите през време на брака. То е предоставено и на съпрузите по заварените към момента на влизане в сила на СК-нов заварени бракове (§ 4, ал. 2 на Преходните и заключителните разпоредби). Субективното право на избор принадлежи на лицата с пълна дееспособност – такъв не могат да правят непълнолетните и ограничено запретените встъпващи в брак, респ. съпрузи.

По съгласие на съпрузите избраният режим може да бъде променян.

Когато няма избор, прилага се режимът на законовата съпругеска имуществена общност. Този режим в основните си положения следва съществуващата сега правна уредба, но е със стеснено приложно поле – кодексът изважда от общността паричните влогове. Те са лично притежание на съпруга титуляр на влога, независимо че придобиването е през време на брака и независимо дали другият съпруг има принос за придобиването. Разбира се, ако той е допринесъл за придобиването, приносът му е основание да търси част от вземането при условията на чл. 30 СК-нов, който с известни подобрения и допълнения има съдържанието на чл. 29 на действащия Семейен кодекс. Отпадането на влоговете от общността е оправдано. Общността върху тях се оказва изкуствено творение, което не държи сметка за облигационния характер на правото на влог и практически е без значение за извършване на сделки на разпореждане от титуляра на влога. Отново, както при режима на СК

от 1968 г., законовата съпругеска имуществена общност ни се представя като бездялово общо притежание на вещното право на собственост и на ограничените вещни права. Дадена е уредба и на личните имущества на съпрузите. Новият Семейен кодекс решава и един конкретен, но много сериозен проблем на практиката. Като възприема тълкуването, дадено с Тълкувателно решение на ОСГК № 2 от 27.12. 2001 г. по гр. д. № 2 от 2001 г. за принадлежността на предприятието на едноличния търговец, кодексът в чл. 22, ал. 3 СК определя, че вещните права, придобити от съпруга едноличен търговец за упражняване на търговската му дейност и включени в търговското му предприятие, са негово лично притежание.

Законовият режим на имуществена разделност означава, че всичко, което придобива съпругът, вкл. и вещните права, е негово лично притежание. Другият съпруг може да получи ползване върху вещи съгласно чл. 35 СК-нов. Той има право при развод по исков ред да получи част от стойността на придобитото лично имущество съобразно своя принос.

Както при режим на общност, така и при режим на разделност, с особено правило е уредено разпореждането със семейното жилище – лична собственост на единия съпруг (чл. 26 и чл. 34 СК-нов). Регламентацията съществено се отличава от тази по действащия Семейен кодекс (вж. чл. 23 за жилище – лична собственост и чл. 22, ал. 2 и ал. 3, когато то е съпругеска имуществена общност).

Що се отнася до начина на извършване на избора на имущественообращния режим, СК-нов е лаконичен, но пределно ясен: Изборът се прави с обща декларация на встъпващите в брак, с нотариална заверка на подписите им (чл. 9, ал. 2, изр. 1), която се депозира пред длъжностното лице по гражданското състояние. Изборът се отразява в акта за сключване на граждански брак (чл. 10, ал. 2 на СК-нов). Приложимият законен режим се вписва задължително и в централен електронен регистър, който се води от Агенцията по вписванията и е публичен (чл. 19, ал. 4 СК-нов). Регистрацията се извършва служебно въз основа на уведомление от общината, респ. кметството, където се съхранява актът за сключения граждански брак. Регистърът е публичен. Вписването и публичността са гаранция за интересите на съпрузите и на третите лица.

По реда, по който се избира режим на имущест-

ствените отношения между съпрузите, се извършва и промяната в него (чл. 18, ал. 4 СК-нов). Допустима е многократна, както и частична промяна.

Въвеждането на **брачния договор** е най-съществената част на реформата в правната уредба на съпругеските отношения. Тази радикална промяна в основна семейноправна материя е със значение не само за настоящото състояние на брачните отношения, но и за бъдещето и перспективата на тяхното развитие.

Брачен договор могат да сключат встъпващите в брак. В този случай договорът ще прояви действие от сключването на брака. Брачен договор могат да сключат и съпрузите през време на брака (чл. 37, ал. 3 СК-нов), независимо от това какъв законов режим се прилага – на общност или на разделност и дали преди това е направен избор на режим, или режимът на общност се прилага като базисен (чл. 18, ал. 2 СК-нов). Договорът ще има действие съгласно чл. 40 СК-нов от деня на сключването или от определеното от страните в договора.

Семейният кодекс съдържа правила относно всички основни положения на договора – допустимост, сключване, форма, съдържание, действие, изменение, прекратяване, разваляне и недействителност.

Що се отнася до сключването му, предвидена е, в сравнение с избора на законов режим, усложнена форма, която дава необходимата сигурност. Формата е писмена, с нотариална заверка на съдържанието и на подписите на сключващите договора (чл. 569, т. 2 ГПК). Определена е компетентността на нотариуса. За сключването на договор се прави отбелязване в акта за сключване на гражданския брак, а договорът се регистрира в електронния регистър към Агенцията за вписвания.

Съдържанието на брачния договор се определя свободно от страните по договора в рамките, установени от разпоредбата на чл. 38 СК – да съдържа клаузи относно имуществените отношения между съпрузите. Допуснато е само едно отклонение – може да се уговоря издръжката на децата от брака. Очевиден е имущественият характер на задължението за издръжка, което тежи и върху двамата съпрузи, като всеки от тях дължи съобразно възможностите си. В договора именно ще се определи участието на всеки един от тях в общия размер издръжка, като договореното ще трябва да отговаря на интереса на деца-

та и да предлага повече от това, което осигурява законът като условия за получаване на издръжката и като размер.

Член 38, ал. 1 СК-нов дава примерно изброяване на възможните за уреждане по договорен път съпругески имуществени отношения. Недопустими са уговорките, свързани с разпореждания за случай на смърт, както и уговорките предбрачно имущество, което по хипотеза винаги е лично имущество на съпруга, да стане съпругеска имуществена общност (чл. 38, ал. 2, изр. 2 и ал. 3 СК-нов). При сключване на брачен договор нотариусът следва да извърши всички действия по проверка законосъобразността на договора съгласно изискванията на ГПК за нотариалните производства, както и на Закона за нотариусите и нотариалната дейност.

В защита на интересите на третите добросъвестни лица, освен вписване на брачния договор (и на промените в него) в регистъра към Агенцията за вписване (чл. 19 СК-нов), в чл. 40 е посочено, че с договора не могат да се засягат правата, придобити от трети лица преди неговото сключване, респ. промяна.

Уредени са прекратителните основания: при прекратяване на брака, с изключение на клаузите, които уреждат последиците от прекратяването и предназначени да действат след него; през време на брака по взаимно съгласие на съпрузите; въведено е и специфично прекратително основание – съществена промяна на обстоятелствата, ако сериозно се застрашават интересите на съпруга, на ненавършилите пълнолетие деца или на семейството. Прекратяването е по исков ред (чл. 42, т. 2 СК-нов). Искът е конститутивен, но е различен от конститутивния иск за прекратяване на законовата съпругеска имуществена общност по важни причини (чл. 27, ал. 2 СК-нов). И развалянето, и унищожаването на брачния договор има действие за в бъдеще (чл. 42, ал. 2, изр. 3 и чл. 43, ал. 2, изр. 1 СК-нов)

Брачният договор може да бъде съчетан с прилагане на законовите режими на общност или на разделност. За неуредените в договора отношения се прилага законовият режим на общност или, ако е избран от съпрузите – режим на разделност.

Всеки нов закон отразява идеи и необходимости и въвеждането му в действие е изпълнено с очаквания за по-добро. Има всички основания очакванията от приемането на новия Семейен кодекс да се оправдаят. Да му пожелаем „На добър час“.

ПРАКТИКА

РЕШЕНИЕ № 1159

София, 30 декември 2008 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд, Трето гражданско отделение, в публично заседание на осемнадесети ноември две хиляди и осма година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Таня Митова
ЧЛЕНОВЕ: Борислав Белазелков
Мария Иванова

при участието на секретаря Р. Иванова, като разгледа докладваното от съдията Б. Белазелков гр.д. № 3834 по описа за 2007 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

Производство по § 2, ал. 3 ГПК вр. чл. 218 е ГПК (отм.).

Обжалвано е на основание чл. 218 а, б, „а“ ГПК (отм.) решението на Софийския градски съд от 12.04.2007 г. по гр.д. № 4095/2004, с което е потвърдено решението на Софийския районен съд от 27.07.2004 г. по гр.д. № 100/2003, с което е отхвърлен предявеният иск по чл. 19, ал. 3 ЗЗД.

Недоволна от решението е касаторката М. Т. Б., която го обжалва в срок с оплаквания за нарушения на материалния закон, като счита, че неправилно, след като е признал обвързващата сила на предварителния договор, съдът е отхвърлил предявения иск, като е приел, че договорът има невъзможен предмет.

Ответниците по жалбата Г. М. Я. и В. Д. А. я оспорват, като считат, че решението е по същество правилно, тъй като ищцата не е изпълнила задълженията си по предварителния договор и той е развален, без да е било необходимо даването на нов срок за изпълнение на задължението за изплащане на уговорената цена.

Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение, като разгледа жалбата и провери обжалваното решение с оглед изложените отменителни основания и съобразно изискванията на чл. 218ж ГПК (отм.), я намира основателна поради следните съображения:

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд е приел, че на 22.12.2000 г. ответниците са обещали да продадат на ищцата апартамент на първия етаж и паркомясто в подземния гараж на сградата срещу цена в размер на 55.000 щатски долара, платими на пет вноски

– за жилището, и 4000 щатски долара, платими на 30.12.2002 г. – за паркомястото. Ответниците са изпълнили от 2000 до 2003 г. на части задължението си да прехвърлят собствеността на жилището. Преди изтичането на срока за плащане на цената на гаража ищцата е търсила ответниците, но те са били в чужбина и затова на 29.12.2002 г. тя е депозирила пред нотариус сумата 4000 щатски долара за закупуването на паркомястото. С телеграма, получена на 11.02.2003 г., ответниците са заявили, че развалят договора за паркомястото поради неизпълнение, а с нотариална покана от 31.01.2003 г., получена на 05.03.2003 г., ищцата е поканила ответниците да се явят пред нотариус за изповядане на окончателната сделка. Ответниците не са се явили за изповядане на сделката, вместо което са продали паркомястото на трето лице с нотариален акт, вписан в нотариалните книги с вх.рег. № 6* от 11.03.2003 г. след вписването на възбраната за обезпечение на предявения иск с вх.рег. № 5* от 07.03.2003 г. Искът обаче е отхвърлен, тъй като паркомястото не е отделна вещ и липсва годин самостоятелен предмет за прехвърляне.

Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение, намира, че правилно и в съответствие с изискванията на закона въззивният съд е приел, че предварителният договор не е развален поради причина, за която ищцата отговаря. По делото е установено по несъмнен начин, че цената 4000 щатски долара не е заплатена до приключване на устните състезания пред въззивния съд, т.е. налице е неизпълнение от страна на ищцата. За да се освободи от задължението си, ищцата е трябвало да изпълни на кредиторите или да внесе дължимата сума по тяхна сметка в банка съгласно чл. 97, ал. 1 ЗЗД. Дължницата обаче, макар и в

неизпълнение, се е освободила от последиците на своята забава, тъй като кредиторите са изпаднали в забава поради отсъствието им и неосказването на необходимото съдействие за приемане на предлаганото изпълнение. Обстоятелството, че на 09.12.2002 г. те са упълномощили П. Н.-М. да се разпорежи с паркомястото, включително и да получи цената, би имало значение, ако то беше известно на ищцата. Тяхното изявление за разваляне на договора от 11.03.2003 г. не е могло да породи действие не само защото не е определен нов срок за изпълнение, но защото самите кредитори са били в забава, което освобождава длъжницата от последиците на нейната забава – чл. 96, ал. 1 ЗЗД.

Също правилно въззивният съд е приел, че разпореждането с обещания имот е непротивопоставимо на ищцата. Предявената на 12.02.2003 г. искова молба е вписана в нотариалните книги с вх.рег. № 1* от 04.04.2003 г., но извършената на 11.03.2003 г. прехвърлителна сделка е вписана с вх.рег. № 6* от 11.03.2003 г. – след вписването на обезпечителната заповед върху процесния имот с вх.рег. № 5* от 07.03.2003 г.

В нарушение на материалния закон въззивният съд е приел, че съществува основание за нищожност на договора „липса на предмет“. Ако страните не са постигнали съгласие по предмета на договор, въобще няма договор. Невъзможно е да съществува договор без страните да са се съгласили по предмет на договора – съдържанието на насрещните права и задължения. В закона е уредено основанието за нищожност „невъзможен предмет“ – страните са се съгласили кой е предметът на договора, но той е невъзможен. Действително част от предмета на сключения предварителен договор е изначално невъзможен. Страните са се уговорили да бъде прехвърлена собствеността върху паркомясто № 4 в подземния гараж на сградата, заедно със 7,56% идеални части от общите части на гаражното помещение, към което се числят, без да е необходимо да е изрично казано и съответните идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж върху дворното място. Паркомястото в един гараж е правно невъзможно да бъде обособено като самостоятелен обект в етажната собственост, но самият подземен гараж е такъв обект. Реална част от неподеления подземния гараж не може да бъде прехвърлена, но в

предварителния договор е обещано прехвърлянето на 7,56% идеални части от него, което е напълно възможно. Съгласно чл. 26, ал. 2 ЗЗД нищожни са договорите, които имат невъзможен предмет, но съгласно ал. 4 нищожността на отделните части не влече нищожност на целия договор, когато сделката би била сключена и без недействителните части. Несъмнено процесната сделка би била сключена и без недействителната част, тъй като и двете страни имат интерес да бъдат прехвърлени идеални части от подземния гараж с разпределено ползване на обещаното паркомясто № 4 срещу уговорената цена и такива сделки на практика се сключват масово.

Видно от изложеното, обжалваното решение е постановено в нарушение на материалния закон, поради което следва да бъде отменено, а делото – решено от касационната инстанция съгласно чл. 218ж, ал. 1 ГПК.

По делото е установено, че на 22.12.2000 г. ответниците са обещали да продадат на ищцата паркомясто № 4 в подземния гараж на сградата срещу цена в размер на 4000 щатски долара, платими на 30.12.2002 г. Преди изтичането на срока за плащане на цената ищцата е търсила ответниците, но те са били в чужбина и затова на 29.12.2002 г. тя е депозирала пред нотариус уговорената цена. С телеграма, получена на 11.02.2003 г., ответниците са заявили, че развалят договора поради неизпълнение, а с нотариална покана от 31.01.2003 г., получена на 05.03.2003 г., ищцата е поканила ответниците да се явят пред нотариус за изповядане на окончателната сделка. Ответниците не са се явили за изповядане на сделката, вместо което са продали паркомястото на трето лице с нотариален акт, вписан в нотариалните книги с вх.рег. № 6* от 11.03.2003 г., след вписването на възбраната за обезпечение на предявения иск с вх.рег. № 5* от 07.03.2003 г.

Така сключеният предварителен договор има частично невъзможен предмет. Паркомясто № 4 се намира в подземния гараж на сградата и е правно невъзможно да бъде реално обособено от останалите паркоместа в гаража със статут на самостоятелен обект в етажната собственост. Подземният гараж обаче е самостоятелен обект в етажната собственост и той може да бъде предмет на прехвърлителна сделка, поради което предварителният договор е валиден за 7,56% идеални части от него. Към подземния гараж

принадлежат съответните идеални части от общите части на сградата и от правото на строеж върху дворното място, поради което предварителният договор обвързва страните и за тяхното прехвърляне, без това да е необходимо да бъде изрично уговорено. В тази част сключеният предварителен договор е обвързвал валидно страните.

Така обвързващият страните предварителен договор не е развален от обещателите по причина, за която приемателката отговаря. Говорената цена 4000 щатски долара е била дължима на 30.12.2002 г. Тя все още се дължи, тъй като не е изплатена и към приключването на устните състезания пред настоящата инстанция, но длъжницата е освободена от последиците на нейната забава, тъй като кредиторите са изпаднали в забава с неоказването на съдействие за получаване на дължимата сума. Те са овластили друго лице с правомощието да получи сумата, но това овластяване не е било известно на длъжницата до депозирането на сумата при нотариус, която от 29.12.2002 г. стои на разположение на кредиторите и единствено от тяхната воля зависи да си я получат, като изповядат окончателния договор. За последното обстоятелство те са уведомени в първия възможен момент на 05.03.2003 г.

Видно от изложеното сключеният предварителен договор обвързва валидно страните (в посочената по-горе част) и към приключването на устните състезания пред настоящата инстанция, поради което той следва да бъде обявен за окончателен при условията на чл. 297, ал. 1 ГПК(отм.). В отношенията между страните ответниците продължават да са собственици на обещания имот, тъй като прехвърлянето му на 11.03.2003 г. на трето лице е непротивопоставимо на ищцата.

На ищцата М. Т. Б. с оглед изхода на делото следва да ѝ бъдат присъдени 427,00 лева – доказаните разноски за всички инстанции.

Воден от изложеното, Върховният касационен съд, състав на Трето гражданско отделение

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решението на Софийския градски съд от 12.04.2007 г. по гр. д. № 4095/2004.

ОБЯВЯВА ЗА ОКОНЧАТЕЛЕН предварителния договор, сключен на 22.12.2000 г. в частта, в която Г. М. Я., ЕГН ***** и В. Д. А., ЕГН ***** , двамата от София, продават на М. Т. Б., ЕГН ***** от София, следния недвижим имот: 7,56% идеални части от ПОДЗЕМЕН ГАРАЖ с разпределено ползване на ПАРКОМЯСТО № 4, при съседни на паркоместото: паркоместа №№3 и 5, маневрено хале и калкан, заедно с принадлежащите към подземния гараж съответни идеални части от общите части на сградата, и от правото на строеж върху дворното място, съставляващо УПИ *, 541,543,547 от кв. 182 по плана на София м. „Лозенец III“, при съседни: улици Бигла и Кричим и УПИ *, VIII, XI-530, XII-392 и II от същия квартал, ПРИ УСЛОВИЕ ЧЕ М. Т. Б. заплати на Г. М. Я. и В. Д. А. сумата 4000 щатски долара в двуседмичен срок от днес.

ОСЪЖДА Г. М. Я., ЕГН ***** , и В. Д. А., ЕГН ***** , двамата от София, да заплатят на М. Т. Б., ЕГН ***** от София, сумата 427,00 лева разноски за всички инстанции.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1, 2.

Напомняме, че годишната вноска на нотариусите към Нотариалната камара е в размер на 600 лева, платима както следва:

- за първо тримесечие – до 15 април 2009 г. – 150 лв.;
- за второ тримесечие – до 15 юли 2009 г. – 150 лв.;
- за трето тримесечие – до 15 октомври 2009 г. – 150 лв.;
- за четвърто тримесечие – до 30 ноември 2009 г. – 150 лв.

Допълнителната вноска в размер на 30 лв. е платима еднократно с вноската за второ тримесечие.

ВЪЗМЕЗДИЕ

Владимир Петров

Гина Махмудката стоеше облакътена на тезгяха в селската бакалница и тихо бърбеше с магазинерката, когато жената на бай Тончо – Спасуна, на път за гарата се отби да ѝ каже, че мъжът ѝ Гочето се е прибрал. Ходи като пощурял из двора, псува и проклетисва Гина и дъщеря си и се заканва да им строши главите. Навън, пред бакалницата, Милчето – петгодишната дъщеря на Гина и Гочо, стоеше на пейката и играеше със стара, отдавна оплешивяла и развлечена кукла, на която с малка пластмасова лъжичка даваше в устата храна от тревички, дребни камъчета и ситни съчки.

– Оле, божичко! – изпъшка Махмудката. Сега ще ме пребие. Оправи набързо забрадката на главата, събра торбите от пейката пред бакалницата, грабна Милчето за ръка и забърза към къщи.

Гласът на Гочето се чуваше отдалеч. Пиян, както винаги, той псуваше повлеканата си жена, която не е купила нищо за пиене, заканваше се да я усмърти заедно с курвенското ѝ копеле, обещавахе да ги насече на парчета и с частите им да нахрани свинята. Приведен като че търси нещо, той се свираще под сайванта, от там в зимника и още полют, с обезумели очи и лиги в устата обикаляше двора.

– Гоче, хайде да обядваш, миличък – опита се да го умилостиви Гина, въпреки че преваляше пет часа и приближаваше вечеря. Донесла съм ти супа от работата. Хайде да си хапнеш, миличък...

Гочето сякаш чак сега я забеляза. Спря се, завъртя глава, за да определи от къде идва гласът, взря се в Гина с помътнелите си кръвясали очи и избълва със завален, прегракнал вик вълмо от псувни, закани и разни разбираеми само от него мърсотии. После се разкрачи, за да придобие стабилност, и пристъпвайки от крак на крак се насочи към жена си...

Гина избута Милчето навън през малката портичка, за да я запази от тежките юмруци на баща ѝ. Пребледняло – детето гледаше с отворени от неразбиране и страх очи, как Гочето измъкна един кол от притките с домати и боб и се спусна след майка му из градината. Някаква властна сила беше сграбчила мъничкото ѝ сърчице, сълзи се стичаха по загорелите ѝ от лятното слънце бузки, детският ѝ мозък в полуда търсеше обяснение на необяснимото – защо нейният обичан татко толкова ги мрази, защо непрекъснато ги бие и обижда, защо милата ѝ майка постоянно ходи със синини по ръцете и гърдите и до късно седи край детското ѝ легло с подутти от сълзи и мъка очи.

– Милче, бягай при леля ти Радка в хоремага! Чуваш ли ме мамо... Бягай, че баща ти двете ни ще убие – викаше Гина, като се криеше от размахването на кола зад дънерите на дърветата.

С омекналите от алкохола крака Гочето не можеше да я гони. Тъпчеше лехите с лука, доматиите и боба, с мъка повдигаше налепените си с прясна кал крака, омазан до шията, разгърден и потен, с разчорлена сплъстена над челото му коса, псуваше и се заканваше на Гина.

После се спъна в нещо и падна, забил глава в разкаляната, оскъдна тревица пред къщата. Колът се измъкна от ръката му. Разперил ръце, голям и неподвижен, той приличаше на стар, захвърлен дънер, небрежно изоставен в средата на двора. Изрита няколко пъти с крака, в усилията си да стане, но омекналото му и натежало от алкохола тяло не се подчини. Започна да се върти в търсене на опора, от което още повече се намаза с лепкава черна кал. Дрехите му бяха подгизнали от вода, а обувките като огромни кални топузи се подаваха от крачолите на панталоните. Ругатните му преминаха в дрезгави, неразбираеми звуци, които наподобяваха грухте-

не и хрипове, и с изцапаната в кал и лиги уста Гочето утихна, отпуснал глава в калта. Подивелите му от ярост очи постепенно се избистриха и той заспа.

Гина седна на стъпалата пред къщата, огледа се цялата омазана в кал, с раздърпана мръсна рокля и паднала като шал на врата ѝ забрадка. Събу обувките си и ги захвърли настрана – после щеше да ги мие, ако дойде ред и до тях. Трябваше да вземе Милчето. Сигурно е гладно милото. Тогава се огледа. На портата пред къщата и рехавия, неподдържан от години селски плет надничаха с присмехулни физиономии селяни от съседните къщи, за които проснатият наред двора Гоче беше едно ново и разкъсващо суката на монотонния селски живот весело зрелище.

Гина не каза нищо. Скочи бързо и с босите си, мръсни от кал крака се запъти към сайванта зад къщата. Рови и обръща отдавна изоставени вехтории, взе един чувал от зебло и отиде при Гочето. Той беше заспал дълбоко. Гина го обърна по гръб, на което той не реагира. Свали забрадката си от врата и избърса омазаното му в лига, кал и сополи лице. Гочето почувства гъдела на забрадката, раздвижи уста в някаква пиянска гримаса, изпусна въздух и нещо подобно на ръмжене и отново утихна.

Гина постави до тялото му чувала и като повдигна натежалите му като камъни крака, ги намести върху чувала. После премести и тялото му. Когато го отпуснаше върху чувала, главата на Гочето издрънка като тиква на земята и Гина инстинктивно отскочи настрана уплашена, че това ще го събуди. Успокои се като видя, че той продължава да издава звуци, упоен в пиянски сън. Подхвана единия край на чувала и го повлече по мократа кал към къщата. Много я затрудни качването на трите стъпала на къщата. Седна на найгорното, дръпна чувала като изсипа главата и горната част на тялото на Гочето в скута си и като влачеше задника и краката си по рендосаните дъски на антрето, завлече Гочето заедно с чувала до пътеката на леглото. Повече да направи не посмя. Чудеше се как ѝ стигнаха сили и смелост и до тук да го довлече. Едва не

повърна върху него при миризмата, която излизаше от устата му и която тя вдишваше от отпуснатата ѝ в скута глава.

Внимателно измъкна краката си от тежестта, тихичко затвори вратата на стаята и излезе пред къщата. Съседите още стояха зад плета в очакване на нещо да се случи. Гина им махна с ръка да се махат, както се пъдят досадни кокошки, затвори външната врата на къщата, свали омазаните в кал и мърсотия дрехи и влезе в банята.

Топлият душ мигновено облекчи душата ѝ. Пускаше водните струи да милват лицето ѝ, галеше с ръце потоците, които се стичаха по гърдите и краката ѝ. После се избърса с чиста хавлиена кърпа, сложи някакви сандали, които намери в гардероба, и излезе, за да прибере Милчето. Вървеше сякаш без посока. Главата ѝ бучеше от напрежението на преживяното. Тежки мисли бяха обсебили съзнанието ѝ. Божке мили, ще доведе Милчето, а какво ще стане като се събуди баща ѝ. От малко ще тръгне по лекари и кабинети. Проклет да е, ще поболее детето. Боже какво сторих, та ми дойде това зло до главата...?

Гина Махмудката работеше като помощник-готвач в стола на общината. От стола вземаше храна за вкъщи в големи емайлирани котелки. След работа прибираше Милчето от детската градина и с котелките в ръка отиваха вкъщи. Тези котелки и заплата на Гина хранеха къщата. Гочето вечно нямаше, всичко пропиваше без остатък. Когато го уволниха за пиянство, започна да взима и от Гина. Пребъркваше извехтялата ѝ чанта и изтърсваше всичко, което намери. Това принуди Гина да крие по различни дупки в къщата разпределената за разни нужди и без това нищожна заплата. Оставяше дребни стотинки, колкото за чаша или две – менте ракия. Защото Гочето, ако не намери нищо, почваше с юмруците и изблиците на махмурливия му гняв покриваха със синини и буци цялото ѝ тяло. Най-мъчно ѝ беше, когато Гочето не хареса храната. Тогава котелките летяха през прозореца, а Гина и Милчето поминаваха с хляб, домашна люте-

нища, ако и те не последват котелките в лудешкия гняв на Гочето.

Глупачка, проста, неука глупачка! – будеше се нощем, докато пияното гърло на Гочето издаваше зловония и хъркания, сякаш в него са се сбили глутница махленски помияри. Да не останеш стара мома, да не ти се подиграват по село. Чунким сега не ти се подиграват, като гледат как „големият ти избор“ те влачи за главата като драна овца по двора. Да беше хванала някой добър човек, може и женен да бъде, да ти направи едно дете да му се радваш и да расте весело и здраво. Ама щели да му викат копеле. Сега нека собственият му баща да му вика и да се заканва да убие това курвенско семе.

Гина имаше големи, красиви бели гърди, приятно увиснали от собствената им тежест. Гърди, които за разлика от мушмулените израстъци на съученичките и приятелките ѝ Гочето наричаше цици. Те бяха приятно и вълнуващо украшение на женствения ѝ, гладък и твърд корем и строините, с развита от ходене и работа мускулатура на бедрата.

Когато се запознаваха, Гочето се захласваше по циците и Гина искрено се надяваше, че щенията му ще продължат дълго след сватбата.

По-сладка се оказа пиячката. Добре че направи поне Милчето, а то както исипваше чашите като в пробито буре, без мезе, без разтворители, алчно и лакомо, като да се плашеше да не му го измъкне някой от устата заедно с чашата.... В първите дни, когато забеляза тази му страст, Гина се опита да го позапре. Тогава получи и първата плесница, а скоро почна да я бие просто защото го гледа и му „брои чашите“. Нищо не броеше. Разбра си орисията, прие го като знак на лошия си късмет, а когато се роди Милчето всячески търсеше причина да не сядат с него на масата, за да не гледа пияната му физиономия.

Започна да не се показва и разсъблечена пред него. Пиянска ревност и вероятно вродена жестокост го караха да я „боксира“ и ритат където свари, да мачка и стиска до болка гърдите ѝ, да дърпа безмилостно зърната им. Месеци след тези пиянски любовни излияния

тялото я болеше, а буците и синините не можеха да изчезнат. Със синините по лицето и подутините по очите свикна най-лесно. Първоначално измисляше разни причини – паднала, ударила се във вратата, дърво отхвъркнало, като цепела съчки, Милчето непредпазливо я ударила с нейна играчка. После спря да обяснява – и без това никої не ѝ вярваше. Даваше им повод още повече да злорадстват.

Наближиха къщата. Тя беше тъмна, което беше добър признак за Гина. Значи Гочето продължава дълбокия сън и тя може да нахрани и сложи да спи Милчето. Тихо отвори вратата, свали сандалите и с пръст на устата, за да предупреди детето да не говори, влезе в кухнята.

Тихо и крадешком сипа супа в една алуминиева паничка и я затопли на котлона. Милчето гълташе залците без да дъвче. Страхът на майка ѝ се беше предал и на нея. Искеше да пита, но не посмя. Щом майка ѝ така смята, значи така трябва. Пиеше ѝ се вода, но не посмя да поиска. Водната струя от чешмата щеше да тропат в ламаринената мивка и да събуди баща ѝ.

Гина ѝ помогна да се съблече, погали я по главичката, после двете на пръсти отидоха в стаята на Милчето и се мушнаха под завивките. Уморено от толкова преживявания, детето се гушна в топлото тяло на Гина и веднага заспа. Гина не смееше да мърда, за да не го събуди. Мълчеше в тишината. Умоляваше бог, природа и съдба да се смилят над нея, за да ѝ помогнат да отгледа милото си дете.

Колко време беше минало Гина не знаеше. Беше се успокоила и неусетно заспала. Събуди ги гласът на Гочето, който попреспал, викаше от другата стая.

– Тук съм Гоче, идвам миличък – скокна от кревата Гина и тръгна към другата стая. Водичка ли искаш да пи́неш? Ей сега ще ти донеса, да се напиеш....

Гочето седеше на ръба на леглото, а пияният му мозък търсеше обяснение, как се е озовал облечен на земята и какво търси този чувал от зебло под краката му в стаята. Всичко го болеше. Главата му беше като чужда.

Напъни за повръщане ту идваха, ту си отиваха, сякаш искаха да го държат буден. Сърцето му тупаше като лудо, сякаш искаше да излезе от гърдите. Трепереше като трескав, мокър от студена пот. Тези пиански мигове бяха ужасни. Да ги премахне обаче той нито мислеше, нито имаше воля да го направи.

Цялата му философия беше сведена до „Ебал съм му майката“, а вечерта започваше същото. Гина познаваше тези моменти. С кана вода влезе в стаята. Гочето лочеше с едри глътки, без да си поеме въздух. Струйки се стичаха покрай устата му, влизаха под ризата и мокреха тялото му. На вратата се показва и Милчето. Гина се опита да го умилостиви.

– Гоче, виж го Милчето! Тате, Милче, тате пие водичка! Кажй добър вечер на тате!

Гочето погледна с невиждащи очи дъщеря си. Думите на Гина вместо да го успокоят, разбудиха заспалата му ярост. Той дръпна Гина върху себе си и започна да я налага по главата, гърба и лицето...

– Тате, извика Милчето, тате... Но не повтори. Широка длан на Гочето се завъртя и я зашлеви по лицето. Дребното ѝ телце като спънато се строполи на пътеката и затихна.

Гина събра всички сили, отскубна се от него, вдигна на ръце Милчето и избяга навън. Гочето продължи да се заканва и псува още някое време. После сякаш батериите му се изтощиха и той затихна.

Гина стоеше на двора притиснала слабо телце на Милчето към гърдите си. Детето уплашено мълчеше. Лицето му беше изцапано с кръв от разбития нос. Гина го милваше по главичката.

– Не бой се моёто дете! Тате няма повече да те бие. Тате ще стане добър и много ще те обича! Мама ти обещава, ще видиш...

Влязоха в кухнята. Запалиха лампата и Гина започна да мие кръвта от лицето на Милчето. От страха и тревогата не беше останала следа. Тя говореше бодро и доста високо, като непрекъснато повтаряше колко добър ще стане нейният татко и колко много ще я обича. После я заведе в стаята, зави я с одеялото и седна на ръба на леглото. Държа ръчичките на Милчето и галеше челцето ѝ,

докато не усети спокойното равномерно дишане на съня. Пусна внимателно ръчичките на Милчето, притвори тихо вратата на стаята и боса излезе на двора. Седна на стълбите, хвана лицето си с две ръце и ги облегна на коленете. Хладният полъх на нощта действаше като мехлем на измъченото ѝ тяло и Гина с горчивина си помисли, че тези спокойни самотни минути са единствената радост, която беше изпитала от години. Нямаше Гоче, нямаше стряскащия му груб пиански глас, нямаше непрекъснатите жестоки побои. Всичко беше добро и приятно, а таткото на Милчето щеше да бъде много добър и да я обича...

Хубавите мигове не траят дълго. Животът непрекъснато беше учил Гина, че хубаво няма, а ако се случи, то е за кратко. Пусна главата си, скочи на босите си крака и бързо отиде под сайванта. Взе малката секирка и тръгна към къщи. После се върна отново в сайванта. „Дебели пънове се сечат с голяма секира“ – радостно си мислеше, докато ровеше между сечивата, за да я намери.

Отвори вратата на стаята и запали лампата. Гочето хъркаше със затворени очи. Заспал, той изглеждаше хубав и добър. Точно такъв, какъвто го беше обещала на Милчето... Вдигна брадвата и я стовари върху главата на Гочето. Тялото му започна да рита, както ритат кокошките, когато с малката секирка им отрежат главата, за да ги сготвят с кисело зеле за коледните празници. Гина това знаеше от момичешките си години, когато бяха живи нейната майка и татко. С Милчето и Гочето кокошка с кисело зеле не бяха яли за коледните празници. Празниците бяха само за Гочето. А кой знае дали и занапред ще ядат с Милчето...

Влезе в банята. Изкъпа се. Облече хубава бяла риза и шарена пола, която си беше купила, когато се задяваха като гаджета с Гочето. Седна тихо до кревата на Милчето и мълчаливо зачака. Нощта беше преваляла и през пролуките на пердетата се прокрадваше светлината на настъпващото зорязване.